

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH VE MEDENİYET ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI
TARİH VE MEDENİYET ARAŞTIRMALARI BİLİM DALI

İSTANBUL'DA EĞİTİM GÖREN ULUSLARARASI
ÖĞRENCİLERİN UYUM SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre ERYILMAZ

İstanbul
Temmuz - 2022

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH VE MEDENİYET ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI
TARİH VE MEDENİYET ARAŞTIRMALARI BİLİM DALI

İSTANBUL'DA EĞİTİM GÖREN ULUSLARARASI
ÖĞRENCİLERİN UYUM SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre ERYILMAZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOLAT

İstanbul

Temmuz - 2022

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Tarih ve Medeniyet Araştırmaları Anabilim Dalında,
Tarih ve Medeniyet Araştırmaları Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak
kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOLAT

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah TOK

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Halim BAŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Metin TOPRAK

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**İstanbul’da Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunları**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Emre ERYILMAZ

ÖN SÖZ

Büyük bir keyif alarak gerçekleştirdiğim bu araştırmamda her daim destekçim olan ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Dr. Mehmet Ali BOLAT'a, çalışmalarımdayönlendirmeleriyle ufkumu açan kıymetli büyüğüm Doç. Dr. Osman AKGÜL'e, katkılarıyla çalışmamaya ivme kazandıran kıymetli dostum Mehmet Burak KILINÇ'a, araştırma konusu olarak uluslararası öğrencileri seçmeme vesile olan başta Muhammed Malik TAYLAN olmak üzere Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu UDEF ailesine, yüksek lisans eğitimim boyunca azim ve istikrarla araştırmamı sürdürmem için motivasyon sağlayan Nesibe Nur HEKİMOĞLU'na ve hayatım boyunca maddi ve manevi olarak en büyük destekçilerim olan aileme teşekkürlerimi sunarım.

Emre ERYILMAZ

İstanbul - 2022

ÖZET
İSTANBUL'DA EĞİTİM GÖREN ULUSLARARASI
ÖĞRENCİLERİN UYUM SORUNLARI

Emre ERYILMAZ

Yüksek Lisans, Tarih ve Medeniyet Araştırmaları

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOLAT

Temmuz, 2022 - 106 Sayfa

Son yıllarda, uluslararası öğrenci hareketliliğinde dünya genelinde bir artış gözlenmektedir. Uluslararası alanda özellikle gelişmiş ülkeler kapılarını uluslararası öğrencilere açarak birden fazla amacı da gerçekleştirmektedir. Uluslararası eğitim aracılığıyla yeni bir ekonomik pazar oluşturan gelişmiş ülkeler bu yolla hem maddi gelir elde etmekte hem de uluslararası öğrencilerin sosyal, bilimsel ve kültürel alanlardaki katkılarını etkili biçimde kullanmaktadır. Kendi doğup büyüdüğü ülkeden başka bir ülkeye eğitim görmek amacıyla giden kişiler 'uluslararası öğrenci' olarak anılmaktadır. Farklı bir ülkede, farklı bir kültür ve çevrede eğitim gören uluslararası öğrenciler barınma, sosyalleşme, yemek kültürü, dil, akademik zorluklar ve ekonomik sıkıntılar gibi birçok problemle de karşı karşıya gelmektedir. Bu çalışmada İstanbul'da eğitim gören uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde karşılaştıkları sorunlar üzerine incelemelerde bulunulmuştur. Araştırma, nicel bir araştırma olup, elde edilen veriler betimsel araştırma yöntemine göre yorumlanmıştır. İncelemelerde, uluslararası öğrencilerin Türkçe dili ile ilgili gündelik hayatta zorlanmadıkları, ancak akademik Türkçe'de zorluklar çektikleri, ekonomik olarak beslenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılayabildikleri ancak sosyalleşme için yeterli düzeyde ekonomik gelirlerinin olmadığı, sosyo-kültürel anlamda ciddi uyum sorunları yaşamadıkları, ancak kısmen de olsa Türkler arasında yabancı olduklarını hissettikleri gibi bulgular elde edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Uluslararası öğrenci, yabancı öğrenci, uyum sorunları

ABSTRACT
INTEGRATION ISSUES OF
INTERNATIONAL STUDENTS WHO STUDY IN ISTANBUL

Emre ERYILMAZ

MA Degree, History and Civilization Researches

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Mehmet Ali BOLAT

July, 2022 - 106 Pages

In recent years, an increase in international student mobility has been observed worldwide. In the international arena, especially developed countries open their doors to international students and realize more than one purpose. Developed countries, which create a new economic market through international education, both earn financial income and use the contributions of international students in social, scientific, and cultural fields effectively. People who go to another country to study in the country where they were born and raised are referred to as 'international students'. International students studying in a different country, in a different culture and environment, also face many problems such as housing, socialization, food culture, language, academic difficulties and economic difficulties. In this study, the problems faced by international students studying in Istanbul in the adaptation process were examined. The research is quantitative research, and the obtained data are interpreted according to the descriptive research method. In the studies, international students do not have difficulty in daily life related to the Turkish language, but they have difficulties in academic Turkish, they can meet their nutritional and housing needs economically but do not have sufficient economic income for socialization, serious socio-cultural adaptation problems Findings have been obtained that they did not live, but felt that they were foreigners among the Turks, partially.

Key words: International students, foreign students, integration issues

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GRAFİKLER LİSTESİ.	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1.Problem.....	3
1.2.Amaç.....	4
1.3.Araştırmanın Önemi.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

YÜKSEK ÖĞRENİMİN ULUSLARARASILAŞMASI VE DÜNYADA ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER.....	6
2.1. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma ve Uluslararası Öğrenciler.....	7
2.1.1. Yüksek Öğretimde Uluslararasılaşma.....	7
2.1.2. Uluslararası Öğrencilik.....	9
2.2. Dünyada Uluslararası Öğrenci Hareketliliği.....	11
2.3. Uluslararası Öğrenciliğin Ekonomik Pazar Olarak Görülmesi ve Bu Eksende Yapılan Düzenlemeler.....	21
2.3.1. Uluslararası Öğrencilerin Ülkelere Ekonomik Katkıları.....	22
2.3.2. Ülkelerin Daha Fazla Uluslararası Öğrenci Çekmek İçin Yaptıkları Düzenleme ve Çalışmalar.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER.....	29
3.1. Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler.....	29
3.1.1. Büyük Öğrenci Projesi (BÖP)	30
3.1.2. Uluslararası Öğrencilerin Kabulüne İlişkin Esaslar ve Kriterler.....	32
3.2. 2010 Sonrası Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler.....	35
3.2.1. YTB’nin Uluslararası Öğrencilere İlişkin Faaliyetleri ve Türkiye Bursları.....	37
3.2.2. Türkiye’de Uluslararası Öğrencilerin Sayısı ve Geldikleri Ülkeler.....	41
3.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’yi Tercih Sebepleri.....	46

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM.....	51
4.1. Araştırmanın Modeli.	51
4.2. Evren ve Örneklem.....	51
4.3. Veri Toplama Araçları.....	51
4.4. Verilerin Toplanması.....	51
4.5. Verilerin Çözümlemesi.....	52
4.6. Verilerin Yorumlanması.....	52

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR.....	53
5.1. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo Demografik Bilgileri.....	54
5.2. Uluslararası Öğrencilerin Dil ile İlgili Uyum Sorunlarına İlişkin Bilgilerine Dair Veriler.....	60
5.3. Uluslararası Öğrencilerin Ekonomik Uyum Sorunlarına İlişkin Bilgilerine Dair Veriler.....	65
5.4. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Uyum Sorunlarına İlişkin Bilgilerine Dair Veriler.....	71
SONUÇ.....	85
KAYNAKÇA.....	89
ÖZGEÇMİŞ.....	95

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Ülkelerin Yıllara Göre Ev Sahipliği Yaptığı Uluslararası Öğrenci Sayıları.....	17
Tablo 2.2. Ülkelerin Yıllara Göre Yurtdışına Gönderdiği Uluslararası Öğrenci Sayıları.....	20
Tablo 3.1. Türkiye’de Yıllara Göre Uluslararası Öğrenci Sayıları.....	41
Tablo 3.2. Türkiye’de Yıllara Göre Uluslararası Öğrenci Sayısındaki Artış Yüzdesi..	41
Tablo 3.3. Türkiye’de 2020-2021 Öğrenim Yılında Yükseköğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Uyruklarına Göre Sayıları.....	43
Tablo 5.1. Demografik Bilgiler.....	54
Tablo 5.2. Uluslararası Öğrencilerin Geldikleri Bölgelere Göre Dağılımı.....	55
Tablo 5.3. Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Derecelerine Göre Dağılımı.....	56
Tablo 5.4. Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite Türlerine Göre Dağılımları.....	56
Tablo 5.5. Uluslararası Öğrencilerin Öğretimlerinde Kaçınıcı Yılda Olduklarına İlişkin Dağılımları.....	57
Tablo 5.6. Uluslararası Öğrencilerin Nerede İkamet Ettiklerine İlişkin Dağılımlar....	57
Tablo 5.7. Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Masraflarını Nereden Karşıladıklarına İlişkin Verilerin Dağılımları.....	59
Tablo 5.8. Uluslararası Öğrencilerin Aylık Gelir Bilgilerine İlişkin Verilerin Dağılımları.....	59
Tablo 5.9. TÖMER’de Öğrendiğim Türkçe Derslerim İçin Yeterlidir.....	60
Tablo 5.10 Türkçe Yazmakta Zorlanmam.....	61
Tablo 5.11. Türkçe Okumakta Zorlanmam.....	61
Tablo 5.12. Türkçe Konuşmakta Zorlanmam.....	62
Tablo 5.13. Türkçe Konuşulanları Anlamakta Zorlanmam.....	62

Tablo 5.14. Türkçe Sunum Yapmakta Zorlanmam.....	63
Tablo 5.15. Türkçe ile İlgili Sorunlar Yaşamam.....	63
Tablo 5.16. Uluslararası öğrencilerin Dil ile İlgili Uyum Sorunlarına İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımları.....	64
Tablo 5.17. Gelirim Türkiye’de Eğitim Görmek İçin Yeterlidir.....	65
Tablo 5.18. Gelirim Sosyal ve Kültürel Etkinliklere Katılmak İçin Yeterlidir.....	65
Tablo 5.19. Türkiye Pahalı Bir Ülke Değil.....	66
Tablo 5.20. Türkiye Kendi Ülkeme Göre Pahalı Değil.....	66
Tablo 5.21. Ek Bir Gelire İhtiyaç Duymuyorum.....	67
Tablo 5.22. Geçimimi Sağlamak İçin Burs Almaya İhtiyaç Duymuyorum.....	67
Tablo 5.23. Ay Sonu Geldiğinde Ekonomik Bir Endişem Olmaz.....	68
Tablo 5.24. Sinema, Tiyatro vb. Kültürel Etkinliklere Katılabiliyorum.....	68
Tablo 5.25. Farklı Şehirlere veya Müzelere Ziyarete Gidebiliyorum.....	69
Tablo 5.26. Uluslararası Öğrencilerin Ekonomik Uyum Sorunlarına İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımları.....	70
Tablo 5.27. Üniversitede Türk Arkadaşlar Edinebiliyorum.....	71
Tablo 5.28. Türk Arkadaş Gruplarına Dahil Olabiliyorum.....	72
Tablo 5.29. Türk Öğrenciler Tarafından Dışlanıyorum (Aralarına Kabul Etmiyorlar).....	72
Tablo 5.30. Türkler ile İletişim Kurabiliyorum.....	73
Tablo 5.31. Türkler Tarafından Dışlanmam (Halk Arasında Yabancı Hissetmem)...	73
Tablo 5.32. Kendimi Yalnız Hissetmem.....	74
Tablo 5.33. Ailemi Özlüyorum.....	75
Tablo 5.34. Türkler Tarafından Ayrımcılığa Uğramam.....	75
Tablo 5.35. Türkler Tarafından İrkçiliğe Maruz Kalmam.....	76

Tablo 5.36. Rahatça Alışveriş Yapabilirim.....	76
Tablo 5.37. Kendi İhtiyaçlarımı Kendim Karşılatabilirim.....	77
Tablo 5.38. Daha Çok Türk Arkadaşlarımdan Yardım İsterim.....	77
Tablo 5.39. Daha Çok Uluslararası Öğrenci Arkadaşlarımdan Yardım İsterim.....	78
Tablo 5.40. Daha Çok Kendi Ülkemden Arkadaşlarımdan Yardım İsterim.....	78
Tablo 5.41. Geleneksel Kıyafetlerimi Rahatça Giyebilirim.....	79
Tablo 5.42. İnsanların Bakışlarından Rahatsızlık Duymam.....	79
Tablo 5.43. Türk Yemeklerine Alışmak Zor Olmadı.....	80
Tablo 5.44. Türk Yemeklerini Severek Yiyebiliyorum.....	80
Tablo 5.45. Kendi Geleneksel Yemeklerimizi Özlemem.....	81
Tablo 5.46. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Uyum Sorunlarına İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımları.....	82

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1 1975-2018 Yılları Arasındaki Uluslararası Öğrenci Artışı.....	12
Grafik 2.2. 2014-2018 Yılları Arasında ABD’de Uluslararası Öğrenci Sayısındaki Artış.....	12
Grafik 2.3. 2014-2018 Yılları Arasında Birleşik Krallık’ta Uluslararası Öğrenci Sayısındaki Artış.....	13
Grafik 2.4. 2014-2018 Yılları Arasında Avustralya’da Uluslararası Öğrenci Sayısındaki Artış.....	14
Grafik 2.5. 2014-2018 Yılları Arasında Almanya’da Uluslararası Öğrenci Sayısındaki Artış.....	15
Grafik 2.6. 2014-2018 Yılları Arasında Rusya’da Uluslararası Öğrenci Sayısındaki Artış.....	16
Grafik 2.7. 2018 Yılında Uluslararası Öğrencilerin Ülkelere Göre Dağılımı.....	17
Grafik 3.1. 2012-2021 Yılları Arasında Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Sayılarının Artış Grafiği.....	42
Grafik 3.2. 2020-2021 Öğretim Yılında Türkiye’de En Fazla Uluslararası Öğrencisi Bulunan Ülkeler.....	46

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Son yıllarda, uluslararası öğrenci hareketliliğinde dünya geneli bir artış gözlenmektedir. Uluslararası alanda özellikle gelişmiş ülkeler kapılarını uluslararası öğrencilere açarak birden fazla amacı da gerçekleştirmektedir. Uluslararası eğitim aracılığıyla yeni bir ekonomik pazar oluşturan gelişmiş ülkeler bu yolla hem maddi gelir elde etmekte hem de uluslararası öğrencilerin sosyal, bilimsel ve kültürel alanlardaki katkılarını etkili biçimde kullanmaktadır (Kethüda, 2016:148).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD), Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT) gibi milletlerarası kuruluşlar, kendi doğup büyüdüğü ülkesinden başka bir ülkeye eğitim görmek amacıyla giden kişileri ‘uluslararası öğrenci’ olarak tanımlamaktadır (Yontar, 2019:244). Bu alanda yapılan araştırmalarda daha önceleri ‘yabancı öğrenci’ kavramı kullanılırken, daha güncel araştırmalarda ‘uluslararası öğrenci’ kavramının kullanıldığı görülmektedir (Osmanlı, 2018:54).

Uluslararası eğitimi önemli bir pazar olarak gören gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler arasında daha fazla uluslararası öğrenci çekebilmek için önemli bir rekabet olduğu görülmekte ve uluslararası eğitimin bu rekabet vasıtasıyla ülkelerin ulusal yükseköğretim politikalarını şekillendirmede önemli bir rol üstlendiği gözlenmektedir (Levent ve Karaevli, 2013:99). Uluslararası eğitim pazarının sadece ulusal yükseköğretim politikalarını değil, aynı zamanda göç ve vize, kültürel, ekonomik ve ticaret politikalarını etkilediği de görülmektedir. Bu sebeptendir ki Avrupa Birliği ülkeleri arasında uluslararası öğrenci hareketliliğini teşvik eden politikalar bulunmaktadır (Kethüda, 2016:158).

Uluslararası öğrenci pazarında en büyük paya sahip olan Amerika Birleşik Devletleri’nde uluslararası öğrencilerin sisteme önemli bir katkısı olduğu görülmektedir (Yontar, 2019:244). Ekonomik olarak değerlendirildiğinde ABD’nin uluslararası öğrencilerden elde ettiği yıllık gelir 20 milyar dolar civarındadır (Levent ve Karaevli, 2013:101).

Uluslararası öğrenci misafir eden ülkeler sıralamasında ABD'den sonra gelen İngiltere'de de durum benzerlik göstermektedir. 2015 yılında uluslararası öğrenciler ve ziyaretçilerinin yaptığı kampüs dışı harcamaların 25,8 milyar Sterlin düzeyinde olduğu görülmektedir (Yontar, 2019:244).

Gelişmiş ülkelerin uluslararası öğrencilerden elde etmiş olduğu bu gelirlerin, farklı iş etkinlikleri üzerinde de düzenlenmesi yolunda harcanmasıyla rakamların iki katına çıkması sağlanmakta ve daha büyük bir ekonomik etki meydana getirilmektedir (Levent ve Karaevli, 2013:102)

Uluslararası öğrenci misafir eden ülkelerin, öğrencilerin yalnızca ülkelerinde eğitim gördüğü dönemde değil, mezuniyet sonrasında da ekonomik anlamda kazançlı olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalarda, mezun olan uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerine dönmeme eğiliminde olduğu ve ev sahibi ülkede iş kurarak veya iş bularak çalıştığı gözlemlenmektedir (Kethüda, 2016:148). Ev sahibi ülkelerde iş kuran mezunların kendi ülkeleriyle de ticaret yaparak iki ülke arasında bağ kurduğu söylenebilir.

Uluslararası öğrenci pazarı, sadece ekonomik anlamda değil, aynı zamanda ev sahibi ülkedeki bilimsel çalışmalarda etkin yol almak suretiyle bilim ve teknolojiye, ev sahibi ve uluslararası öğrenciyi gönderen iki ülke arasında diplomasi yoluyla uluslararası siyasete ve iki ülke arasındaki kültürel zenginliklere yeni birer bakış açısı getirerek de katkı sağlamaktadır (Levent ve Karaevli, 2013:98).

Uluslararası öğrencilik alanındaki bu avantajların farkına varmış olan gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler, daha fazla uluslararası öğrenciyi ülkelerine çekebilmek adına çalışmalar yapmaktadır. Dünya genelinde her yıl uluslararası öğrenci sayısı daha da artmaktadır. 2018 verilerine göre dünya genelinde 5 milyonu aşkın uluslararası öğrenci olduğu görülmektedir (UNESCO, 2018, Erişim tarihi: 17.03.2021).

Dünya genelinde en çok uluslararası öğrenciyi ev sahipliği yapan ülkelerin başında 987.313 uluslararası öğrenci ile Amerika Birleşik Devletleri gelmektedir. Onu takip eden Birleşik Krallık'ta ise 452.079 uluslararası öğrenci olduğu görülmektedir. 444.514 uluslararası öğrenci ile Avustralya üçüncü, 311.738 uluslararası öğrenci ile Almanya dördüncü, 262.416 uluslararası öğrenci ile Rusya beşinci ve 229.623 uluslararası öğrenci ile Fransa altıncı sırada yer almaktadır. Aynı yılların verilerine

bakıldığında Türkiye'nin 125.138 uluslararası öğrenci ile onuncu sırada yer aldığı görülmektedir (UNESCO, 2018, Erişim tarihi: 17.03.2021).

Dünyanın farklı yerlerine eğitim görmesi amacıyla en çok uluslararası öğrenci gönderen ülkelerin başında ise 993.367 rakamı ile Çin gelmektedir. Onu takip eden Hindistan'ın ise 375.055 uluslararası öğrenciyi farklı ülkelere gönderdiği görülmektedir. Almanya'nın ise 122.538 uluslararası öğrenciyi dünyanın farklı yerlerine göndererek üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Türkiye aynı sıralamada 47.546 uluslararası öğrenci ile 24. Sırada yer almaktadır (UNESCO, 2017, Erişim tarihi: 17.03.2021).

Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) verilerine göre 2020-2021 öğretim yılında Türkiye'de eğitim gören uluslararası öğrenci sayısı 223.952'dir. 2013-2014 öğretim senesinde Türkiye'de eğitim gören uluslararası öğrenci sayısı 48.169 iken bu sayı 2014-2015 yılında 72.020'ye yükselmiştir. 2015-2016 öğretim yılında 87.717'ye yükselen uluslararası öğrenci sayısı, 2016-2017 öğretim yılında 107.957'ye, 2017-2018 öğretim yılında 125.030'a, 2018-2019 öğretim yılında 154.446'ya, 2019-2020 öğretim yılında 185.001'e ve 2020-2021 öğretim yılında 223.952'ye ulaşmıştır (YÖK İstatistik, 2020, Erişim Tarihi: 31.03.2022).

Bütün bu veriler ışığında, Türkiye'ye eğitim görmek amacıyla gelen uluslararası öğrenci sayısında her sene artış olduğu görülmektedir. Bu artışta, Türkiye Cumhuriyeti'nin 'uluslararası öğrenci' olgusunu bir devlet politikası haline getirmiş olmasının etkili olduğu görülmektedir. Çünkü, uluslararası öğrenciye yönelik çalışmalar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından değil de direkt olarak Başbakanlığa (günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na) bağlı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından yürütülmüştür, yürütülmektedir. Bu durum, devletin uluslararası öğrenci olgusuna verdiği önemin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Birekul ve Alkın, 2019:85).

1.1. Problem

Uluslararası öğrenciler, kendi doğup büyüdükleri ülkelerden başka ülkelere eğitim görmek amacıyla gittiğinde, hem kendilerini daha fazla geliştirme fırsatı bulmakta hem de kendi ülkeleri ile eğitim gördükleri ülke arasında gönüllü birer kültür elçileri olmaktadır. Bu, toplumlar arası etkileşimi de artırarak küreselleşme sürecine katkı

sağlamaktadır. Uzun vadede bu kazanımların elde edilebilmesi için uluslararası öğrencilerin karşılaştığı veya karşılaşması muhtemel entegrasyon sorunları üzerine de incelemeler yapılarak bu sorunların ortadan kaldırılması veya minimuma indirilmesi gerekmektedir.

Yapılan araştırmalara göre, Türkiye'ye eğitim görmek amacıyla gelen uluslararası öğrencilerin sosyal, kültürel, ekonomik ve dil problemi gibi uyum sorunları yaşadıkları görülmektedir.

- a) Kendi öz çevrelerinden koparak eğitim amacıyla geldikleri Türkiye'de buldukları çevrede toplum ile iletişim kurarken inanç veya ırk açısından baskı, eşitsizlik veya küçük düşürülme ile karşılaştıkları oluyor mu?
 - b) Türk örf ve adetlerine, giyim kuşam tarzına veya Türk mutfağına alışma süreçleri uluslararası öğrencileri zorlamakta mıdır?
 - c) Geldikleri ülkeye kıyasla ekonomik refah ve ekonomik özgürlükleri yeterli düzeyde midir veya sahip oldukları gelir temel ihtiyaçlarını ve sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılamakta mıdır?
 - d) Uluslararası öğrenciler Türkçe dil öğrenmek ve konuşmak noktasında zorluklarla karşılaşmakta mıdır veya Türkçe hazırlık kurslarında öğrendikleri Türkçe, günlük hayatta veya akademik düzeyde yeterli midir?
- gibi sorular bu çalışmanın kapsamını belirlemektedir.

1.2. Amaç

Dünyada bir çok devlet, ülkelerinin uluslararası eğitim alanında daha ileriye gidebilmesi, ülkelerinde eğitim gören öğrencilerin mezun olduktan sonra kendi ülkeleriyle eğitim gördükleri ülke arasında ekonomik, kültürel ve politik köprü oluşturabilmesi veya uluslararası öğrenci hareketliliğinin sağladığı ekonomik getirilerden yararlanılabilmesi için uluslararası öğrencilik alanında çalışmalar yapmakta veya mevcut çalışmalarını iyileştirerek daha fazla öğrencinin ülkelerine gelebilmesine olanak sağlamaktadır. Hatta birçok devlet ülkelere uluslararası öğrenci getirebilmek için burs programlarını teşvik etmektedir. Türkiye de küresel uluslararası öğrenci hareketliliğinden istifade edebilmek için benzer çalışmalar yürütmektedir. Ancak her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de uluslararası öğrenciler birbirine çok benzeyen uyum sorunları yaşamaktadır. Sosyal, kültürel, ekonomik veya dil öğrenimi gibi sorunlarla karşılaşan uluslararası öğrenciler, zaman zaman bu

sorunları aşamamakta ve sonuç olarak ya memnuniyetsiz bir şekilde eğitime devam etmekte veya eğitimi yarıda bırakarak ülkesine dönmektedir. Bu tezin amacı, İstanbul'a eğitim görmek amacıyla gelen uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları uyum sorunlarını ortaya koymak ve bu sorunların ortadan kaldırılabilmesi için devlet kurumlarının veya sivil toplum kuruluşlarının uluslararası öğrencilere yönelik çalışmalarını bu sorunları ortadan kaldırmaya veya minimuma indirmeye çalışarak yürütmelerine katkı sağlayabilmektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmayı önemli kılan husus, uluslararası öğrencilerin İstanbul'a geldikten sonra karşılaştıkları uyum problemlerini 3 temel husus üzerinde inceleyerek bir sonuca varmaya çalışacak olmasıdır. Bu çalışmada elde edilen sonuçları önemli kılan ise toplanan verilerin uluslararası öğrenci sahasında çalışma yapacak devlet kurumları veya sivil toplum kuruluşlarının net bir şekilde anlayabilmelerine, bu sorunlar ekseninde çözüm üretebilmelerine olanak sağlayabileceği düşünülüyor olmasıdır. Bu alanda yapılan benzer araştırmalarda (örneğin Şeker ve Akman, 2016; Bulut vd., 2020; Dilek, 2016) uluslararası öğrencilerin sosyal, kültürel, ekonomik ve dil alanında karşılaştıkları uyum sorunlarına atıfta bulunmaktadır. Bu çalışmayı diğer araştırmalardan özgün kılması düşünülen tarafı ise araştırmanın Türkiye genelinde en çok uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan İstanbul özelinde gerçekleştirilmiş olmasıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÜKSEK ÖĞRENİMİN ULUSLARARASILAŞMASI VE DÜNYADA ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

İnsanlık tarihi boyunca eğitime ve öğrenmeye yönelik eğilimler, insanları buldukları coğrafyalardan farklı coğrafyalara göç etmeye yöneltmiştir. Bu bağlamda, uluslararası eğitim, sadece bugüne has bir anlayış değil, tarihin bütün akışı içerisinde yerini korumuş bir kavramdır. Medrese, üniversite, akademi, mektep gibi farklı isimlerle zikredilebilecek bu kurumlar, Antik Yunan'daki 'Akademiya', 13. Yüzyılda Paris ve Bologna'da kurulan ve ortak eğitim dili olarak Latinceyi kullanan üniversiteler ile örneklendirilebilir (Alkın, 2020:10). İslam coğrafyasında Bağdat, Endülüs başta olmak üzere birçok yerde kurulan medreseler ve İstanbul'da kurulan Darül-Fünun (İstanbul Üniversitesi) gibi kurumlar da bu duruma örnek gösterilebilir.

İlme ve eğitime önem gösteren talebeler ve eğitimciler ilk medrese, akademi ve üniversitelerin olduğu dönemlerden günümüze kadar, daha nitelikli eğitimler alabilmek amacıyla kendi ülkelerinden ayrılarak başka coğrafyalara gitmeye önem vermiştir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012:3). Bu durum 21. yüzyılda da önemini korumaya devam etmektedir. Özellikle II. Dünya savaşından sonra hız kazanan uluslararasılaşma ile beraber 'uluslararası eğitim' ivme kazanmış, başta ABD olmak üzere birçok batılı ülke uluslararası değişim programları ile bu durumu fırsata çevirmeye çalışmıştır.

Bugünkü rakamlarla 5 milyonun üzerinde uluslararası öğrenci kendi ülkesinden ayrılarak başka bir ülkeye eğitim görmek amacıyla göç etmiş durumdadır (UNESCO, 2018). Şüphesiz bunda ülkelerin sunmuş olduğu eğitim fırsatlarının ve uluslararası eğitime gösterilen teveccühün yüksek olması yadsınamaz. Bunun farkına varmış olan gelişmiş ülkeler, bu durumu değerlendirerek uluslararası yükseköğretimi daha da değerli kılmaya gayret göstermektedir. Özoğlu, Gür ve Coşkun'un (2012:21) ifadesiyle, özellikle gelişmiş olan ülkeler bilim ve teknoloji alanında yakaladıkları lider konumlarını, farklı ülkelere gelerek kendi ülkelerinde yetişen ve eğitimlerini tamamladıktan sonra da bu ülkelere çalışmaya devam eden yetenekli bilim

insanlarına bağlamaktadır. Bundan hareketle, daha fazla uluslararası öğrenciyi çekme çabası bu ülkeler nezdinde önemini her geçen gün daha da artırmaktadır denilebilir.

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin olduğu ülkelerde, uluslararası öğrenciler gittikleri ülkeye hem ekonomik gelir hem de beşerî bir sermaye sağlamaktadır. Bu durum, ülkelerin bu sahayı ekonomik bir pazar olarak görmesine sebep olmaktadır ve bu pazardan daha fazla pay alabilmek için birbirleri ile kıyasıya mücadele etmektedirler (Levent ve Karaevli, 2013:97). Bu doğrultuda uluslararası yükseköğretimi devlet politikası haline getiren birçok ülke, uluslararası öğrenci sayısını artırabilmeye yönelik politikalar da geliştirmektedir (Kethüda, 2015:149).

Araştırmanın ikinci bölümünü oluşturan bu kısımda yükseköğretimin uluslararasılaşması ve bununla beraber ortaya çıkan uluslararası öğrencilik kavramları tanımlanmaya çalışılmış, ayrıca dünyadaki uluslararası öğrenci hareketliliği ile ilgili mevcut durum tahlil edilmiş ve uluslararası öğrenciliğin ekonomik bir pazar olarak görülmesi ile bu ekseninde yapılan düzenlemeler hakkında bilgiler paylaşılmıştır.

2.1. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma ve Uluslararası Öğrenciler

2.1.1. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma

Teknoloji ve bilimin ilerlemesi ülkeler arasındaki etkileşimi ve seyahatleri kolaylaştırmış ve bunun bir neticesi olarak kültürler arası etkileşim ile bilginin aktarılması kolaylaşmıştır. Günümüzde birçok ülke farklı ülkelerdeki ekonomik, teknolojik, siyasal ve sosyal gelişmeleri takip etmek ve bu gelişmelerden yararlanabilmek için farklı ülkelere öğrenci, öğretim görevlisi, bilim insanı vs. göndermektedir. Buna göre dünya küçük bir köy olarak nitelendirilmekte, yani küreselleşme olarak değerlendirilmektedir.

Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra ülkelerin eğitim üzerinden birbirleriyle olan etkileşimlerini artırmaları hem bu ülkeler arasındaki bağları geliştirmiş hem de bu ülkelerin birbirlerinin gelişmişliklerinden istifade etmelerini sağlamıştır. Küreselleşmenin veya uluslararasılaşmanın en önemli vasıtalarından olan eğitim, uluslararasılaşması ile beraber hem dünya barışına katkı sağlamakta hem de farklı kültür ve milletlerden bir araya gelmiş insanların el birliği ile daha başarılı sonuçlar elde etmesini sağlamaktadır.

Briggs ve Burn (1985), yükseköğretimin var olduğundan bu yana uluslararası bir olay olduğunu ve birçok köklü üniversitenin daha ulus-devletler yokken kurulduğunu ifade etmektedir. Burada yükseköğretim kurumlarının tarihsel süreç içerisinde farklı coğrafyalardan gelmiş ve ilim tahsil etmek isteyenlere ev sahipliği yapmış olmasına atıfta bulunmaktadır.

Paige ve Mestenhauser (1999) eğitimde uluslararasılaşmayı “bütünleyici, kültürlerarası, disiplinlerarası, kıyaslamalı, bilgi teknolojisi transferi, içeriksel ve bilgi inşasının küresel boyutlarını içeren karmaşık, çok boyutlu bir öğrenme süreci” olarak tanımlamaktadır (Özerdem ve Demirkıran, 2011:684).

Jane Knight (2008) eğitimde uluslararasılaşmayı “kurumsal ve ulusal düzeyde yükseköğretimin amaç, görev ya da temini konusunun uluslararası, kültürlerarası ya da küresel bir boyuta entegre etme sürecidir” şeklinde tanımlamaktadır (Özerdem ve Demirkıran, 2011:684).

Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD) tanımlarına göre eğitimde uluslararasılaşma “üniversiteler ya da benzer eğitim kurumlarında yükseköğretim deneyiminin uluslararası boyutunu geliştirmek için etkili, planlı ya da bir araya getirilmiş süreçlerin karışımıdır” şeklinde yapılmaktadır Özerdem ve Demirkıran, 2011:684).

Bu tanımlamalardan yola çıkarak yükseköğretimde uluslararasılaşmayı, “farklı ülkelerin, farklı kültürlerin, farklı milletlerin bir araya gelmek suretiyle bilimsel, kültürel, ekonomik, sosyal ve daha birçok alandaki gelişmişliklerinden daha etkili ve planlı bir şekilde istifade etmek amacıyla eğitimi ortak nokta belirlemesi ve bu minvalde uluslararası ölçekte adımlar atılması” şeklinde ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Yükseköğretimin uluslararasılaşmasında etkili olan yeni teknolojilerin ve ortak bir dil kullanımının (örneğin uluslararası ortak dil olarak İngilizce), uluslararası eğitime katılımı kolaylaştırıcı bir rol üstlendiği söylenilebilir (Öztürk, 2019:1098-1099).

Amerika Birleşik Devletleri'nin en prestijli burs programı olan Fulbright Programı, 1946 yılında kurulmuş olup ABD ve diğer ülke hükümetlerinin özel ve devlet eğitim kurumlarıyla ortaklaşa faaliyetler yürütmektedir. Bu programın en büyük amacı, eğitim ve kültürel değişim programları aracılığıyla uluslararası bir ortak anlayış oluşturmaktır (Kalkınma Bakanlığı, 2015:95). 7000'in üzerinde ABD'li veya başka

ülkeden öğrencinin yüksek öğrenim masraflarını karşılayan Fulbright Programı 150 ülkede faaliyet göstermektedir (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu DEİK, 2013:29). Bu program vasıtasıyla birçok kişinin ortak bir dil kullandığını ve ortak bir amaç doğrultusunda (eğitim) hareket ettiği göz önünde bulundurulursa, programın yükseköğretimin uluslararasılaşması ve dünyanın küreselleşmesine nasıl bir katkı sunduğu daha anlaşılabilir bir hal almaktadır.

En basit haliyle yükseköğrenimin veya uluslararası eğitimin tanımlamasını “bir öğrencinin eğitimine vatandaşı olduğu ülkenin dışında bir ülkede devam etmesi” şeklinde yapılmaktadır (DEİK, 2013:8). Bu tanımdan hareketle uluslararası eğitimin ana aktörleri olan uluslararası öğrenciler uluslararasılaşmanın en önemli aktörleridir denilebilir.

2.1.2. Uluslararası Öğrencilik

Pek çok araştırmada uluslararası yükseköğrenimin, uluslararasılaşmada olmazsa olmaz bir unsur haline geldiği görülmektedir. Dolayısıyla Lane (2014)’in de ifadesiyle “sayısı her geçen gün artacak şekilde yükseköğrenimin bir kısmını ya da tamamını farklı bir ülkede tamamlamak üzere ülkesinden ayrılan öğrenciler”, uluslararasılaşmanın olmazsa olmaz aktörleridir (Alkın, 2020:26-27). Mc Namara (1997)’nin de deyimiyle uluslararası öğrenci (international student), yabancı öğrenci (foreign student), deniz aşırı öğrenci (overseas student), misafir öğrenci (guest student) gibi ifadelerle anılan bu aktörler için birbirinden farklı ülkeler, uluslararası kuruluşlar veya araştırmacılar tarafından farklı tanımlamalar mevcuttur (Alkın, 2020:26-27).

En basit tanımlaması ile uluslararası öğrenci, kendi ülkesinden başka bir ülkeye eğitim görmek amacıyla giden öğrencidir. Bu öğrenciler, gittikleri ülkede kaldıkları süre baz alınarak uluslararası öğrenci çeşitliliğinde kategorize edilmektedirler. Bu kategoriler, uluslararası öğrencinin almak istediği eğitime veya eğitim aldığı süre baz alınarak oluşturulmuştur.

Lisans, yüksek lisans, doktora, araştırma, dil öğrenme, meslek öğrenme veya geliştirme maksadıyla gerçekleştirilen uluslararası hareketliliğin ana aktörleri olan uluslararası öğrenciler, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü OECD tarafından “vize veya özel izinler çerçevesinde kendi ülkesi dışında akredite bir kurumda belli bir

öğrenim programına katılma hakkı verilen kişi” olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2013:314).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO uluslararası öğrenciyi “eğitim amacıyla ulusal ya da bölgesel sınırların dışına çıkan ve uyuşu bulunduğu ülke dışında öğrenci olarak kayıtlı kişi olarak tanımlamaktadır (UNESCO, 2009:250).

Uluslararası öğrenci ile ilgili birçok ülke farklı tanımlamalarda bulunmaktadır. Buna göre Avustralya uluslararası öğrenciyi “kendi imkanları ile eğitim almak üzere öğrenci vizesi alan ve Avustralya’da öğrenim gören kişi olarak tanımlamaktadır. Avustralya merkezli hükümet bursu veya sponsor desteği ile ülkede bulunan yabancı uyruklu öğrenciler, uluslararası öğrenci olarak anılmamaktadır. Ayrıca Yeni Zelanda ile arasında vize uygulaması olmadığı için, Yeni Zelanda’dan gelen öğrenciler de bu statüye sahip değillerdir (DEİK, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2015).

Kanada ise uluslararası öğrenciyi “Kanada’da öğrenim görmek için göçmenlik bürosuna başvuran ve geçici vatandaş statüsü kazanan öğrenciler” olarak tanımlamaktadır. Hatta Kanada dışında bulunan Kanada menşeli eğitim kurumlarındaki öğrenciler ile online eğitim gören öğrenciler de uluslararası öğrenci olarak anılmaktadır (DEİK, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2015).

Fransa, en az bir yıllığına eğitim almak amacıyla Fransa’ya gelen ve Fransa tarafından onaylanmış olan orta dereceli okul mezunları olabilecek yabancı ülke vatandaşlarını uluslararası öğrenci olarak tanımlamaktadır (DEİK, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2015).

Almanya, uluslararası öğrencileri ‘hareketli yabancı öğrenci’ ve ‘hareketli olmayan yabancı öğrenci’ şeklinde ikiye ayırmış, ‘hareketli yabancı öğrenci’ ile Almanya’ya sadece eğitim amacıyla gelmiş olan yabancı ülke öğrencilerini tanımlamış ve ‘hareketli olmayan yabancı öğrenci’ ile de Almanya orta dereceli okullarında yeterliliği olan ve Almanya’da oturma izni alabilecek olan yabancı öğrencileri tanımlamıştır (DEİK, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2015).

Japonya yetkili mercileri uluslararası öğrenciyi “Göç Kontrolü ve Mülteci Kabulü Kanunu’nda belirtildiği üzere ‘kolej öğrencisi’ vizesi alıp istediği bir seviyede veya bölümde eğitim gören kişiler” şeklinde tanımlamaktadır (DEİK, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2015).

Birleşik Krallık’ta uluslararası öğrenci “Birleşik Krallık’ta ikamet etmeyen öğrenci” olarak tanımlanmaktadır (DEİK, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2015). Bu tanımlamaya

göre Birleşik Krallık'ta ikamet etmeyen veya oturma izni almayan öğrencilerin 'uluslararası öğrenci' olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır.

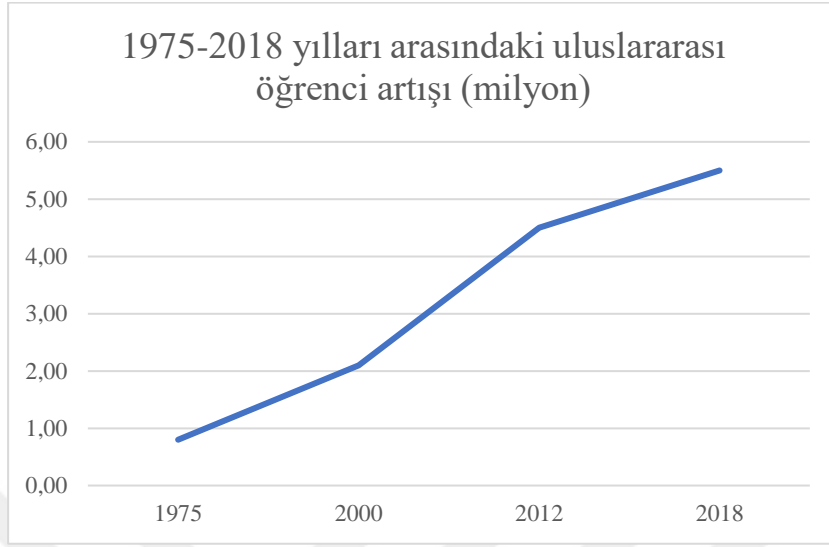
Amerika Birleşik Devletleri, uluslararası öğrencileri "bir yükseköğretim kurumuna kayıt yaptırmış ve geçici veya kalıcı oturma izni olan, Amerikan vatandaşı olmayan öğrenciler" şeklinde tanımlamaktadır (DEİK, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2015). Ancak ABD, uluslararası öğrencilere alacakları eğitim türüne göre vize uygulamasında bulunmaktadır. Yukarıda yapılan tanımlamanın kapsadığı vize türleri şu şekildedir; F (öğrenci) vizesi, H (geçici işçi/stajyer) vizesi, J (geçici değişim öğrencisi) vizesi ve M (mesleki eğitim) vizesi (DEİK, 2013; Kalkınma Bakanlığı, 2015).

2.2. Dünyada Uluslararası Öğrenci Hareketliliği

Uluslararası öğrenciler, küresel ekonominin yanı sıra önemli bir beşerî sermaye olarak da ön plana çıkmaktadırlar (Birekul ve Alkın, 2019:83). Uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri süre zarfı boyunca ülke ekonomisine doğrudan bir ekonomik girdi sağlaması (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012:21), bu hareketliliğe katılan öğrencilerin ev sahibi ülkede gerçekleştirilen bilimsel çalışmalarda görev alarak o ülkenin bilimsel gelişimine katkı sağlaması (Kethüda, 2015:148) ve uzun vadede sosyal, kültürel ve politik (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012: XXXVII) getiriler sunması, ülkelerin uluslararası öğrencilerden daha fazla yararlanabilmek adına uluslararası öğrenci sayılarını artırmak için gayret gösterdiği görülmektedir.

OECD verilerine göre 1975 yılında dünya genelinde 800.000 kadar uluslararası öğrenci bulunmaktaydı (Özkan ve Güvendir, 2015:175). 2000 yılına gelindiğinde 2.1 milyona ulaşan uluslararası öğrenci sayısı, 2000-2012 yılları arasında 4,5 milyona kadar ulaşmıştır (Yıldırım ve Köksal, 2017:313-314). UNESCO (2018) verilerine bakıldığında ise bu sayının 2018 itibari ile 5 milyonun üzerinde olduğu görülmektedir.

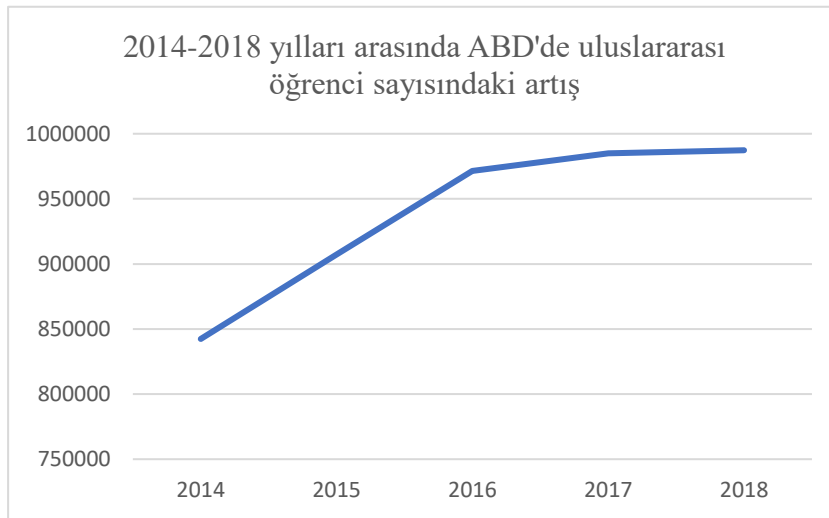
2014 senesinde dünya genelinde 4.495.697 olan uluslararası öğrenci sayısının 2015 yılında 4.786.199, 2016 yılında 5.091.523, 2017 yılında 5.332.354 ve 2018 yılında 5.571.402 olduğu görülmektedir (UNESCO, 2018). Bu verilere bakıldığında dünya genelinde her yıl istikrarlı bir şekilde uluslararası öğrenci hareketliliğinin arttığı görülmektedir.

Grafik 2.1: 1975-2018 yılları arasındaki uluslararası öğrenci artışı

Kaynak: *Grafik 2.1 UNESCO Verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Aynı veriler incelendiğinde, dünya genelinde uluslararası öğrenci misafir etme konusunda Amerika Birleşik Devletleri birinci sırada yer almaktadır. UNESCO verilerine göre 2014 yılında 842.384 olan uluslararası öğrenci sayılarının, 2015 yılında 907.251, 2016 yılında 971.417, 2017 yılında 984.897, 2018 yılında ise 987.313'e yükseldiği görülmektedir.

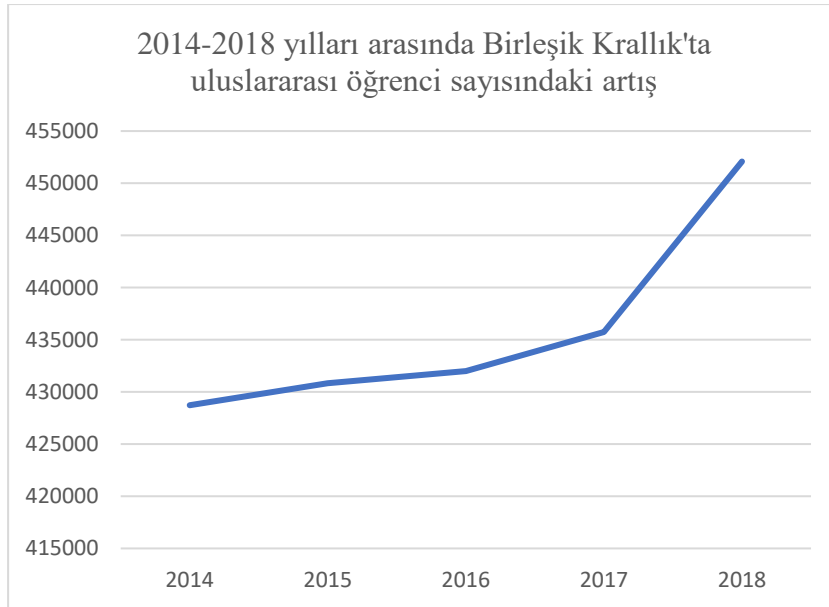

Grafik 2.2: 2014-2018 yılları arasında ABD'de uluslararası öğrenci sayısındaki artış

Kaynak: *Grafik 2.2 UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Bu veriler ışığında 2015 yılında 2014 yılına göre uluslararası öğrenci sayısında %7,7'lik bir artış olduğu görülmektedir. 2016 yılında 2015 yılına göre %7,07 oranında, 2017 yılında 2016 yılına göre %1,38, 2018 yılında 2017 yılına göre %0,24 oranında artış olduğu görülmektedir. Bu oranlara göre ABD'de her yıl uluslararası öğrenci sayısında artış olsa da uluslararası öğrenci artma oranının 2018'e doğru gerilemeye başladığı görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin İngilizce konuşulan ülkeleri tercih etmeleri (Şimşek ve Başar, 2016:515) göz önünde bulundurularak, ana dili veya eğitim dili İngilizce olan başka ülkelerin uluslararası öğrencilere kapılarını açması ABD'deki uluslararası öğrenci sayısının artma oranındaki gerilemeye gerekçe olarak gösterilebilir.

ABD'den sonra dünya genelinde en fazla uluslararası öğrenci misafir eden ikinci ülke Birleşik Krallık'tır (UNESCO, 2018). 2014 yılında 428.724 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan Birleşik Krallık'ta 2015 yılında 430.833, 2016 yılında 432.001, 2017 yılında 435.734, 2018 yılında ise 452.079 uluslararası öğrencinin eğitim gördüğü görülmektedir (UNESCO, 2018).

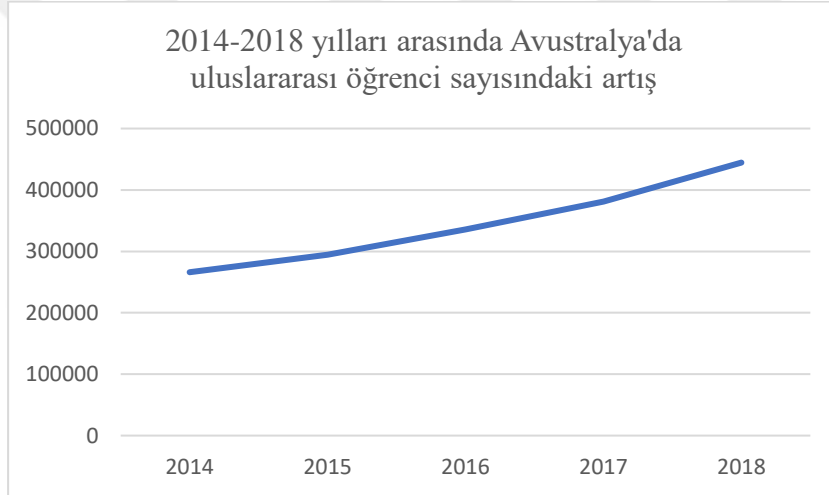

Grafik 2.3: 2014-2018 yılları arasında Birleşik Krallık'ta uluslararası öğrenci sayısındaki artış

Kaynak: *Grafik 2.3 UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Bu veriler ışığında 2015 yılında 2014 yılına göre uluslararası öğrenci sayısında %0,49'luk bir artış olduğu görülmektedir. 2016 yılında 2015 yılına göre %0,27 oranında, 2017 yılında 2016 yılına göre %0,86, 2018 yılında 2017 yılına göre %3,75 oranında artış olduğu görülmektedir. Bu verilere dayanarak, Birleşik Krallık'ta uluslararası öğrenci sayılarının her yıl istikrarlı bir şekilde artış gösterdiği söylenebilir.

Avustralya, uluslararası öğrenci misafir etme noktasında dünya sıralamasında üçüncü büyük dileme sahip ülkedir. 2014 yılında 266.048 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan Avustralya'da 2015 yılında 294.438, 2016 yılında 335.512, 2017 yılında 381.202, 2018 yılında ise 444.514 uluslararası öğrenci olduğu görülmektedir.

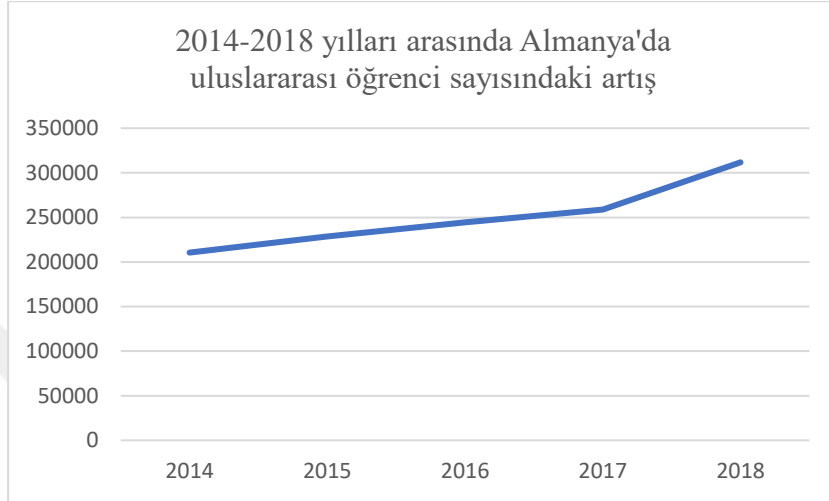

Grafik 2.4: 2014-2018 yılları arasında Avustralya'da uluslararası öğrenci sayısındaki artış

Kaynak: *Grafik 2.4 UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Bu veriler ışığında 2015 yılında 2014 yılına göre uluslararası öğrenci sayısında %10,67'lik bir artış olduğu görülmektedir. 2016 yılında 2015 yılına göre %13,94 oranında, 2017 yılında 2016 yılına göre %13,61, 2018 yılında 2017 yılına göre %16,60 oranında artış olduğu görülmektedir. Bu verilere dayanarak, Avustralya'da uluslararası öğrenci sayılarının her yıl istikrarlı bir şekilde yüksek oranda artış gösterdiği söylenebilir.

Almanya, 2018 yılında 311.738 uluslararası öğrenciyle listede dördüncü sırada yer almaktadır. 2014 yılında 210.542 uluslararası öğrenciyi ağırlayan Almanya, 2015 yılında 228.756, 2016 yılında 244.575, 2017 yılında ise 258.873 uluslararası öğrenciyi misafir etmiştir.

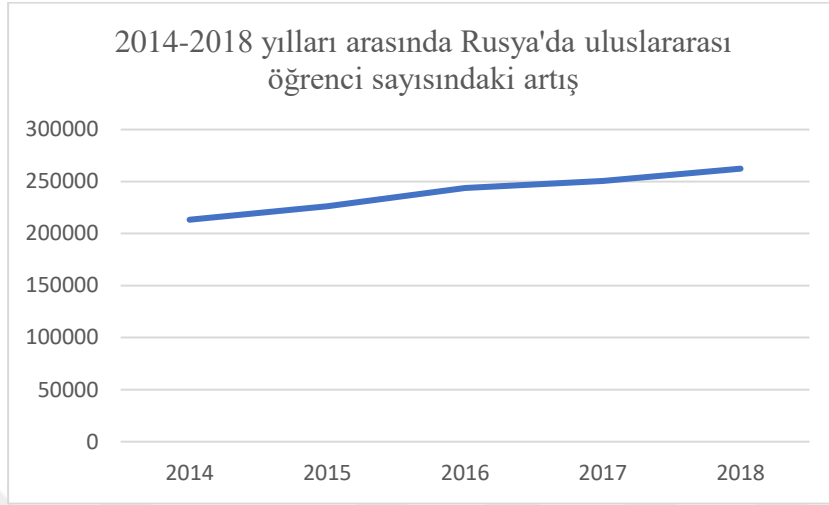

Grafik 2.5: 2014-2018 yılları arasında Almanya’da uluslararası öğrenci sayısındaki artış

Kaynak: *Grafik 2.5 UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Buna göre Almanya, 2015 yılında 2014 yılına göre %8,65, 2016 yılında 2015 yılına göre %6,91, 2017 yılında 2016 yılına göre %5,84, 2018 yılında 2017 yılına göre de %20,42 oranında artış göstererek uluslararası öğrenci misafir etme konusunda istikrarlı bir artış göstermiştir.

En fazla uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan ülkeler sıralamasında Rusya Federasyonu beşinci sırada yer almaktadır. 2014 yılında 213.347 olan uluslararası öğrenci sayısı, 2015 yılında 226.431, 2016 yılında 243.752, 2017 yılında 250.658, 2018 yılında ise 262.416 olmuştur.

Grafik 2.6: 2014-2018 yılları arasında Rusya’da uluslararası öğrenci sayısındaki artış

Kaynak: *Grafik 2.6 UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Buna göre Rusya, 2015 yılında 2014 yılına göre %6,13, 2016 yılında 2015 yılına göre %7,64, 2017 yılında 2016 yılına göre %2,83, 2018 yılında 2017 yılına göre de %4,69 oranında artış göstererek uluslararası öğrenci misafir etme konusunda istikrarlı bir artış göstermiştir.

Listenin altıncı sırasında yer alan Fransa 2014 yılında 235.123 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yaparken 2018 yılında 229.623 uluslararası öğrenciyi misafir etmiştir. Bu 5 yıl içerisinde %2,33 gerileme olduğu görülmektedir.

Yedinci sırada yer alan Kanada, 2014 yılında 164.274 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yaparken, 2018 yılında 224.548 uluslararası öğrenciyi misafir etmiştir. Bu 5 yıllık süre içerisinde %36,69’luk bir artış göstermiştir.

Sekizinci sırada yer alan Japonya’nın 2014 yılında 132.685 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yaptığı görülürken, 2018 yılında bu sayının 182.748’e ulaştığı ve bu 5 yıllık süre içerisinde %37,73 oranında artış gösterdiği görülmektedir.

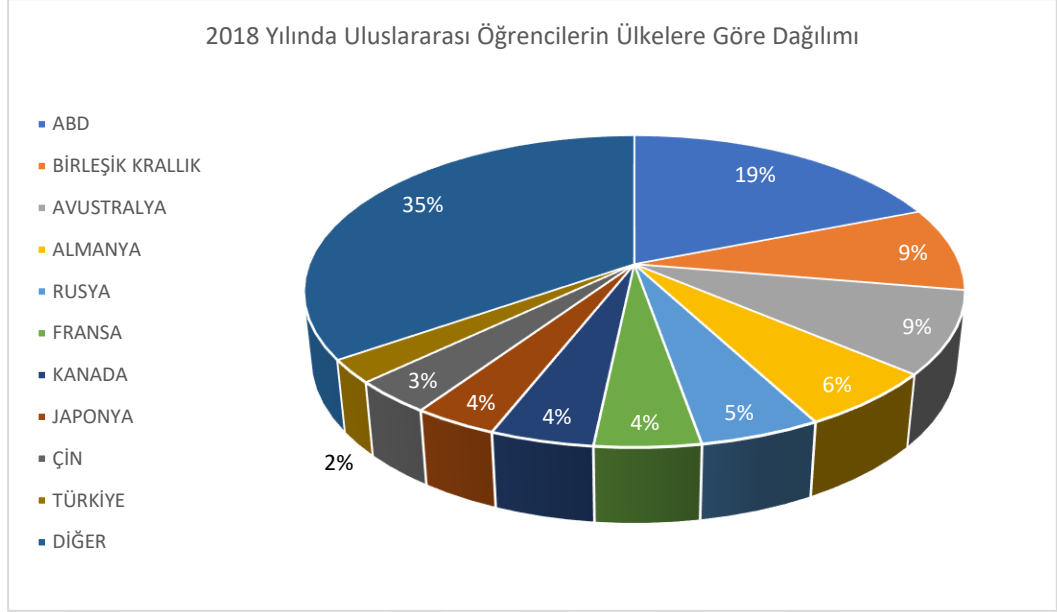
Dokuzuncu sırada yer alan Çin 2014 yılında 108.217 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yaparken, bu sayının 2018 yılında 178.271 olduğu görülmektedir. 2014 yılında 2018 yılına kadar %64,73 oranında artış gerçekleşmiştir.

Listenin onuncu sırasında yer alan Türkiye’de 2014 yılında 48.183 uluslararası öğrenci varken, bu sayının 2018 yılına gelindiğinde %159,71 oranında artışla 125.138 olduğu görülmektedir.

Tablo 2.1: Ülkelerin Yıllara Göre Ev Sahipliği Yaptığı Uluslararası Öğrenci Sayıları

	ÜLKE	2014	2015	2016	2017	2018
1	ABD	843.384	907.251	971.417	984.897	987.313
2	Birleşik Krallık	428.724	430.833	432.001	435.734	452.079
3	Avustralya	266.048	294.438	335.512	381.202	444.514
4	Almanya	210.542	228.756	244.575	258.873	311.738
5	Rusya	213.347	226.431	243.752	250.658	262.416
6	Fransa	235.123	239.409	245.349	258.380	229.623
7	Kanada	164.274	171.603	189.478	209.979	224.548
8	Japonya	132.685	131.980	143.457	164.338	182.748
9	Çin	108.217	123.127	137.527	157.108	178.271
10	Türkiye	48.183	72.178	87.903	108.076	125.138

Kaynak: *Tablo 2.1 UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Grafik 2.7: 2018 Yılında uluslararası öğrencilerin ülkelere göre dağılımı

Kaynak: *Grafik 2.7 UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Dünyada en fazla uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim gören uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgeler incelendiğinde, 2018 yılında en fazla öğrencinin %77 oranı ile Asya ülkelerinden geldiği görülmektedir. Bu oranın %34'ünün Çin menşeli, %14'ünün Hindistan menşeli, %5'inin Güney Kore menşeli, %5'inin Suudi Arabistan menşeli olduğu görülmektedir. ABD'deki uluslararası öğrencilerin geri kalan kısmını ise %3 ile Kuzey Amerika, %8 ile Latin Amerika, %7 ile Avrupa, %5 ile Afrika, %1 ile Okyanusya ülkelerinden gelen uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır (OECD, 2018, erişim tarihi: 18.03.2021).

Birleşik Krallık'taki uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgelere göre oranları incelendiğinde %54 ile en fazla uluslararası öğrencinin Asya bölgesinden geldiği görülmektedir. Birleşik Krallık'taki uluslararası öğrencilerin %24'ünü Çinli, %4'ünü Hong Konglu, diğer %4'ünü ise Hindistanlı uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Geriye kalan %5 uluslararası öğrencinin Kuzey Amerika'dan, %2'nin Latin Amerika'dan, %32'nin Avrupa ülkelerinden, %6'nın Afrika ülkelerinden ve %1'in Okyanusya ülkelerinden geldiği görülmektedir (OECD, 2018, erişim tarihi: 18.03.2021)

Avustralya'daki uluslararası öğrencilerin %87'sini Asya ülkelerinden gelen uluslararası öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. Avustralya'daki uluslararası öğrencilerin %32'sinin Çin'den, %16'sının Hindistan'dan, %7'sinin Nepal'den, %4'ünün Malezya'dan geldiği görülmektedir. Diğer bölgelerden gelenlerin oranlarına bakıldığında ise Kuzey Amerika'dan gelenlerin %1, Latin Amerika'dan gelenlerin %4, Avrupa'dan gelenlerin %3, Afrika'dan gelenlerin %2, Okyanusya ülkelerinden gelenlerin ise %1 oranında olduğu görülmektedir (OECD, 2018, erişim tarihi: 18.03.2021).

Almanya'daki uluslararası öğrencilerin %39'unun Avrupa ülkelerinden, %36'sının Asya ülkelerinden, %3'ünün Kuzey Amerika, %5'inin Latin Amerika, %9'unun ise Afrika ülkelerinden geldiği görülmektedir. Almanya'da %10 oranıyla en fazla Çinli uluslararası öğrenci olduğu, %5 oranıyla onu Hindistanlı uluslararası öğrencilerin takip ettiği görülmektedir (OECD, 2018, erişim tarihi: 18.03.2021).

Rusya'da eğitim gören uluslararası öğrencilerin geldikleri bölgelere bakıldığında %76 oranı ile en fazla uluslararası öğrencilerin Asya ülkelerinden geldiği görülmektedir. Özellikle post-Sovyet ülkelerinden (Kazakistan, Özbekistan vd.) gelen uluslararası öğrencilerin oranının yüksek olduğu, %16'sının da Avrupa ülkelerinden geldiği görülmektedir (OECD, 2018, erişim tarihi: 18.03.2021).

Yukarıdaki aktarılan veriler incelendiğinde, en çok uluslararası öğrenci ağırlayan ülkelerin ekonomik, teknolojik ve sosyal açıdan gelişmiş ülkeler olduğu görülmektedir. Özellikle en fazla uluslararası öğrenci ağırlayan ilk 3 ülkenin ana dilinin ve eğitim dilinin İngilizce olmasının, en fazla uluslararası öğrenci ağırlayan ülkeler olmasında etkili olduğu düşünülmektedir. İngilizcenin bir dünya dili olması, uluslararası öğrencilerin eğitim görmek için bu ülkeleri tercih etmesinde önemli bir etken olduğu düşünülmektedir (Besel, Yardımcıoğlu ve Savaşan, 2017:213).

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin en önemli unsurlarından biri de 'kaynak' ülkelerdir. Dünyadaki uluslararası öğrenci hareketliliğine bakıldığında nüfus yoğunluğuna da paralel olarak Çin ve Hindistan'ın kaynak ülke statüsünde olduğu görülmektedir. Çin 2018 verilerine göre 993.367 uluslararası öğrenciyi farklı ülkelere eğitim görmek üzere göndermiştir. Aynı yılın verilerinde Hindistan'ın da 375.055 uluslararası öğrenciyi yurtdışına eğitim görmek amacıyla gönderdiği görülmektedir (UNESCO, 2018, erişim tarihi: 17.03.2021).

Çin ve Hindistan'dan sonra en fazla uluslararası öğrenci gönderen ülkeler listesinde üçüncü sırada yer alan Almanya'nın 122.538, dördüncü sırada yer alan Vietnam'ın 108.527, beşinci sırada yer alan Güney Kore'nin 101.774, altıncı sırada yer alan Fransa'nın 99.488, yedinci sırada yer alan ABD'nin 84.349, sekizinci sırada yer alan Kazakistan'ın 83.503, dokuzuncu sırada yer alan Nepal'in 81.917 ve onuncu sırada yer alan Suudi Arabistan'ın 77.406 uluslararası öğrenciyi eğitim görmek üzere yurtdışına gönderdiği görülmektedir (UNESCO, 2018, erişim tarihi: 17.03.2021).

Tablo 2.2: Ülkelerin Yıllara Göre Yurtdışına Gönderdiği Uluslararası Öğrenci Sayıları

		2014	2015	2016	2017	2018
1	Çin	770784	819855	868319	928365	993367
2	Hindistan	215954	257006	305364	341442	375055
3	Almanya	118498	117098	118088	122961	122538
4	Vietnam	59465	68040	82668	94621	108527
5	Güney Kore	110106	107857	105470	105500	101774
6	Fransa	82073	86684	90842	89412	99488
7	ABD	77963	80560	83984	86596	84349
8	Kazakistan	66998	78259	90213	84852	83503
9	Nepal	35747	40561	49471	64288	81917
10	Suudi Arabistan	84195	86245	90240	84246	77406
11	Nijerya	79467	92548	96702	85925	76338
12	İtalya	54861	60922	67191	74761	75954
13	Ukrayna	49928	68209	77421	77878	72063
14	Brezilya	45270	50808	52513	58876	67183
15	Suriye	31697	38644	46737	53469	64379

Tablo 2.2: Ülkelerin Yıllara Göre Yurtdışına Gönderdiği Uluslararası Öğrenci Sayıları (Devamı)

		2014	2015	2016	2017	2018
16	Malezya	62504	64725	65087	63276	61904
17	Pakistan	44612	48537	53484	54742	58821
18	Rusya	55951	57438	57497	56798	57632
19	İran	50823	51138	52771	53220	56376
20	Fas	42461	45018	47635	51308	52500

Kaynak: *Tablo 2.2 UNESCO verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Türlerine göre uluslararası öğrenci hareketliliği 3 şekilde tanımlanmaktadır;

A Tipi Hareketlilik: Bu uluslararası öğrenci hareketliliği türünde 3 yıl veya daha uzun süreli olan eğitimlere işaret edilmektedir. Bu durum birçok ülkede lisans eğitimine denk gelirken, ABD ve Birleşik Krallık'ta yüksek lisans derecesine denk gelir şekilde kabul edilmektedir (Alkın, 2020:10).

B Tipi Hareketlilik: Bu hareketlilik türünde koşul en az 2 yıl olmakla beraber A tipi hareketliliğe göre daha kısa olması gereken eğitimlerdir. Daha çok teknik ve mesleki bilgilerin pratikte uygulanmasına yönelik açılan kurslar, dil kursları gibi eğitim kurumları B tipi hareketliliğe denk gelmektedir (Alkın, 2020:10).

İleri Düzey Araştırma (Doktora): Bu tür, çalışmalarını gerçekleştirdikleri alanlarda uzmanlaşmak isteyen kişilerin gerçekleştirdiği uluslararası öğrenci hareketliliğine denk düşmektedir (Alkın, 2020:10).

Dünya genelindeki öğrenci hareketliliği baz alındığında A tipi hareketliliğin en tercih edilen uluslararası öğrenci hareketliliği tipi olduğu görülmektedir. A tipi hareketliliğin B tipi hareketliliğe nazaran yükseköğretime giriş ve meslek sahibi olabilme özelliği taşıdığı için tercih oranının yüksek olduğu düşünülmektedir (Alkın, 2020:10).

2.3. Uluslararası Öğrenciliğin Ekonomik Pazar Olarak Görülmesi ve Bu Eksende Yapılan Düzenlemeler

Yıllara göre uluslararası öğrenci hareketliliğindeki veriler incelendiğinde, eğitim görmek amacıyla başka ülkelere giden uluslararası öğrenci sayılarının her yıl artış gösterdiği görülmektedir. Dünyanın farklı ülkelerinde eğitim görebilmek ve bu ülkelerdeki gelişmelerle daha fazla deneyim kazanmak isteyen öğrencilerin meydana getirmiş olduğu bu hareketlilikten bilimsel, kültürel ve ekonomik anlamda fayda sağlamak isteyen ülkelerin isteklerinin birbirleri ile örtüşmesi, uluslararası öğrenci sayısının daha da artmasını sağlamaktadır (Öztürk, 2019:1098-1099; Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012: XXV).

Uluslararası öğrenciler, gelişmiş ülkelerde genç nüfusun az olmaya eğilimli olması sebebiyle bu ülkeler başta olmak üzere, birçok ülkede ekonomik kalkınmaya ve uluslararası rekabet gücüne katkı sağlayan insan kaynağı olarak değerlendirilmektedir (Ercan, 2012:2; Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012: XXVI). Buradan hareketle birçok ülkenin uluslararası öğrencilere sağlanan imkanları beşerî sermaye olarak değerlendirdiği bilinmektedir. Beşerî sermayenin artması ile bilim ve teknolojinin üretilmesi, bilimsel bilginin yaygınlaşması ve üretkenliği, ülkelerin ekonomilerinde ciddi dönüşümler meydana getirmektedir. Bu durumun, ulusal ekonomilerin kalkınmasında katalizör görevi üstlendiği söylenebilir (Baş ve Eti, 2020:108).

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin ev sahibi ülkelere sağladığı katkıların başında bilimsel, kültürel ve ekonomik katkılar gelmektedir (Kethüda, 2015:147). Uluslararası öğrenci hareketliliği neticesinde, ev sahibi ülkelerde gerçekleştirilen bilimsel faaliyetlere katılan bu öğrenciler, üniversitelerde, araştırma kuruluşlarında veya enstitülerde aktif rol alarak ev sahibi ülkenin bilimsel üretkenliğine ciddi boyutta katkı sağlamaktadır. Özellikle Üniversitelerde yürütülen projelerde görev alan bu öğrencilerin hem üniversitenin uluslararası düzeyde tanınırlığının artmasına hem üniversitelerin yayın ve patentler aracılığı ile dünya sıralamasının yükselmesine katkı sağlamakta hem de bütün bu başarılar neticesinde yine üniversitelerin finansal destekler bulabilme imkanını da artırmaktadır (Kethüda, 2015:148). Mezuniyetinden sonra da eğitim gördükleri ülkelerde kalma eğiliminde olan uluslararası öğrencilerin, ev sahibi ülkelerdeki teknolojik ve askeri alanda birçok gelişmeye katkılarda bulunarak ülkenin teknoloji geliştirmesi yönünde olumlu bir ivme kazandırmaktadır (Levent ve Karaevli, 2013:101).

Uluslararası öğrenciler, eğitim gördükleri süre içerisinde veya mezun olduktan sonra kendi ülkeleri ile eğitim gördükleri ülke arasında birtakım ticari faaliyetler yürüterek ülkelerin ekonomik olarak faydalanmasının yanı sıra ülkelerin farklı iş ve ticaret kültürlerini öğrenmelerine, bu ülkeler arasında kültürel bağlar oluşturulmasına da önemli boyutta katkı sağlamaktadırlar (Kethüda, 2015:148).

2.3.1. Uluslararası Öğrencilerin Ünelere Ekonomik Katkıları

Uluslararası eğitime günden güne artan talep, ülkelerin, uluslararası öğrencileri ekonomik bir gelir kaynağı, uluslararası eğitimi ise bir sektör olarak görmesine sebep olmaktadır. Alkın'ın da (2020) ifade ettiği gibi, ABD, Birleşik Krallık, Fransa, Almanya ve Avustralya gibi dünyadaki uluslararası öğrencilerin neredeyse yarısına ev sahipliği yapan ülkelerin, uluslararası öğrencilerden ekonomik beklentilere girmeleri, yükseköğretimi bir pazar ve hizmet sektörü olarak şekillendirdiklerini ortaya koymaktadır.

Küresel ekonomik pazarın hem “oyun alanı” hem de “oyuncusu” olmaya başlayan eğitimin en önemli unsurlarından üniversitelerin (Yıldırım ve Köksal, 2017:298), sosyal politikaların parçası olmaktan ziyade ekonomik politikaların bir parçası olmaya başladığını söylemek mümkündür (Yıldırım ve Köksal, 2017). 1960'lı yıllardan bu yana ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Almanya gibi ülkelerin yükseköğretim sektöründe yaptıkları yatırımlarla yıllardır büyük gelirler elde ettiği görülmektedir (Tekelioğlu, Başer, Örtlek ve Aydınli, 2012:192).

Uluslararası öğrenciler, ülkelere sadece insan kaynağı değil, ekonomik anlamda da ciddi katkılar sağlamaktadır. Gittikleri üniversitelere ödedikleri öğrenim ücretleri, konaklama, seyahat, gündelik yaşam giderleri ve eğlence sektörüne para akışı sağlamaları aracılığıyla da ülke ekonomisine doğrudan katkılar sağlamaktadırlar (Ercan, 2012:2; Kethüda, 2015:147; Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012:21; Şimşek ve Başar, 2016:512). Örneğin, Topal ve Tauscher (2020)'e göre uluslararası öğrencilerin 2017 senesinde ABD ekonomisine katkısı 42 milyar dolardır.

Uluslararası öğrencilerin ülkelere sağladığı ekonomik getiriler göz önünde bulundurulduğunda, gelişmiş ülkelerin daha fazla uluslararası öğrenci çekmeye çalıştığı, gelişmekte olan ülkelerin bu pazardan daha fazla pay alabilmeye çalıştığı, hatta birçok ülkenin bunun için birbirleriyle kıyasıya rekabet ettiği görülmektedir

(Kethüda, 2015:147; Levent ve Karaevli, 2013:97; Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012: XXV).

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu'nun 2013 yılında yayınladığı "Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye'nin Konumu" başlıklı Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu'nda bazı ülkelerin uluslararası öğrencilerden elde ettiği ekonomik gelirleri şu şekilde sıralanmıştır;

Avustralya: 2010 yılında Avustralya, 19,1 milyar Avustralya doları Eğitim Hizmetleri ihracatı geliri elde etmiştir. 2009 yılında yükseköğretim sektörü ise 9,5 milyar Avustralya doları ihracat geliri elde etmiştir. Bunun, eğitim alanında 2009 yılındaki toplam ihraç gelirinin %57'sini oluşturduğu ifade edilmektedir.

Birleşik Krallık: 2010 Yılında uluslararası öğrencilerin Birleşik Krallık'a 8 milyar pounddan fazla ekonomik katkı sağlamıştır.

Kanada: Uluslararası öğrencilerin 2008 yılında Kanada'ya 5,5 milyar Kanada doları girdi sağladığı, bu harcamaların Kanada GSYİH'ne katkısının 4,1 milyar Kanada doları olduğu görülmektedir. Ayrıca aynı yıl içerisinde kısa dönemli dil kursları için gelen uluslararası öğrencilerin toplam harcamalarının 796 milyon Kanada doları olduğu ifade edilmektedir.

Yeni Zelanda: Yeni Zelanda'da eğitim gören uluslararası öğrencilerin 2008 yılında 2,1 milyar Yeni Zelanda doları ekonomik katkı sağlamıştır.

Yukarıda rakamlarla örneklendirildiği üzere ülkelerin uluslararası öğrencilerden elde etmiş olduğu gelirler oldukça yüksek gelirlerdir. Bu gerekçe ile ülkeler, uluslararası eğitimi bir hizmet sektörü olarak değerlendirmektedir. Hatta bu sektörün birçoğunu geride bırakarak en fazla getiri sağlayan sektörler listesinde üst sıralarda yer aldığı görülmektedir. ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda gibi uluslararası öğrenci hareketliliğinin yüksek olduğu ülkelerde, uluslararası eğitim en çok getiri sağlayan sektörler listesinde ilk beşte yer almaktadır (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012:21). Örneğin, ABD Ticaret Bakanlığı'nın verilerine göre 2000 yılında uluslararası öğrenci getirilerinin hizmet sektöründe beşinci sıraya kadar yükseldiği görülmektedir (Ercan, 2012:8; Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2012:26).

Uluslararası öğrenciler, yalnızca ülke ekonomilerine değil, aynı zamanda finansal zorluklar ile karşılaşması mümkün olan üniversiteler için de önemli bir gelir kapısı olmaktadır. Birçok ülkede uluslararası öğrenciler, gittikleri ülkenin vatandaşlarına

göre daha fazla harç ücreti ödemektedirler. Bu sayede yükseköğretimde bütçe daralmasına gidilse dahi, yükseköğretim kurumları uluslararası öğrencilerin doğrudan katkıları sayesinde bu açığı kapatmaktadır. Sadece ödedikleri harçlarla değil, özellikle lisansüstü öğrencilerin araştırma asistanlığı, okutmanlık veya laboratuvar teknisyenliği gibi üniversitelerde ihtiyaç duyulabilecek personel ihtiyacını da daha düşük masraflarla karşıladıkları için uluslararası öğrencilerin yükseköğretim kurumlarında önemli bir rolü bulunmaktadır (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012:22).

Uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri ülkelerde yaptıkları harcamalar göz önünde bulundurularak ciddi finansal katkı sağladığı ortadadır. Ancak bu öğrenciler yalnızca maddi kazanç sağlama değil, aynı zamanda yerelde istihdam aracılığıyla da önemli katkılar sağlamaktadır. Örneğin, uluslararası öğrencilere yönelik aktivite ve hizmetlerde bulunmak üzere Kanada'da 80 bin kişiye, Yeni Zelanda'da 32 bin kişiye istihdam olanağı doğduğu tahmin edilmektedir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012:22).

2.3.2. Ülkelerin Daha Fazla Uluslararası Öğrenci Çekmek İçin Yaptıkları Düzenleme ve Çalışmalar

Uluslararası öğrenci dolaşımını hem ülkelere hem de yükseköğretim kurumlarına önemli ölçüde katkılar sağlamaktadır. Bu sebeple uluslararası eğitim, başta gelişmiş ülkeler olmak üzere birçok ülkede önemli bir husus olarak ele alınmaktadır (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012: XXXVII). Dünya genelinde eğitim alma talebinin artması ve eğitimin pazarlanabilir olma yönünde değer kazanması (Levent ve Karaevli, 2013:98) sonucu, uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapan ülkelerin yöneticileri ve politikacıları, uluslararası öğrencileri, ekonomik bir avantaj olarak görmekte ve mevcut uluslararası öğrenci sayısını artırmak için politikalar geliştirmekte, mevcut politikalarda iyileştirmeler yapmaktadırlar (Levent ve Karaevli, 2013:98; Topal ve Tauscher, 2020:311).

Uluslararası öğrenci hareketliliğindeki payını artırmak isteyen veya bu pastada yer bulmak isteyen ülkeler, uluslararası eğitimi bir sektör olarak görmektedir. Bu durumu avantaja çevirmek isteyen ülkeler, eğitim sistemlerinde uluslararası öğrencileri çekebilmek veya mevcut öğrencilerde iyi izlenimler bırakabilmek adına yenilikler oluşturmaktadır (Besel, Yardımcıoğlu ve Savaşan, 2017:206).

Ülkelere ciddi ekonomik getiriler sağlayan uluslararası öğrencilerden daha fazla pay alabilmek için birbirleri ile yarışan ülkeler (Yıldırım ve Köksal, 2017:313-314), eğitimde ülkelerini cazip hale getirebilmek için yeni yollar aramakta ve bunu sağlayabilmek adına burs vermek, barınma imkanları sağlamak, üniversitelerini tanıtmak gibi birçok etkinlik ve faaliyet yürütmektedir (Akgül, 2019:143).

Öncelikli olarak en yüksek uluslararası öğrenci misafir etme sayılarını elinde bulunduran ABD, Birleşik Krallık, Avustralya gibi ülkelerin sağladığı ve korumaya özen gösterdiği koşulları;

- İngilizce ağırlıklı dil öğretimi,
- Yabancı öğrenci ücretlerinde indirim,
- Yabancı öğrencilere sağlanan çalışma imkanları,
- Araştırma ve geliştirme amaçlı kurulan donanımlı laboratuvarlar,
- Araştırma ve geliştirme amaçlı fonların fazla olması,
- Yükseköğretime ayrılan yüksek pay,
- Genel olarak bütçeden eğitime ayrılan payın yüksek olması,

şeklinde sıralamak mümkün olabilmektedir (Çankaya ve Öztürk, 2014:104).

Eğitimleri sonrasında buldukları ülkede kalmak suretiyle üretimde ve kalkınmada önemli bir araç haline gelen uluslararası öğrenciler, mezuniyetleri sonrasında ülkelerine dönerek ‘kültür elçileri’ sıfatıyla da kendi ülkeleri ve eğitim gördükleri ülke arasında köprü vazifesi görmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2015:11). Genç nüfusu azalan gelişmiş ülkelerde işgücü açığının giderilmesine önemli katkıda bulunan uluslararası öğrenciler, ayrıca ülkelerine döndükten sonra da uzun vadede yeni ekonomik pazarlar ve ticari ortaklıklar kurulmasına katkı sağlamaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2015:11). Bu katkılarla beraber ekonomiye doğrudan girdi sağlayan uluslararası öğrenciler ülkeler arasında önemli rekabetlere neden olmaktadır. Bu sebeple bu kazanımların farkına varmış her ülke daha fazla uluslararası öğrenciyi çekebilmek için yenilikler yapmaya, politikalar üretmeye veya mevcut olanları iyileştirmeye çalışmaktadır.

Örneğin Avustralya, 2000 yılında “Uluslararası Öğrenciler Eğitim Hizmetleri Yasası” başlığında yasal bir reforma gitmiş, 2010-2014 yılları için de “Avustralya Uluslararası Öğrenci Stratejisi” başlıklı strateji planını gündemine almıştır. Yeni Zelanda “Uluslararası Eğitim için Liderlik Raporu” yayınlamış, Çin ise “Orta ve Uzun Dönem

Eğitim Reformu ve Kalkınma Planı” stratejisini 2010-2020 yılları için uygulamaya koymuştur (Kalkınma Bakanlığı, 2015:42).

Yurtdışında eğitim gormek maddi açıdan herkesin karşılayamayacağı olude pahalıdır. Bu durumdan dolayı uluslararası ogrenci hareketliliğinin getirmiş olduğu kazanımlar sebebiyle finansal kuruluşlar veya ikili hükümetler arasında gerçekleşen anlaşmalarla ulkeler uluslararası ogrencilerin eğitim masraflarını karşılayabilmektedir. Orneğin 1980’lere kadar uluslararası ogrenci harçlarında herhangi bir indirim gitmeyen devletler, uygulamaya koyduğu stratejik planlamalar doğrultusunda uluslararası ogrencilerden harç almayabilmektedir (Levent ve Karaevli, 2013:102).

şu an dünyada en fazla uluslararası ogrenciye ev sahipliği yapan ABD’de bu hareketliliği etkin kılan onemli ogrenci politikaları ve stratejileri olduğu gorlmektedir. ABD bu politika ve stratejileri bağımsız kuruluş ve kişisel şirketlere bırakmış, bu sayede uluslararası ogrenci piyasasındaki rekabete hareketlilik getirerek uluslararası ogrenci hareketliliğini canlandırmıştır (Levent ve Karaevli, 2013: 106). Sayıları 4000’i bulan sivil toplum kuruluşları, kamu ve ozel universiteleri ile uluslararası ogrenci alanında çalışmalar yürüten ABD, Dışışleri Bakanlığı bünyesinde kurmuş olduğu Eğitim ve Kltur Bürosuna (US Department of State’s Bureau of Educational Cultural Affairs) ile 400’e yakın noktada ücretsiz danışmanlık merkezleri kurmuş ve bu merkezler aracılığı ile 169 ulkede ABD universitelerini tanıtılmaktadır (DEİK, 2013:28-29). Sivil toplum kuruluşu olan Uluslararası Eğitim Enstitusu (Institute of International Education IIE) yonetiminde kamu fonları ile oluşturan Fulbright programı aracılığıyla 7000 üzerinde yerli ve uluslararası ogrenciye burs imkn sağlayan ABD, bu program aracılığı ile 150 ulkede faaliyet gostermektedir (DEİK, 2013:29).

Avrupa’da uluslararası ogrenciler tarafından en çok tercih edilen Birleşik Krallık da, uluslararası ogrencilere verilen desteği artırmak, toplum nezdinde uluslararası ogrenciliğe yonelik farkındalık oluşturmak, uluslararası ogrencilere yonelik hizmet veren personelin gelişimine katkıda bulunmak, uluslararası ogrenci hareketliliğini olumsuz etkileyen etkenleri belirleyip ortadan kaldırmak, hükümetin uluslararası ogrenciler ile ilgili politikalarını yakından takip ederek bu politikaları uluslararası ogrencilerin menfaatleri doğrultusunda yonlendirmek amacıyla Uluslararası ogrenci İşleri Kurulu (UK Council for International Student Affairs) kurulmuştur (Levent ve Karaevli, 2013:106; Ozoglu, Gür ve Coşkun, 2012:40).

Kanada, Eğitim Başkanları Konseyi (CMEC) ve eyalet başkanları ortaklığında geliştirdiği plan ile bütün eğitim bölgelerinde uygulanan uluslararası öğrenci hareketliliğini iyileştirmekte, hatta öğrenciler mezun olduktan sonra da aynı amacı sürdürmektedir (Levent ve Karaevli, 2013: 106). Buna ek olarak Kanada, uzun yıllardan beridir uluslararası öğrencileri işe alma ve devlet dairelerinde istihdam etme ulusal politikasını sürdürmektedir. Ayrıca Kanada Vatandaşlık ve Göç Ofisi, öğrencilerin kampüs içerisinde veya dışında çalışabilmeleri için çalışma izni de çıkartmaktadır. Bu sayede 2008 yılında 16 bin kadar uluslararası öğrenciye çalışma imkânı sunulmuştur. Mezuniyeti gerçekleştirmiş uluslararası öğrencilerden 2 yıl çalışma tecrübesi olanlara ülke içerisinde kalıcı olarak konaklama imkânı sunmaktadır (Levent ve Karaevli, 2013:113).

2000-2006 yılları arasında %95 oranı ile uluslararası öğrenci sayısında önemli bir artış gösteren Japonya, Asya'daki uluslararası öğrenci rekabetinde önemli bir merkez haline gelebilmek için "Global 30" planını uygulamaya koymuştur. 2020 yılında 300.000 uluslararası öğrenci sayısına ulaşmayı planlayan Japonya'nın, bu planlama ile vize kısıtlamalarını kolaylaştırmayı, üniversitelerdeki kalite ve başarıyı yükseltmeyi, dünyada Japonca bilenlerin sayısını artırmayı ve uluslararası öğrencilerin mezuniyet sonrasında Japonya'da iş bulabilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır (Levent ve Karaevli, 2013:107).

Avustralya'nın uluslararası öğrencilere yönelik yaptığı en önemli düzenlemelerden biri uluslararası öğrencilere, hatta evlilerse ailelerine vize işlemlerinde hoşgörölü bir politika izlemektir (Levent ve Karaevli, 2013: 113). Ayrıca bütçeden, daha fazla uluslararası öğrenci çekebilmek için yıllık 200 milyon doları bulan burs miktarları da tahsis etmiştir (DEİK, 2013: 34).

ABD, Birleşik Krallık, Kanada ve Avustralya gibi yükseköğretim konusunda uluslararası öğrencilerin cazibe merkezi olan ülkelerin neredeyse tamamında uluslararası öğrencilere yönelik çalışma vizesi imkânı sunulduğu, bu imkânın eğitim-öğretim süresince yarı zamanlı, tatil süresince tam zamanlı, mezuniyet sonrasında da belli bir süreye kadar tam zamanlı (1 sene gibi) çalışma imkânı sunduğu görölmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2015:86-87).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

Eğitim ve yükseköğretimde uluslararasılaşmanın Türkiye'deki yansımaları 2010'lu yıllarda yoğunluk göstermekle beraber bu yoğunluğun resmî kurumlara, kamu politikalarına ve hatta sivil toplum faaliyetlerine göre şekillendiğini söylemek mümkündür (Birekul ve Alkın, 2019:84).

Türkiye'nin uluslararası öğrenci misafir eden bir ülke olmakla birlikte kaynak ülke olma özelliği de taşıdığını söylemek yanlış olmaz. Büyük Öğrenci Projesi, Türkiye Bursları, Türkiye Diyanet Vakfı Bursları gibi devlet destekli programlar vasıtasıyla Türkiye eğitimde merkez bir ülke haline getirilmeye çalışılmış, özellikle 2010'lu yıllardan itibaren kaynak ülke olmaktan ziyade misafir öğrenci ağırlayan bir konuma yükseltilmiştir.

Türkiye'ye eğitim görmek maksadıyla gelen uluslararası öğrenci sayısında her sene artış olduğu görülmektedir. Bu artışta, Türkiye Cumhuriyeti'nin 'uluslararası öğrenci' olgusunu bir devlet politikası haline getirmiş olmasının etkili olduğu söylenebilir. Çünkü, uluslararası öğrenciye yönelik çalışmalar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından değil, direkt olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından yürütülmektedir. Bu durum, devletin uluslararası öğrenci olgusuna verdiği önemin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Birekul ve Alkın, 2019:85).

3.1. Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler

Türkiye'nin uluslararası öğrenci hareketlilik takvimi incelendiğinde belli dönemlerde artışlar olduğu gözlenmektedir. Özellikle Büyük Öğrenci Projesi (BOP) ile başlayan Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikaları bu artışı tetikleyen önemli bir unsurdur. Ancak Türkiye'nin uluslararası öğrenci hareketliliğinde en önemli artışın 2012'den sonra olduğu açıkça görülmektedir. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) bünyesinde Türkiye'nin yabancı öğrencilere yönelik sağlamış olduğu devlet burslarının Türkiye Bursları olarak sürdürülmesi ile Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenci sayısında ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Ayrıca aynı

dönemlerde üniversitelerin de uluslararası öğrencilere yönelik atılımlar yapmasının Türkiye’yi uluslararası öğrenci misafir eden ülkeler sıralamasında üst sıralara taşıdığı görülmektedir.

Türkiye’de 1980’li yılların başlarına doğru uluslararası öğrencilere yönelik yasal bir düzenleme mevcut değildi. Ancak gelen öğrenci sayılarında artış olmasıyla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) uluslararası öğrencilere ve öğrenim gördükleri kurumlara yönetmelikler çıkartarak görev ve sorumluluklar vermiştir. Buna göre 1983 tarihinde MEB, 2922 sayılı “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Öğrencilere İlişkin Kanun”u çıkartmış olup yabancı uyruklu öğrencilere yükümlülükler vermiş ve yabancı uyruklu öğrencileri öğrenim göreceikleri ve ikamet edecekleri kurum ve kuruluşların ilgili mevzuatlarına, 5682 sayılı Pasaport Kanunu’na, 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun’a ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine uyma sınırlamalarını getirmiştir (Baş ve Eti, 2020:113).

Türkiye’deki uluslararası öğrencilere ilişkin ilk düzenleme olan 1983 tarihli ve 2922 sayılı Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun’a göre uluslararası öğrenci kavramının kapsamını, çeşitli anlaşmalarla Türkiye’ye gelen yabancı öğrenciler oluşturmaktadır. 2’nci maddesinde de belirttiği üzere “Bu Kanun; ilgili kurum ve kuruluşlar ile çeşitli anlaşmalar çerçevesinde Hükümetimizce yabancı hükümetler emrine verilen burslardan yararlanmak suretiyle veya kendi imkanlarıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri kapsar.” Aynı maddenin devamında Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı okullara kabul edilen yabancı uyruklu öğrenciler bu kapsamın dışında tutulmuştur (Baş ve Eti, 2020:113).

Mevzuatta uluslararası öğrencinin tanımı ilk olarak 30 Nisan 1985 tarihinde “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik’te” yapılmıştır. Buna göre yabancı uyruklu öğrenci “her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C. uyruğunda bulunmayan kişi” olarak tanımlanmıştır (Baş ve Eti, 2020:113).

3.1.1. Büyük Öğrenci Projesi (BÖP)

Türkiye’de ‘yabancı öğrenci’ kavramı ilk olarak 1983 yılında Anavatan Partisi’nin iktidar olduğu dönemde 2922 sayılı kanunla kullanılmıştır (Öztürk, 2019:1109). Ancak uluslararası öğrenci kabulüne ilişkin olarak Cumhuriyet dönemi gelişmeler

incelendiğinde Türkiye’de uluslararası öğrenci hareketliliğinin 1960’lı yıllarda yapılan ikili anlaşmalarla koordine edilmeye başlandığı görülmektedir (Öztürk, 2019:1109-1110). 1983 tarihli ve 2922 sayılı kanunla da yabancı öğrencilerin gelişi, ikameti ve eğitim konularını düzenlemek için Millî Eğitim Bakanlığı görevlendirilmiştir (Öztürk, 2019:1110). Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın yabancı öğrencilere yönelik bu girişiminin, uluslararası öğrenci alanındaki faaliyetleri sistematik hale getirdiği söylenebilir.

Türkiye’nin, Büyük Öğrenci Projesi’ni Türk Cumhuriyetleri ve akraba toplulukları ile ilişkileri geliştirmek için Millî Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Eğitim ve Öğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde bir kamu diplomasisi aracı olarak başlattığı bilinmektedir (Öztürk, 2019:1111). Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Balkanlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinden Türkiye’ye getirilen uluslararası öğrenciler aracılığıyla, bu ülkelerle olan ilişkilerin uzun vadede devam ettirilmesi ve kamu diplomasisi oluşturulması açısından önemli olan Büyük Öğrenci Projesi ile ülkemizde 1990’lı yıllarda 16 bin kadar uluslararası öğrenci eğitim görmekteydi. Bu sayı önceleri artış göstermiş, 2000’li yılların ortalarında 14 binlere gerilemiş, 2010 yılına doğru ise 26 bin seviyelerine ulaşmıştır (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012:4).

Özoğlu, Gür ve Coşkun’un da (2012:58) ifade ettiği gibi, BÖP kapsamında 1992-1993 akademik yılı itibari ile Türk Cumhuriyetlerinden ve Akraba Topluluklardan burslu olarak öğrenci getirilmesindeki en önemli amaçları, yetişmiş insan gücü ihtiyaçlarını karşılama, Türkiye dostu genç bir nesil yetiştirme, Türk dünyası ile kalıcı bir kardeşlik ve dostluk köprüsü oluşturma, Türkçeyi öğretme, Türk Kültürünü tanıtmaya, Türk dünyasındaki ülkelerin birbirleri ile olan ilişkilerini geliştirebilme fırsatı bulma ve Türk dünyasını bir şemsiye altında toplayabilme şeklinde sıralanabilir.

80 yıldan fazla bir süre Sovyetler Birliği’nin ağır sosyalist politikaları sebebiyle kopan Türkiye ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri arasındaki tarihi, dini ve milli ilişkileri yeniden onarması motivasyonu ile hayata geçirilen Büyük Öğrenci Projesi’ne ilk etapta beş ülke (Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan) dahil edilmiştir (Alkım, 2020:114). İlerleyen süreçte Ortadoğu, Balkanlar ve Kuzey Afrika ülkeleri de dahil edilerek BÖP’ün hizmet sahası genişletilmiştir.

1981 yılında kendi imkânı ile Türkiye’de yükseköğrenim görmek isteyenlere yönelik düzenlenen Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı (YÖS) yapılmaya başlanmıştır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlık kazanan Türk Cumhuriyetleri'ndeki öğrenciler için ise bu cumhuriyetlerle iş birlikleri yapılarak Türk ve Akriba Toplulukları Sınavı (TCS) yapılmaya başlanmıştır (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010).

Türkiye'nin yabancı öğrencileri ülkemize çekmek adına başlattığı bu girişimleri hem dış politika hem de Türkiye'deki yükseköğrenimin uluslararasılaştırılması çabası olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır. Çünkü bu girişimlerle hem kamu diplomasisi oluşturarak uzun vadede ilişkilerin geliştirilmesi hedeflenmiş hem de Türkiye'deki eğitime yabancı öğrencileri çekerek Türkiye'deki eğitimin uluslararasılaşması sağlanmıştır.

3.1.2. Uluslararası ğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar ve Kriterler

Ülkemizi tercih edecek uluslararası öğrencilerin sayısını artırmak, üniversitelerin kapasitelerini bu doğrultuda yükseltmek, uluslararası eğitim-öğretimde ülke geneli standardı sağlayabilmek ve uluslararası öğrencilerin ülkemize gelişlerini kolaylaştırabilmek amacıyla Yüksek ğrenim Kurulu (YK), 2008 yılı itibari ile çalışmalar başlatmıştır ve bu çalışmalar olumlu yönde sonuçlar vermiştir (DEİK, 2013:52). Bu bağlamda "Yurtdışından ğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar" zerinde şu değişikliklerin yapılmasına:

- 1) "Türkiye'de ğrenim Gören Yabancı Uyruklu ğrencilere İlişkin 2922 Sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca kurulan Değerlendirme Kurulu'nun 18.03.2009 tarihli toplantısında alınan yabancı uyruklu öğrencilere tüm üniversitelerde öğrenim görme imkanının verilmesi kararı uyarınca yurt dışından ğrenci kabul etmek isteyen niversitelerin Yükseköğretim Kurulu onayı ile yurt dışından ğrenci kabul etmesine,
- 2) Yurt dışından ğrenci kabul edecek yükseköğretim kurumlarının kontenjan önerilerinin ÖSYM tarafından toplanmasına ve Yükseköğretim Kurulu tarafından karara bağlanarak Yurt Dışından Kabul Edilecek ğrenci Kılavuzunda yer almasına, söz konusu kılavuzun basım ve dağıtım tarihine ilişkin takvimin ÖSYM Başkanlığınca belirlenmesine,
- 3) Yabancı ğrenci kabul etmek isteyen üniversitelerin ön lisans ve lisansta birinci ğretim, ikinci ğretim, uzaktan eğitim ve açık ğretim programlarında kontenjan ayrılmasına,

4) 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı'nın (YÖS) kaldırılmasına;

5) Yurt dışından öğrenci kabulü sırasında öğrenci başvurularının değerlendirilmesinde üniversitelerin yabancı uyruklu öğrenci kabulünde kullanılması önerilen ve Yükseköğretim Kurulu tarafından onaylanan sınavlardan; lise bitirme sınavları statüsünde olan sınavların (Abitur, International Baccalaureate, GCE, Tawjihi vs.) geçerlilik sürelerine bir sınırlama getirilmemesine ancak üniversite giriş sınavı statüsünde olan sınavların (SAT, YÖS vs.) geçerlilik sürelerinin iki yıl ile sınırlandırılmasına,

6) Devlet üniversitelerinde istisna yapılmaksızın yurt dışından kabul edilecek öğrencilerden her yıl alınacak öğrenim ücretinin asgari ve azami miktarının Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesine ve üniversitelerin bu miktarlar arasındaki taleplerinin Yükseköğretim Kurulu tarafından karara bağlanmasına ilişkin teklifin Bakanlar Kuruluna sunulmasına,

7) Vakıf yükseköğretim kurumlarına yurtdışından kabul edilecek öğrencilerden alınacak öğretim ücretinin daha önceki yıllarda olduğu gibi yükseköğretim kurumlarının yetkili kurullarınca belirlenmesine,

8) Yurt dışından öğrenci kabul edecek üniversite kontenjanına başvuru olmaması veya kontenjanın dolmaması halinde, dolmayan ve başvuru olmayan kontenjanların üniversite talep ettiği takdirde aynı üniversitenin diğer program kontenjanlarına eklenebileceğine” karar verilmiştir (DEİK, 2013:52-53).

Alınan bu 8 kararla birlikte YÖK, üniversitelere uluslararası sınavlar başta olmak üzere öğrenci sayısı, öğrenci kontenjanı, uluslararası öğrenci kabul edilecek programların neler olacağı, öğrencilerin nitelikleri gibi konuların üniversitelerden gelecek görüşler çerçevesinde belirlenmesi konularında serbestlik sağlamıştır. Ancak yapılan bu değişikliklerle birlikte “Üniversitelerin Kabul Koşullarına İlişkin İlkeler”e de yer vermiş ve uluslararası öğrenci alımı konusunda daha kaliteli ve güvenli bir ortam oluşturmak için kriterler de belirlemiştir (DEİK, 2013:53-54).

Bu bağlamda “Üniversitelerin Kabul Koşullarına İlişkin İlkeler” üzerinde şu değişikliklerin yapılmasına:

1) “Ülkelerin kendi ulusal sınavları, uluslararası sınavlar, ortaöğretim not ortalamaları, üniversite tarafından yapılan sınav vb. gibi öğrenci kabulünde kullanılacak

yöntemlerin minimum puanlarının da yer aldığı yurt dışından öğrenci kabulüne ilişkin esasların Üniversite senatolarınca kabul edilen bir yönerge veya yönetmelik şeklinde düzenlenerek Yükseköğretim Kurulu'nun onayına sunulmasına,

2) Üniversitelerce belirlenecek şart ve esaslara, yurt dışından gelecek öğrencilerin maddi imkanlarının ülkemizde yükseköğretimlerini sürdürmeye imkân sağlamasını temin etmek amacıyla maddi bir güvence miktarının eklenmesine,

3) Yurt dışından gelecek öğrencilerin Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarımızda her aşamada öğrenim görmeleri için Öğrenim Meşruhatlı Vize sahibi olmaları gerekmekte olduğundan ülkemizdeki üniversitelerin kabul ettikleri öğrencilere "kabul mektubu" veya eşdeğer bir belge düzenlemelerine,

4) Yurt dışından gelecek öğrencilerin tercihlerinde ülkemiz üniversitelerini seçmelerine imkân sağlamak üzere üniversitelerimizi tanıtıcı doküman ve katalogların hazırlanmasına, üniversitelerimizin yurtdışındaki eğitim fuarlarına katılımlarının teşvik edilmesine ve başvuran veya gelen öğrencilere yardımcı olmak amacıyla üniversitelerce bünyelerinde Yabancı Uyruklu Öğrenci Ofislerinin oluşturulmasına,

5) Yükseköğretim kurumlarının belirlenen yurt dışından gelecek öğrenci kontenjanı çerçevesinde uygulama takvimini belirleyerek akademik takviminde belirtmesine, kaydolan öğrenciler ile ilgili bilgilerini Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na bildirmesine,

6) Yurt dışından gelecek öğrencilerin Türkçe düzeylerinin, kabul hakkı kazandığı üniversite tarafından belirlenen koşullar ve istenen belgeler çerçevesinde ilgili yüksek öğretim kurumu tarafından değerlendirilmesine" karar verilmiştir.

Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) Türkiye'ye uluslararası öğrenci gelişlerini kolaylaştırmak amacıyla 2008 yılında başlattığı çalışmalar neticesinde 2010 yılında "Yurtdışından Öğrenci Kabulüne İlişkin Esaslar" üzerinde yaptığı değişiklikler ve "Üniversitelerin Kabul Koşullarına İlişkin İlkeler" üzerinde yaptığı düzenlemeler ile, Türkiye'ye uluslararası öğrenci kabul edilmesi konusunda sıkı bir merkezîyetçi yaklaşımdan vazgeçildiği ve üniversitelere kendi kabul ölçütlerini belirleme olanağı sağlandığı açıkça görülmektedir (Levent ve Karaevli, 2013:114).

3.2. 2010 Sonrası Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler

1960’lı yıllarda ikili devlet anlaşmaları ile Türkiye’ye uluslararası öğrenci çekilmeye çalışıldığı bilinmektedir. 1983 tarihli ve 2922 sayılı kanunla Türkiye’de Eğitim Görmek İsteyen Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun ile de Türkiye tarihinde “yabancı öğrenci” kavramı kanunen tescillenmiştir. 30 Nisan 1985 tarihli “Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik” ile de “yabancı öğrenci” kavramı ilk kez tanımlanmıştır. 2010’lu yıllara kadar Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayılarında dönemsel artışlar ve azalmalar olsa da 24.03.2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurt dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun ile Türkiye’nin uluslararası öğrenci politikası alanında yeni bir süreç başlamıştır. Bu kanunla 1983 tarihli ve 2922 sayılı Türkiye’de Eğitim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun’un hükmü düşmekle birlikte, bu kanunun 3. Maddesinde yabancı öğrenci “kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenler ile uluslararası anlaşmalar çerçevesinde eğitim amacıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrenci” tanımlaması yapılmıştır (Baş ve Eti, 2020:114).

Dünya ülkeleri, ülkelerinde ağırladıkları uluslararası öğrenci sayılarını artırmak için yeni politikalar geliştirerek veya teşvik paketleri oluşturarak daha fazla uluslararası öğrenciyi ülkelerine çekmeye çalışmaktadır. Türkiye de dünya sıralamasında uluslararası öğrenci sayılarını artırmak suretiyle bu pazardan daha fazla pay alabilmek, kendi üniversitelerini dünyaya tanıtabilmek ve daha fazla uluslararası öğrenciyi çekebilmek için çeşitli teşvik paketleri geliştirmeye çalışmaktadır (Kethüda, 2015:148).

“Türkiye’deki Uluslararası Öğrenci Hareketliliği Üzerine Bir Araştırma” başlıklı araştırmasında Kethüda (2015:153), Türkiye’ye yüksek öğretim görmek için gelen uluslararası öğrenci sayılarının 2000 yılında 17.654 iken, bu rakamın 2012 yılında 38.590 olduğunu ifade etmektedir. 2000-2012 yılları arasında her yıl 1.610 kişi artarak yükselen uluslararası öğrenci sayısının 2013 yılında 43.251’e ulaştığını ifade eden Kethüda (2015:153), 2013 yılında Türkiye’ye gelen uluslararası öğrenci sayısının 2000 yılına oranla %145 artış gösterdiğini belirtmektedir.

Kethüda’nın araştırmasında verdiği veriler ışığında 2009-2012 yılları arasında Türkiye’ye gelen öğrenci sayısının 21.898’den 38.590’a çıktığı, 2009-2013 aralığında

uluslararası öğrenci sayılarında her yıl ortalama 4.270 ve toplamda 21.353 kişilik artış olduğu görülmektedir.

2006 yılı itibari ile üniversite sayılarının ve kapasitelerinin düzenli olarak artırılması ve üniversitelerin kendilerini yurtdışında tanıtılabilmeleri için teşvikler verilmesi sayesinde Türkiye'ye gelen uluslararası öğrenci sayılarında düzenli bir artış olduğu görülmektedir (Kethüda, 2015:153).

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) komisyonu, 2012 yılında "Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi" hazırlamış ve yabancı öğrenci tanımını yeniden şekillendirilmiştir. Bu belgeye göre yabancı öğrenci; "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayıp öğrenci vizesi ya da özel izinlerle Türkiye'de her derece ve daldaki bir eğitim-öğretim kurumunda sosyal, kültürel, mesleki gelişim amacıyla kendi hesabına ya da burslu olarak öğrenim gören öğrenci" olarak tanımlanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2015:19).

2012 yılı itibariyle "Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi'nin" kabul edilmesiyle birlikte "Türkiye Bursları" hayata geçirilmiş ve kamu kaynakları kullanılarak Türkiye Cumhuriyeti tarafından uluslararası öğrencilere verilen burslar yeniden yapılandırılmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2015:92).

2012 yılı itibari ile "yabancı öğrenci" kavramı yerine "uluslararası öğrenci" kavramının kullanılmaya başladığı görülmektedir. Buna dayanak olarak, "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'da" hizmet birimleri arasındaki "Yabancı Öğrenciler Daire Başkanlığının" 09.05.2012 tarihli ve 6304 sayılı kanununun 17'nci maddesiyle "Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı" olarak değiştirilmesi gösterilmektedir (Demirhan, 2017:548).

"Yabancı Öğrenci" yerine "Uluslararası Öğrenci" kavramının kullanılmaya başlanmasında en önemli etkeni Özkan ve Güvendir'in tabiriyle (2015:176-177) ifade etmek gerekirse, kavramları "yabancı", yani farklı uluslardan gelen kişilerde "diğer, öteki" duygu ve düşüncesini oluşturuyor olmasından ziyade bu öğrencilerin, üniversitelerin "uluslararası" kimliğini ön plana çıkartma katkısı öne çıkartılmaya çalışılmıştır.

Türkiye'nin tarihsel süreç içerisinde iç içe yaşadığı ve ortak bir tarih mirasına sahip olduğu ülkelerden gelen öğrencilerin "diğer, öteki, uzak vb." soğuk anlamlar çağrıştıran "yabancı" kelimesi ile nitelenmesinin ortak tarihsel mirasımıza

yakışmayacağını ifade eden Akgül (2016:76), “uluslararası” veya “bizden, içimizden” gibi anlamları çağrıştıran “misafir” kavramının kullanılmasının öğrencilerin kendilerini kendi evlerinde gibi hissetmeleri açısından daha doğru olacağını ifade etmektedir. Bu bağlamda, 2012 yılı sonrasında “yabancı öğrenci” kavramı yerine “uluslararası öğrenci” veya “misafir öğrenci” kavramlarının kamu kurumlarınca veya sivil toplum kuruluşlarınca daha çok tercih edildiği görülmektedir.

3.2.1. YTB'nin Uluslararası Öğrencilere İlişkin Faaliyetleri ve Türkiye Bursları

Onuncu Kalkınma Planı ile Türkiye'nin öncelikleri arasına giren uluslararası öğrenciler konusuna ilişkin olarak, beşerî sermayenin geliştirilmesi genç nüfusa sahip olan ülkemiz için önümüzdeki dönemlerde bir fırsat niteliğinde görülmektedir. Bu fırsatın değerlendirilmesi sureti ile eğitim kalitesi ve iş gücü niteliği, büyüme ve kalkınma anlamında olum bir etkilenme olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye'nin geniş kültürel havzası sayesinde, dinamik nüfus açısından hem iş gücü hem de eğitim anlamında fırsatlara sahip olduğu ön görülmektedir.

Dünya geneli yurtdışında eğitim görme eğiliminde olunan bu dönemde Türkiye'nin, gelişmekte olan beşeri sermayesi ve eğitim kurumlarıyla bu alanı önemli bir fırsata dönüştürecek bir potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir. Onuncu Kalkınma Planı'nda uluslararası öğrenci konusu ile yükseköğretim sisteminin hesap verebilirlik ilkelerine bağlı olarak özerklik, performans odaklılık, ihtisaslaşma ve çeşitlilik ilkeleri çerçevesinde kalite odaklı rekabetçi bir yapıya dönüştürüleceği belirtilmiş olup, yükseköğretim kurumlarının çeşitlendirilmesi ve yükseköğretim sisteminin uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilmesi amaçlanmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2015:11).

Dünyadaki uluslararası öğrenci gelişmelerine paralel olarak yükseköğretimin uluslararasılaşması, üniversitelerimiz uluslararası öğrenci ve uluslararası akademisyen sayısının da artmasına katkı sağlamıştır. Türkiye'nin uluslararası alanda daha tanınır hale gelmesi, uluslararasılaşma faaliyetlerine ivme kazandırılması ve özellikle Ekonomi Bakanlığı'nın üniversitelere tanıtım amacıyla verilen desteklerle birlikte “Türkiye Bursları”nı hayata geçirmesiyle, Türkiye’de uluslararası öğrenci sayısının arttığı söylenebilir (Kalkınma Bakanlığı, 2015:29-30).

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) koordinasyonunda 2012 yılında hazırlanan “Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi” ile Türkiye’nin kısa, orta ve uzun vadedeki uluslararası öğrenci vizyonu yeni bir bakış açısıyla dünya standartlarına getirilmesi amaçlanmıştır. 06.04.2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı Teşkilat Görevleri Hakkındaki Kanun’la YTB bünyesinde kurulan Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu (UÖDK), Türkiye’nin uluslararası öğrenci stratejisini yakından takip etmek ve değerlendirmek üzeri yetkili kılınmış olup, temsilcileri uluslararası öğrenciler ile ilgili çalışmalar yapan kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları temsilcileri tarafından meydana gelmektedir. Kurulun görevi ise ülkemize gelen öğrencilerin eğitim süreçlerinin başarıya ulaşması için her türlü esası belirlemek ve konu ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamaktır (Kalkınma Bakanlığı, 2015:46).

Kalkınma Bakanlığı’nın 2015 yılında yayınladığı “Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi” başlıklı raporda da genişçe yer verilen Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu’nun (UÖDK) görevleri şu şekilde sıralanmıştır:

- 1) Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler aracılığıyla öğrenim görmek üzere getirilen uluslararası öğrenciler hariç olmak kaydıyla, kamu kurum ve kuruluşlarınca temel eğiti giderleri karşılanmak suretiyle öğrenim görmek üzere Türkiye’ye gelecek olan ve Türkiye’de öğrenim gören öğrencilere ilişkin genel politikaları belirlemek,
- 2) Uluslararası öğrenci stratejisini Türkiye’nin menfaatleri çerçevesinde belirlemek,
- 3) Türkiye’de öğrenim gören öğrenciler için sağlanacak eğitim, öğretim ve sosyal amaçlı rehberlik hizmetlerinin ilkelerini belirlemek,
- 4) Yükseköğretim Kurulunun önerilerini dikkate alarak Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca temel eğitim giderleri karşılanmak suretiyle yükseköğretim kurumlarına alınacak öğrenci kontenjanlarını ve seçim esaslarına ilişkin ilkeleri belirlemek,

- 5) Türkçe öğrenmek için kurslara katılmak üzere Türkiye'ye gelecek burslu uluslararası öğrencilere ilişkin esasları belirlemek,
- 6) Burslu uluslararası öğrencilere ilişkin uygulamaları değerlendirerek ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını bilgilendirmek,
- 7) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait yurt dışındaki eğitim-öğretim kuruluşlarının faaliyetlerinin hedeflene başarıya ulaşabilmesi için, yaşadıkları sorunları kurumlar nezdinde takip etmek ve çalışma sonuçlarını analiz ederek değerlendirmek,
- 8) Ulusal ve uluslararası şartlara göre, burs verilecek uluslararası öğrenci sayısına, burs miktarına, barınma, iâşe ve diğer ödemelere ve Türkiye'deki genel uygulamalar dikkate alınarak tedavi giderlerine ilişkin esaslar ile bu giderleri karşılayacak olan kurum veya kuruluşları belirlemek,
- 9) Kurul görev alanına giren konularla ilgili toplantı, çalıştay, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlenmesini ve yurt içi veya yurt dışındaki diğer kurum ve kuruluşlarca düzenlenen etkinliklere katılımı sağlamak.

Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik yürüttüğü kamu kaynaklı yükseköğrenim burs programı olan Türkiye Bursları, dünya genelindeki başarılı öğrencilere fırsat eşitliği sağlayarak uluslararası standartlarda burslu eğitim almalarını sağlamakta olan bir burs programıdır. Ayrıca Türkiye ile dünya ülkeleri arasında karşılıklı iş birliğini geliştirmek ve akademiden sanata, ekonomiden edebiyata, teknolojiden mimariye kadar pek çok farklı alanda hem bölgesel hem de küresel kalkınmaya katkı sağlamayı amaç edinmiştir (www.turkiyeburslari.gov.tr, Erişim tarihi: 29.04.2022).

2012 Yılında "Türkiye Bursları" adıyla markalaştırılan ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın (YTB) koordinasyonunda yürütülen burs programı, YÖK, Yurt-Kur, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Dışişleri Bakanlığı gibi bütün ilgili kurumlarla iş birliği içerisinde çalışmaktadır.

Türkiye'nin en prestijli üniversitelerinde eğitim ve burs imkanı sağlayan Türkiye Bursları burs programı, üniversite ve bölüm yerleştirmeden, aylık bursa, üniversite harcına, sağlık sigortasına, barınmaya, Türkçe dil kurslarına, uçak biletine ve ücretsiz akademik, kültürel programlara kadar kapsayıcı olanaklar sağlamaktadır. Bu bağlamda incelendiğinde Türkiye bursları, dünyanın en kapsamlı burs programı olarak kabul görmektedir (www.turkiyeburslari.gov.tr, Erişim tarihi: 29.04.2022).

Türkiye Bursları'ndan faydalanmaya hak kazanan uluslararası öğrenciler için şu olanaklar sağlanmaktadır:

- 1- Tercih edilen üniversite ve bölümlere yerleştirme işlemlerinin yapılması,
- 2- Üniversite öğrenim harçlarının karşılanması,
- 3- 1 senelik Türkçe dil öğrenim desteği sağlanması,
- 4- Barınma ihtiyacı karşılanır,
- 5- Türkiye'ye gelişte ve eğitimi tamamlayıp ülkesine dönüşte uçak bileti karşılanır,
- 6- Sağlık sigortası yapılır,
- 7- Aylık olarak lisans öğrencilerine 1000 TL, yüksek lisans öğrencilerine 1400 TL, doktora öğrencilerine 1800 TL nakit olarak burs verilir (www.turkiyeburslari.gov.tr, Erişim tarihi: 29.04.2022).

Son yıllarda uluslararası öğrencilere yönelik yürüttüğü politikalarla uluslararası yükseköğretimde önemli bir konuma yükselen Türkiye, YTB tarafından yürütülen Türkiye Bursları kapsamında, birçok ülkeden uluslararası öğrenci için cazip bir eğitim üssü haline gelmektedir. Bu doğrultuda, online başvurular ile ön eleme gerçekleştiren Türkiye Bursları programı, bire bir mülakat sürecini de işleterek en iyi, en başarılı öğrencileri seçmeyi hedeflemektedir (Besel, Yardımcıoğlu ve Savaşan, 2017:207).

Her yıl başvuran sayısı artan Türkiye Bursları programına 2012 yılında 40 bin başvuru yapılırken, 2021 yılında bu sayının 178 ülkede 165 bin başvuruya yükseldiği görülmektedir (www.turkiyeburslari.gov.tr, Erişim tarihi: 29.04.2022). Bunda, Türkiye'nin uluslararası alanda tanınırlığının artması ve uluslararası yükseköğretim alanında üst düzey kalite ve standartları yakalama çabasında olması etkili olmuştur denilebilir.

Yükseköğretim görmek amacıyla yurtdışından ülkemize gelen öğrencilere burs, barınma, iaae, sigorta, tedavi ve diğer giderlere ilişkin bütün süreci yöneten yapı YTB bünyesindeki Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı'dır (UÖDB). Türkiye Bursları sistemini yönetmekle görevli olan UÖDB, Türkiye Bursları'nın tanıtımından başlayarak, dünyanın farklı bölgelerindeki başarılı gençleri Türkiye'de eğitim görmeleri için teşvik etmekte ve bu adayların tercihlerini koordine etmekte kalmayıp, eğitimi tamamlayan uluslararası öğrenciler ile mezuniyetleri sonrasında da Türkiye

ile olan ilişkilerini sürdürme zemini tesis etmek üzere çalışmalar yürütmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2015:48).

3.2.2. Türkiye’de Uluslararası Öğrencilerin Sayısı ve Geldikleri Ülkeler

2010’lu yıllardan itibaren Türkiye’deki uluslararası öğrenci hareketliliğinde yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrencilere yönelik yapılan düzenlemelerin ve iyileştirmelerin bu yoğunlaşmada önemli bir etkisi olduğu aşikardır. Türkiye’de uluslararası öğrencilerin her yıl artan sayıları incelendiğinde, özellikle 2013-2014 öğretim yılı itibari ile sürekli yükselen bir grafik meydana çıkmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) verilerine göre Türkiye’de 2013-2014 eğitim öğretim yılında 48.169 uluslararası öğrenci varken, bu sayının 2014-2015 eğitim öğretim yılında 72.020’ye yükseldiği, 2015-2016 eğitim öğretim yıllarında ise 87.717 olduğu görülmektedir. Her sene istikrarlı bir artışın olduğu gözlemlenen Türkiye’de 2016-2017 yıllarında 107.947, 2017-2018 yıllarında 125.030, 2018-2019 yıllarında 154.446, 2019-2020 yıllarında 185.001, 2020-2021 yıllarında ise 223.952 uluslararası öğrenci olduğu görülmektedir (YÖK İstatistik, 2022, Erişim Tarihi: 31.03.2022)

Tablo 3.1: Türkiye’de yıllara göre uluslararası öğrenci sayıları

Öğretim Yılı	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Uluslararası Öğrenci Sayısı	48.169	72.020	87.717	107.947	125.030	154.446	185.001	223.952

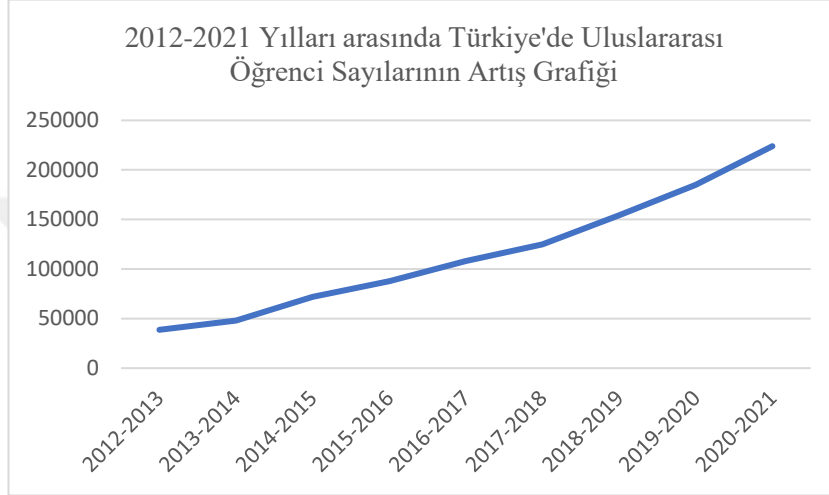
Kaynak: *Tablo 3.1 Yök İstatistik verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Tablo 3.1’de de görüldüğü gibi, Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısı her yıl artış göstermiş ve son olarak 2020-2021 öğretim yılında 223.952 uluslararası öğrenciye ulaşmıştır.

Tablo 3.2: Türkiye’de Yıllara Göre Uluslararası Öğrenci Sayısındaki Artış Yüzdesi

Öğretim Yılı	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Artış Yüzdeni	%25	%50	%22	%23	%16	%24	%20	%21

Kaynak: *Tablo 3.2 Yök İstatistik verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Grafik 3.1: 2012-2021 Yılları arasında Türkiye’de uluslararası öğrenci sayılarının artış grafiği

Kaynak: *Grafik 3.1 YÖK İstatistik verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Türkiye’nin hem kamu kurum ve kuruluşlarında hem de yükseköğrenim kurumlarında yaptığı değişiklikler ve stratejik hamleler sayesinde bölgenin önemli bir eğitim üssü haline geldiği bilinmektedir. 1983 yılında Turgut Özal’ın cumhurbaşkanlığı döneminde 2922 sayılı kanunda yabancı öğrenci kavramının tanımlanması ve Büyük Öğrenci Projesi’nin başlatılması ile geliştirilmek istenen uluslararası öğrenci politikası, 2012 yılı itibari ile daha da gelişmiş, YTB’nin kontrolünde Türkiye Bursları aracılığı ile çok üst noktalara ulaşmıştır. Bugün Türkiye, komşu ülkelerinden ve akraba topluluklardan binlerce uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır.

Azerbaycan, Türkmenistan, Suriye, Irak, İran, Bulgaristan gibi komşu ve akraba topluluklardan uluslararası öğrencilerin yanı sıra, ikili ilişkiler aracılığı ile kurulan bağlar aracılığı ile de Somali, Afganistan gibi ülkelere de binlerce uluslararası öğrenci Türkiye’de yükseköğrenimine devam etmektedir.

Tablo 3.3: Türkiye’de 2020-2021 öğrenim yılında yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin uyruklarına göre sayıları

	ÜLKE	ERKEK	KIZ	TOPLAM
1	Suriye Arap Cumhuriyeti	29.400	18.082	47.482
2	Azerbaycan Cumhuriyeti	17.142	6.628	23.770
3	Türkmenistan	11.206	8.178	19.384
4	Irak Cumhuriyeti	9.993	4.806	14.799
5	İran İslam Cumhuriyeti	5.621	5.602	11.223
6	Afganistan İslam Cumhuriyeti	6.686	1.742	8.428
7	Somali Federal Cumhuriyeti	5.788	2.353	8.141
8	Yemen Cumhuriyeti	4.765	1.064	5.829
9	Mısır Arap Cumhuriyeti	4.032	1.789	5.821
10	Ürdün Haşimi Krallığı	3.854	1.463	5.317
11	Almanya Federal Cumhuriyeti	2.032	2.927	4.959
12	Bulgaristan Cumhuriyeti	2.070	2.362	4.432
13	Filistin Devleti	2.849	1.086	3.935
14	Nijerya Federal Cumhuriyeti	2.517	657	3.174
15	Pakistan İslam Cumhuriyeti	2.125	823	2.948
16	Kazakistan Cumhuriyeti	1.441	1.468	2.909
17	Yunanistan Cumhuriyeti	1.371	1.456	2.827
18	Fas Krallığı	1.192	1.339	2.531
19	Özbekistan Cumhuriyeti	1.547	874	2.421
20	Endonezya Cumhuriyeti	1.415	837	2.252
21	Çin Halk Cumhuriyeti	1.242	1.009	2.251
22	Çad Cumhuriyeti	1.644	307	1.951
23	Libya Devleti	1.203	511	1.714
24	Kırgız Cumhuriyeti	888	761	1.649
25	Rusya Federasyonu	874	773	1.647
26	Sudan Cumhuriyeti	1.064	361	1.425
27	Kosova Cumhuriyeti	649	618	1.267
28	Lübnan Cumhuriyeti	820	378	1.198
29	Cibuti Cumhuriyeti	809	381	1.190
30	Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti	605	490	1.095

Kaynak: *Tablo 3.3 Yök İstatistik verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sayısı her yıl artış göstermekle beraber, devlet ve kamu fonlarıyla sağlanan burs olanakları da her geçen yıl daha fazla tanınarak daha fazla başvuruyu da beraberinde getirmektedir. Özellikle YTB’nin sağlamış olduğu Türkiye Bursları programı her geçen yıl daha fazla uluslararası yükseköğrenim adayının başvurusuyla sonuçlanmaktadır.

Pek çok gelişmiş ülkenin sağlamış olduğu burs programlarının değil de Türkiye’deki devlet ve kamu fonlarıyla veya Türkiye’deki sivil toplum kuruluşlarının sağlamış olduğu burs programlarıyla Türkiye’ye yükseköğrenim görmek için gelmek isteyen uluslararası öğrencilerin özellikle Türkiye’yi tercih etmelerinin pek çok gerekçesi bulunmaktadır. “Yükseköğretimde Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Memnuniyeti” başlıklı araştırmasında Cevher (2016:338-339), Türkiye’deki uluslararası öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkiye ile yakın dil, tarih ve kültür birliği olan ülkelere geldiğini ifade etmektedir. Buna, son dönemde geliştirilen ikili ilişkiler sonucu da dahil edilebilir.

YÖK İstatistik’ten elde edilen veriler ışığında, Türkiye’de en fazla uluslararası öğrencisi bulunan ülke Suriye’dir. 29.400 Erkek ve 18.082 kız öğrencilerden oluşmak üzere Türkiye’de toplam 47.482 Suriyeli uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Türkiye’deki uluslararası öğrencilerin neredeyse %21’ne denk gelen Suriyeli uluslararası öğrencilerin sayısının bu kadar yüksek olmasında, Suriye’de yaşanan iç savaşın etkili olduğu bilinmektedir. 2013-2014 senesinde 1.785 olan Suriyeli uluslararası öğrenci sayısı 2014-2015 yıllarında 5.560, 2015-2016 yıllarında 9.689, 2016-2017 yıllarında 15.042, 2017-2018 yıllarında 20.701, 2018-2019 yıllarında 27.034, 2019-2020 yıllarında ise 37.236’ya ulaşmıştır. Buna göre Türkiye’deki Suriye asıllı uluslararası öğrencilerin sayısı her yıl istikrarlı bir şekilde yüksek oranlarda artış göstermektedir.

Türkiye’de en fazla uluslararası öğrencisi bulunan ülkeler sıralamasında ikinci sırada yer alan Azerbaycan’ın da 2020-2021 öğretim yılında Türkiye’de 17.142 erkek ve 6.628 kız olmak üzere toplamda 23.770 uluslararası öğrencisi olduğu görülmektedir. 2013-2014 öğretim yılında 6.901 olan bu sayının 2014-2015 yıllarında 10.638, 2015-2016 yıllarında 12.504, 2016-2017 yıllarında 14.878, 2017-2018 yıllarında 17.088, 2018-2019 yıllarında 19.383, 2019-2020 yıllarında ise 21.069 şeklinde artış gösterdiği görülmektedir. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki soydaşlık bağının, ortak kültürün,

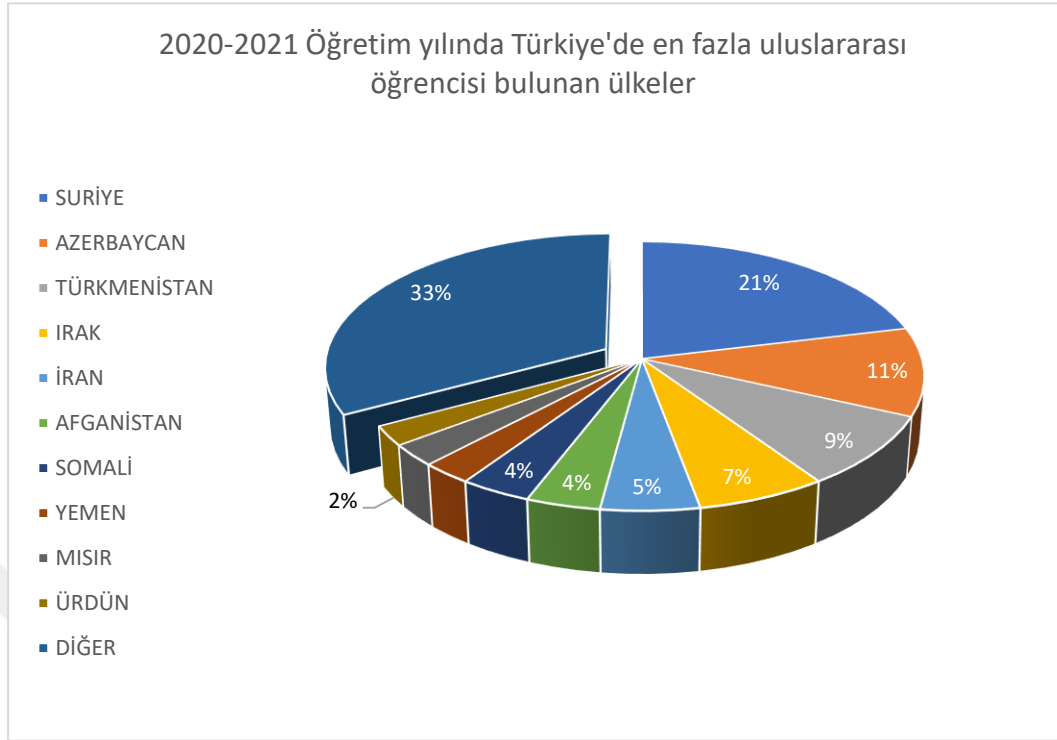
ortak tarihin ve ortak değerlerin, Azerbaycanlı uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih sebepleri arasında önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir.

Listede üçüncü sırada yer alan Türkmenistan'ın 11.206'sı erkek ve 8.178'i kız olmak üzere toplamda 19.384 uluslararası öğrencisi Türkiye'de yükseköğrenimleri için bulunmaktadır. Türkiye'nin yine soydaşlık bağı, ortak kültürü, ortak tarihi ve ortak değerleri bulunan Türkmenistan'dan 2013-2014 öğretim yıllarında 6.941, 2014-2015 yıllarında 9.092, 2015-2016 yıllarında 9.903, 2016-2017 yıllarında 10.418, 2017-2018 yıllarında 12.247, 2018-2019 yıllarında 17.571, 2019-2020 yıllarında ise 18.016 uluslararası öğrenciye ev sahipliği yaptığı görülmektedir.

Türkiye'nin sınır komşusu olan ve din, dil, coğrafya, tarih gibi pek çok ortak noktası bulunan Irak'ın 2020-2021 öğretim yıllarında Türkiye'de 9.993 erkek ve 4.806 kız olmak üzere toplamda 14.799 uluslararası öğrencisi olduğu görülmektedir. Irak'ın 2013-2014 öğretim yıllarında 1.583 uluslararası öğrencisi bulunurken 2014-2015 yıllarında 3.033, 2015-2016 yıllarında 4.414, 2016-2017 yıllarında 5.012, 2017-2018 yıllarında 5.187, 2018-2019 yıllarında 7.608, 2019-2020 yıllarında ise 9.752 uluslararası öğrencisi olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında Türkiye'ye yükseköğrenim görmek amacıyla gelen uluslararası öğrencilerin sayısı her yıl düzenli bir artış göstermiştir denilebilir.

Türkiye'de en fazla uluslararası öğrencisi bulunan ülkeler sıralamasında beşinci sırada yer alan ve Türkiye'nin bir diğer sınır komşusu olan İran'ın, 2020-2021 öğretim yıllarında toplamda 11.223 uluslararası öğrencisi olduğu ve bunların 5.621'inin erkek, 5.602'sinin kız öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. 2013-2014 öğretim yıllarında 4.343 uluslararası öğrencisi Türkiye'de bulunan İran'ın, 2014-2015 yıllarında 5.302, 2015-2016 yıllarında 5.661, 2016-2017 yıllarında 6.099, 2017-2018 yıllarında 6.418, 2018-2019 yıllarında 7.154, 2019-2020 yıllarında ise 8.776 uluslararası öğrencisi olduğu görülmektedir.

Türkiye'de en fazla uluslararası öğrencisi bulunan ülkeler sıralamasında ilk beşi oluşturan Suriye, Azerbaycan, Türkmenistan, Irak ve İran'ı sırasıyla Afganistan, Somali, Yemen, Mısır ve Ürdün takip etmektedir. Bu ülkelerdeki uluslararası öğrencilerin yükseköğrenimleri için Türkiye'yi tercih etmesinde hiç kuşkusuz Türkiye'nin bu ülkelerde son 15 yıl içerisinde kurmuş olduğu etkileşim ve ikili anlaşmaların etkili olduğu tahmin edilebilir.

Grafik 3.2: 2020-2021 Öğretim yılında Türkiye’de en fazla uluslararası öğrencisi bulunan ülkeler

Kaynak: *Grafik 3.2, YÖK İstatistik verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır

3.2.3. Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’yi Tercih Sebepleri

Türkiye, uluslararası öğrencilere yönelik yürüttüğü politikalarla her yıl daha da fazla uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır. Şüphesiz bu artışta 2012’den sonra atılan adımların, daha fazla uluslararası öğrenciye burs imkanının tanınmasının, Türkiye’deki üniversitelerin yurtdışında daha fazla tanıtım faaliyetleri yürütmesinin ve Türkiye’nin bulunduğu coğrafyada etkin bir ülke olmasının katkıları vardır.

Türkiye, en fazla uluslararası öğrenci misafir eden ülkeler arasında onuncu sırada yer almaktadır (UNESCO, 2018). Ancak Türkiye’deki uluslararası öğrenci profili, diğer gelişmiş ülkelerdeki uluslararası öğrencilerden farklılık göstermektedir. Özoğlu, Gür ve Coşkun’un da (2012: XVIII) ifade ettiği gibi, Türkiye’ye gelen uluslararası öğrenciler Çin, Hindistan, Almanya, Fransa, Kore vb. kaynak ülke olarak nitelendirilen ülkelere değil de daha çok komşusu olan, tarihsel ve kültürel bağları olan ülkelere gelmektedir. Bu durum, uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih sebeplerinin özellikle incelenmesi ve Türkiye’nin uluslararası yükseköğrenim

hedeflerini belirlemede yol haritası olarak masaya yatırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda belirlenecek yol haritaları ile Türkiye'ye daha fazla uluslararası öğrencinin çekilmesi veya Türkiye'deki uluslararası öğrenci çeşitliliğinin artırılması sağlanabilir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih sebeplerinin sorulduğu bazı araştırmalarda birbirinden farklı ancak aynı noktaya çıkan cevaplara rastlanmaktadır. Örneğin Dağlık Karabağ sorununa karşı Türkiye'nin yaklaşımının, Azerbaycanlı bir öğrenci için önemli bir etken olduğu görülürken, Kazakistanlı bir öğrenci için ise ülkesini ilk tanıyan ülkenin Türkiye olmasının etkili olduğu görülmektedir (Öztürk, 2019:1112-1113). Türki devletler olmaları sebebiyle ortak kültürel bağların etkili olduğu düşünülebilir. Ancak akraba bir topluluk olmamasına rağmen Koreli bir öğrencinin, Türk askerinin Kore savaşında yaptığı yardımların Türkiye'yi tercih etmesinde etkili olduğunu ifade etmesi, Türkiye'nin tercih edilmesinde sadece sınır komşuluğu veya kültürel bağların değil, aynı zamanda tarihin farklı evrelerinde kurulmuş etkileşimlerin de etkili olduğu söylenebilir.

Başka bir ülkede yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin tercihlerinde, ortak tarihsel, kültürel ve coğrafi yakınlık gibi bağların yanı sıra kalite, bilinirlik ve uluslararası geçerlilik de önemli faktörler arasındadır (Kethüda, 2015:156). Türkiye'deki üniversitelerde sunulan eğitim kalitesinin, uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerinde veya diğer bölge ülkelerindeki eğitim kalitesine oranla daha önde olması tercih sebepleri arasındadır (Demirhan, 2017:551).

“Uluslararası Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Yaşamlarında Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine İnceleme” başlıklı araştırmasında Topal ve Tauscher (2020:313), Türkiye'deki kaliteli akademik kurumların varlığının, farklı kültürleri keşfetme isteğinin, Türkiye'nin jeopolitik konumunun ve tarihsel mirasının Türkiye'yi uluslararası öğrencilerin tercihleri için cazip kılan faktörler olduğunu ifade etmektedir.

“Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler” başlıklı geniş kapsamlı araştırmalarında Özoğlu ve diğerleri (2012:89-93), İstanbul ve Ankara'da 6 ay ile 8 yıl arasında Türkiye'de bulunan uluslararası öğrencilerle gerçekleştirdikleri mülakatlarda, uluslararası öğrencilerin en çok dile getirdiği tercih sebeplerini şu başlıklar altında toplamışlardır;

- a) Eğitim Kalitesi
- b) Ekonomik rahatlık,
- c) Burs imkanları,
- d) Kültürel, dini ya da etnik olarak yakın hissetme,
- e) Akraba, yakın tanıdık veya öğretmen tavsiyesi,
- f) Ülkelerdeki Türk okulları tarafından yönlendirmeler.

Bu araştırmaya göre, Türkiye’yi tercih nedenlerinde kaliteyi dile getiren uluslararası öğrenciler, bu durumu “Türkiye’deki eğitim çok daha kaliteli. Bu yüzden burayı tercih ettim.”, “bizim ülkemizde böyle bir eğitim yok.”, Sudan’daki üniversiteler buradakiler kadar iyi değil.”, “Azerbaycan’a nazaran eğitimin daha iyi olacağını düşündüğüm için.” gibi cevaplarla açıklamaktadır.

Türkiye’deki eğitim ve yaşam maliyetlerinin diğer ülkelere kıyasla daha ekonomik olduğunu dile getiren uluslararası öğrenciler de “Avrupa daha pahalı olduğu için Türkiye’yi tercih ettim.”, “diğer Avrupa ülkelerine ve Dubai’ye göre daha ucuz olduğu için tercih ettim.”, “Avrupa ve Amerika’da eğitim çok pahalı. Türkiye’de daha ucuza geliyor ve sonuç olarak aynı düzeyde eğitim alıyorsun. Aynı düzey eğitim için de daha fazla para vermek istemedim.” veya “Türkiye benim için yine pahalı ama diğer ülkeler daha pahalıydı.”, Türkiye güzel bir ülke... Maddi açıdan da kendi ülkemize göre yine yüksek ama diğer ülkelere göre daha iyi.” şeklinde cevaplar vererek Türkiye’nin diğer ülkelere kıyasla ekonomik açıdan daha uygun olduğunu ve tercihlerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmada, Türkiye tarafından sağlanan veya ülkeler arasındaki ikili anlaşmalar kapsamında sağlanan bursların tercih nedenleri arasında etkili olduğu da ifade edilirken, kültürel, dini veya etnik yakınlığın da önemli bir faktör olduğunu vurgulayan uluslararası öğrenciler vardır. Örneğin Bosnalı bir öğrenci, “Türkiye’ye gelenlerin %80-90’ı Müslüman veya Türk kökenlidir. Türkiye’ye Müslüman olmayan ya da Türk kökenli olmayan pek fazla kimse gelmez. Daha doğrusu Osmanlı coğrafyasının tebaası gelir buraya.” ifadelerine yer vermiştir. Fıslı bir uluslararası öğrenci ise “Türkiye’ye gelmeyi tercih ettim. Çünkü burası Müslüman bir ülke ve aslımı unutmak istemedim. Aynı geleneklere ve aynı dine ait ve kendi ülkendeymişsin gibi hissettiğin bir ülkeye davet ediliyorsan şayet, bu çok güzel.” şeklinde açıklamaktadır. Kültürel ve siyasi yakınlığa işaret eden Filistinli bir öğrenci de “Türk kültürü bizim kültürümüze çok yakın. Özellikle, yakın zamandaki politik olaylar nedeniyle Türkiye’nin Filistin’deki

algısı çok iyi. Diğer Arap ülkeleri Filistin için bir şey yapmazken, Türk halkı ve Türkiye Filistin halkına yardım etti.” ifadelerine yer vermektedir.

Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin bir kısmı da Türkiye’yi tercih ederken akrabalarının, yakın tanıdıklarının veya öğretmenlerinin tavsiyelerinin etkili olduğunu söylemektedirler. Arnavutluk’tan gelen bir uluslararası öğrenci, amcasının oğlunun Türkiye’de bulunduğunu, beğendiğini, tavsiye ettiğini ve kendisinin de bu tavsiye üzerine Türkiye’ye geldiğini ifade etmektedir. Afganistanlı bir öğrenci ise dayısının Türkiye’de okuduğunu, onun tavsiyesi üzerine Türkiye’yi tercih ettiğini dile getirmektedir. Buna paralel olarak uluslararası öğrencilerin ülkelerindeki Türk okullarında öğretmenlerin yönlendirmelerinin de etkili olduğunu ifade etmektedir.

“Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği” başlıklı araştırmalarında Tekelioğlu ve diğerleri de (2012:197) uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih etmelerindeki etkilere dikkati çekmiş ve bunları “Türkiye’deki üniversitelerin eğitim kalitesinin daha iyi olması, Türkiye’deki veya kendi ülkeleri tarafından Türkiye için sağlanan burs imkanlarının daha cazip olması, Sosyal, kültürel, etnik yapı, tarih ve dini sebeplerle Türkiye’ye daha yakın hissetmeleri, Türk okullarındaki yönlendirmeler, Türkiye’de eğitim almış veya bulunmuş akraba ve arkadaş tavsiyeleri, dil sorununun olmaması, öğrenim ücretlerinin daha uygun olması, hayat şartlarının daha uygun olması, Türkiye’nin adının uluslararası alanda daha çok biliniyor olması” şeklinde sıralamıştır.

“Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Gözüyle Türkiye” başlıklı araştırmada Yıldırım ve Köksal da (2017:297-323) benzer sonuçlara ulaşmış, uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercihlerini eğitim kalitesi, dini ve kültürel yakınlık, aile ve arkadaş tavsiyesi, burs imkanları vb. gibi gerekçelere dayandırmışlardır. Örneğin, “Türkiye’yi kültürü farksız ve Müslüman bir ülke olduğu için ben seçtim” şeklinde açıklama yapan bir öğrenciyi, diğer ülkelere gidebileceğini, mesela Rusya’yı tercih edebileceğini, ancak hem dilleri hem de din ve kültürleri farklı olduğu için orayı tercih etmediği yönündeki açıklamalarıyla bir başka öğrenci destekler niteliktedir (Yıldırım ve Köksal, 2017:304). Araştırmada, öğrencilerden bazıları da Türkçe dil sorunu olmadıkları için tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Örneğin Azeri bir öğrencinin tercihinde Türkçe ve Azerice’nin birbirine yakın olması, dil sorunu yaşamayacağını düşünmesinin etkili olduğunu söylemesi, bir diğer öğrencinin ise Türkiye’yi ve Türkçe

konusmayı çok sevdiğinin etkili olduğunu söylemesi bu durumu açıklamaktadır (2017:304-305).

Yıldırım ve Köksal (2017:305-306), araştırmalarında öğrencilerin bir kısmının Türkiye’yi tercih etmelerinde TV, internet ve medya faktörünün etkili olduğu sonucuna ulaştıracak bazı cevaplar aldıkları da görülmektedir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin “Türkiye’yi seçmeden önce çok araştırdım, internetten ve TV’den takip ettim...”, “Daha önce Türkiye’yi biliyordum. Filmlerini, dizilerini izliyordum, arkadaşlarım söylüyorlardı.” şeklinde yanıtları, Türk dizi ve filmlerinin Türk kültürünü göstermesinde ve uluslararası öğrencilerin bunlardan etkilenerek Türkiye’yi tercih ettikleri sonucuna ulaşılabilir.

Birçok araştırmadan elde edilen veriler sonucunda, Türkiye’ye yükseköğrenim görmek için gelen uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih etmelerinde Türkiye’deki eğitimin kalitesi, ekonomik rahatlık, burs imkanları, ortak din ve kültür ile tarihsel bağlılık, yakın akraba, arkadaş ve öğretmen tavsiyesi, ortak dil, ülkelerdeki Türk okullarının yönlendirmesi gibi etkenlerin etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca Türk TV dizilerinin ve filmlerinin de bu tercihler yapılırken önemli bir rol üstlendiği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modelini betimsel araştırma yöntemi oluşturmaktadır. Yani yapılan araştırmada elde edilen veriler betimlenerek sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'ye eğitim görmek amacıyla farklı ülkelerden gelmiş uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem tekniği olarak kolayda örneklem (convenience) tekniği kullanılmış ve örneklemini İstanbul'da farklı üniversitelerde eğitim gören lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde yükseköğrenim gören uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket soruları, J.W. Porter'ın Michigan Yabancı Öğrenci Problem Envanteri'nden, araştırmada ihtiyaç duyulacak verilere göre düzenlenerek oluşturulmuştur. Anket 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde uluslararası öğrencilerin demografik ve sosyo-demografik bilgileri istenmiştir. İkinci bölümde uluslararası öğrencilerin dil ile ilgili uyum sorunlarını tespit etmeye yönelik, üçüncü bölümde ekonomik uyum sorunlarını tespit etmeye yönelik ve dördüncü bölümde sosyo-kültürel uyum sorunlarını tespit etmeye yönelik soruları cevaplamaları istenmiştir. İkinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerde 3'lü likert ölçeği (Katılmıyorum, Kararsızım/Kısmen ve Katılıyorum) kullanılmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında, Google Forms üzerinden oluşturulan anket e-posta aracılığıyla dijital olarak uluslararası öğrencilere gönderilmiş ve araştırmanın tamamlanabilmesine katkı sağlamaları rica edilerek cevaplamaları istenmiştir. 4 Mart

2022 – 4 Nisan 2022 tarihlerinde erişime açık olan anket sorularına 181 uluslararası öğrenci katılım sağlamıştır.

4.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin verdiği cevaplara ilişkin verilerin çözümlenmesi için veriler SPSS 26'ncı sürümü kullanılmış ve verilerin yüzde olarak çözümlenmesi sağlanmıştır.

4.6. Verilerin Yorumlanması

Araştırmada elde edilen veriler ayrı ayrı betimlenerek ve her bir bölüm bütünsel olarak betimlenerek yorumlanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

İnsanlar, kendi buldukları ülkelerden farklı ülkelere her ne gerekçe ile giderlerse gitsinler, sosyal kültürün ve çevrenin değişmesi sonucunda ekonomik, sosyo-kültürel ve dil ile ilgili uyum sorunları yaşamaktadırlar. Özellikle genç yaşta farklı bir bölgeye, coğrafyaya veya ülkeye giden uluslararası öğrencilerin de bu sorunlarla karşılaşması kaçınılmazdır. Ancak uluslararası öğrencinin kendi ülkesinde yetiştiği aile ortamı, sosyal çevre veya karakteristik özellikler sayesinde bu uyum sorunlarının üstesinden gelebilme süreci değişkenlik gösterebilmektedir. Bazıları bu uyum süreçlerini kolaylıkla atlatabilirken, bazılarının bu süreçlerde çok zorlandığı ve üstesinden gelemediği görülebilmektedir.

Eğitim görmek amacıyla farklı bir ülkeye giden uluslararası öğrencilerin eğitimde başarılı olması, gittikleri ülkeye uyum sağlamalarına paralellik gösterebilmektedir. Uyum sürecini kolayca atlatabilen uluslararası öğrencilerin eğitimlerine daha iyi odaklanabildiği, dolayısıyla eğitim hayatlarında daha başarılı sonuçlar elde edebildikleri bir gerçektir. Ancak zaman zaman uyum sürecini kolaylıkla atlatabildiği halde eğitim hayatında başarılı olamayan uluslararası öğrencilerin de olduğu bilinmektedir. Uyum sürecinde zorluklar yaşayan uluslararası öğrencilerin, günlük ihtiyaçlarını karşılayamadıkları, sosyalleşemedikleri veya eğitime odaklanamadıkları gibi durumlarda, bazı uluslararası öğrencilerin eğitimlerini yarıda keserek ülkelerine geri döndükleri de olmaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde, Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel, ekonomik ve dil ile ilgili olarak karşılaştıkları uyum sorunlarına ilişkin gerçekleştirilen saha araştırmasının verilerinin analizi yapılacaktır. Bu saha araştırmasında elde edilen veriler ışığında, Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin gündelik hayatlarına ilişkin karşılaştıkları uyum sorunlarına yönelik sorular sorulmuş ve bu sorulara verilen cevaplar neticesinde Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin sosyo-kültür, ekonomik ve dil ile ilgili karşılaştıkları uyum sorunları tespit edilecektir.

5.1. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo Demografik Bilgileri

Uluslararası öğrencilerin sosyo demografik bilgileri, araştırmanın konusu, amacı ve incelenmesine hizmet etme noktasında önem arz etmektedir. Bu bağlamda, uluslararası öğrencilere sorulan sorulara yönelik elde edilen cevaplar ve elde edilen veriler sayesinde oluşturulan tablolarla, araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin cinsiyet, medeni hal, yaş, geldikleri ülkeler, eğitim düzeyleri, ikamet bilgileri, ekonomik gelir bilgileri gibi veriler bu başlık altında derlenmiştir. Burada elde edilen veriler, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel, ekonomik ve dil ile ilgili uyum sorunlarına yönelik sorulan sorulara karşın elde edilen verilerin işlenmesi ve yorumlanmasında katkı sağlayacaktır.

Tablo 5.1: Demografik Bilgiler

DEĞİŞKENLER	SEÇENEKLER	SAYI	YÜZDE
Cinsiyet	Kadın	83	45.9
	Erkek	98	54.1
Medenî Hâl	Bekâr	153	84.5
	Evli	28	15.5
Yaş	18-24 arası	105	58
	24-30 arası	55	30
	30 ve üzeri	21	12
TOPLAM		181	100.0

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla katılım sağladığı görülmektedir. Değerler %8,9 oranında farklılık göstermektedir. Araştırmaya dahil olan erkek katılımcıların oranı %54,1 iken kadın katılımcıların %45,9 oranındadır.

Araştırmada yer alan öğrencilerin medeni halleri ile ilgili dağılım incelendiğinde bekar öğrencilerin oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bekar öğrencilerin oranı %84,5 iken evli olan öğrencilerin %15,5 oranındadır.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin yaşları ile ilgili dağılımını belirlemek için sorulan soru kategorik olarak hazırlanmamış ve uluslararası öğrencilerin yaşlarını açık bir şekilde ifade etmeleri istenmiştir. Ancak elde edilen verilerin istatistiki anlamda kullanılabilirliğini artırmak amacıyla cevaplar 3 kategoride 18-24 arası, 24-30 arası, 30 ve üzeri şeklinde dağıtılmıştır. Buna bağlı olarak, araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin %58'i 18-24 yaş aralığında, %30'u 24-30 yaş aralığında ve %12'si 30 yaş üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5.2: Uluslararası Öğrencilerin Geldikleri Bölgelere Göre Dağılımı

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Asya Ülkeleri	38	21
Balkan Ülkeleri	22	12.1
Afrika Ülkeleri	36	19.9
Ortadoğu Ülkeleri	52	28.7
Avrupa Ülkeleri	1	0.6
Türkî Cumhuriyetler	32	17.7
TOPLAM	181	100.0

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye hangi ülkelerden geldiklerine ilişkin soru, çalışmanın niteliği açısından önemini teşkil etmektedir. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye uyum süreçleri geldikleri ülkelere göre değişkenlik gösterebilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'ye hangi ülkelerden geldiklerine ilişkin veriler ek olarak araştırma içerisinde verilecek olup, bu kısımda hem genel bir çıkarımda bulunabilmek hem de bilgi karmaşasının önüne geçebilmek amacıyla uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkeler 6 kategoride açıklanmıştır. Buna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin geldikleri bölgelere bakıldığında Asya ülkelerinden gelen uluslararası öğrencilerin oranının %21, Balkan ülkelerinden gelenlerin %12,1, Afrika ülkelerinden gelenlerin %19,9, Ortadoğu ülkelerinden gelenlerin %28,7, Avrupa ülkelerinden gelenlerin %0,6, Türki Cumhuriyetlerden gelenlerin ise %17,7 olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin en çok Ortadoğu ülkelerinden geldiği söylenebilir.

Tablo 5.3: Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Derecelerine Göre Dağılımı

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Lisans	116	64.1
Yüksek Lisans	34	18.8
Doktora	31	17.1
TOPLAM	181	100

Tablo 5.4: Uluslararası Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite Türlerine Göre Dağılımları

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Devlet Üniversitesi	161	89
Vakıf Üniversite	20	11
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilerin öğrenim derecelerine dair veriler incelendiğinde, lisans eğitimi alan uluslararası öğrencilerin oranının %64,1, yüksek lisans eğitimi alanların %18,8 ve doktora eğitimi alanların oranının %17,1 olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin öğrenim derecelerine göre dağılımına ilişkin veriler, uluslararası öğrencilerin eğitim süreleri ile ilişkilendirildiğinde Türkiye’de geçirecekleri süre ve çevreye adaptasyon noktasında önem arz etmektedir. Uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite türlerine göre dağılımlarına ilişkin veriler incelendiğinde ise devlet üniversitelerinde eğitim gören uluslararası öğrencilerin oranının %89 iken vakıf üniversitelerinde eğitim görenlerin oranının %11 olduğu görülmektedir. Devlet üniversitelerinde eğitim gören uluslararası öğrencilerin oranının yüksek olması, araştırmanın sonuçlarına doğrudan etki edeceği için önem arz etmektedir. Çünkü uluslararası öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite, sosyal çevreye olan uyum sürecine doğrudan etki etmektedir.

Tablo 5.5: Uluslararası Öğrencilerin Öğretimlerinde Kaçınıcı Yılda Olduklarına İlişkin Dağılımları

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
<i>1.Yıl</i>	72	39.8
<i>2.Yıl</i>	51	28.2
<i>3.Yıl</i>	31	17.1
<i>4.Yıl</i>	15	8.3
<i>4.Yıldan Fazla</i>	12	6.6
TOPLAM	181	100

Araştırmaya Katılan uluslararası öğrencilerin öğretimlerinde kaçınıcı yılda olduklarına ilişkin soru, uluslararası öğrencilerin ülkede geçirdikleri süre ve yükseköğretimlerinde gelmiş oldukları nokta açısından uyumlarına doğrudan etki eden bir sorudur. Dolayısıyla buradan elde edilecek veriler araştırmanın içeriğinde önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, araştırmada yer alan uluslararası öğrencilerin %39,8'inin 1. yılında, %28,2'sinin 2. yılında, %17,1'inin 3. yılda, %8,3'ünün 4. yılında olduğu ve %6,6'sının da 4. yılını aştığı görülmektedir. Bu veriler ışığında, Türkiye'ye yükseköğretim görmek amacıyla gelen uluslararası öğrencilerin genellikle TÖMER'de Türkçe eğitim görmüş oldukları da kabul edilirse, araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin en az 2 yıl süre ile Türkiye'de buldukları ifade edilebilir. Dolayısıyla, araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin verdiği cevaplardan uyum sorunları ile ilgili tutarlı sonuçlar elde edilebileceği açıklanabilir.

Tablo 5.6: Uluslararası Öğrencilerin Nerede İkamet Ettiklerine İlişkin Dağılımlar

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
<i>KYK Yurdu</i>	24	13.3
<i>Özel Yurt</i>	46	25.4
<i>Öğrenci Evi</i>	64	35.4
<i>Öğrenci Evi (Yalnız)</i>	14	7.7
<i>Aile Evi</i>	33	18.2
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere yöneltilen “Nerede ikamet ediyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin %13,3’ü KYK yurdu, %25,4’ü özel yurtda, 35,4’ü öğrenci evinde, %7,7’si öğrenci evinde yalnız ve %18,2’si aile evinde kaldıklarını belirtmişlerdir. Uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarını tespit etmede önemli bir yere sahip olan bu soruya verilen cevaplar, uluslararası öğrencilerin sosyal çevreye adaptasyonu konusunda da bizlere fikir sahibi olabilme olanağı sunmaktadır. Genel olarak öğrencilerin, ilk senesini tamamladıktan sonra arkadaşları ile ikamet yeri olarak öğrenci evlerini tercih etme eğiliminde oldukları bilinmektedir. Öğretim hayatlarının ilk yılını öğrenci yurtlarında geçiren uluslararası öğrencilerin sosyal çevreye adaptasyonunun daha hızlı olduğu söylenebilir. Ancak araştırmamıza katılan uluslararası öğrencilerin yaklaşık %60’ının 1 yıldan fazladır Türkiye’de olduğu gerçeği göz önünde bulundurulursa, öğrenci evlerini tercih edenlerin sayısının yüksek olması doğal bir netice olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilerin %38,7’sinin KYK yurtlarında veya özel yurtlarda kaldığını belirttiği görülmektedir. İkamet yeri olarak yurtların tercih edilmesinde pek çok faktör etkili olabilir. Bu faktörleri ekonomik gerekçeler, güvenlik, konfor ve sosyalleşme ihtiyacı şeklinde sıralamak mümkündür. Öğrenci evlerinin tercihinde ise yine ekonomik gerekçeler ve disiplin otoritesinin olmayışı (yurt giriş çıkış saatleri, yurt kuralları vb.) gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin %18,2’si, aile evlerinde kaldıklarını belirtmiş olup, bu uluslararası öğrencilerin evli olduğu veya aileleri ile Türkiye’ye geldikleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin ikamet ettikleri yerler ile ilgili verdikleri cevapların farklı yüzdelerde değişkenlik göstermesi, uluslararası öğrencilerin karşılaşması muhtemel uyum sorunlarına ilişkin de değişken sonuçlar vermesi muhtemeldir. Bu sebeple, uluslararası öğrencilerin ikamet ettikleri yerlere bağlı olarak uyum sorunlarına ilişkin kesin bir çıkarımda bulunmanın doğru olmayacağını ifade etmekle birlikte, araştırmanın amacına yönelik önemli bulgular elde etmeye katkı sağlayacağı söylenebilir.

Tablo 5.7: Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Masraflarını Nereden Karşıladıklarına İlişkin Verilerin Dağılımları

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
<i>Kendim</i>	47	26
<i>Türkiye Bursları</i>	54	29.8
<i>Özel Burs</i>	18	9.9
<i>Ailem</i>	62	34.3
TOPLAM	181	100

Tablo 5.8: Uluslararası Öğrencilerin Aylık Gelir Bilgilerine İlişkin Verilerin Dağılımları

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
<i>1000 TL'den az</i>	59	32.6
<i>1000-1500 TL</i>	53	29.3
<i>1500-2500 TL</i>	27	14.9
<i>2500-3000 TL</i>	17	9.4
<i>3000 TL'den fazla</i>	25	13.8
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere yöneltilen “Eğitim masraflarını nereden karşılıyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin %26’sı kendilerinin karşıladığını, %29,8’i Türkiye Bursları aracılığıyla karşıladıklarını, %9,9’u özel burslar aracılığıyla karşıladıklarını ve %34,3’ü ailelerinden aldıkları destek ile karşıladıklarını ifade etmişlerdir.

Uluslararası öğrencilerin aylık gelir bilgilerine ilişkin sorulan soruya ise öğrencilerin %32,6’sı aylık gelirinin 1000 TL’nin altında olduğunu, %29,3’ü 1000-1500 TL aralığında olduğunu, %14,9’u 1500-2500 TL aralığında olduğunu, %9,4’ü 2500-3000 TL aralığında olduğunu ve %13,8’si 3000 TL’den fazla olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya dahil olan uluslararası öğrencilerin eğitim masraflarını nasıl karşıladıklarına ve aylık gelirlerinin ne kadar olduğuna ilişkin verdikleri cevaplar,

uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki ekonomik uyum süreçlerine ilişkin tespitlerde bulunabilmek için önem arz etmektedir. Ekonomik gelir düzeyi, uluslararası öğrencilerin gündelik refahlarına doğrudan etki eden bir faktör olduğu için, onların sosyalleşmesine veya karşılaştıkları uyum sorunlarına nasıl çözüm aradıklarına da etki etmektedir. Dolayısıyla, ekonomik gelir ile ilgili bilgiler, uluslararası öğrencilerin ekonomi ile ilgili uyum sorunlarına cevap bulmamızda önemli bir katkı sağlayacaktır.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin %34,3’ü, eğitim masraflarını karşılamada ailelerinden destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçtan yola çıkarak, bu uluslararası öğrencilerin ailelerinin ekonomik refah seviyesinin belli bir ortalama olduğunu söylemek mümkündür. Öğrencilerin %26’sının da eğitim masraflarını kendi imkanları ile karşıladıklarına ilişkin veriler, bu uluslararası öğrencilerin eğitimleri dışında çalışarak maddi gelir elde ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

5.2. Uluslararası Öğrencilerin Dil ile İlgili Uyum Sorunlarına İlişkin Bilgilerine Dair Veriler

Tablo 5.9: TÖMER’de öğrendiğim Türkçe derslerim için yeterlidir.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	72	39.8
Kararsızım/Kısmen	47	26
Katılıyorum	62	34.2
TOPLAM	181	100

Genel olarak uluslararası öğrenciler, Türkiye’ye geldikleri ilk yıl Türkçe dilini öğrenmek amacıyla TÖMER Dil Kurslarında Türkçe öğrenmektedirler. Türkçe dil yeterlilikleri belli bir seviyenin üstünde olan uluslararası öğrenciler yükseköğretimlerine başlayabilmektedirler. Uluslararası öğrencilerin, bu dil kurslarında öğrendikleri Türkçe’nin eğitim dili Türkçe olan üniversitelerdeki derslerini anlayabilmeleri için yeterli olup olmadığı amacıyla sorulan “TÖMER’de öğrendiğim Türkçe derslerim için yeterlidir” sorusuna, araştırmaya katılan öğrencilerin %39,8’i katılmıyorum, %26’sı kararsızım/kısmen ve %34,2’si katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu verilere göre, TÖMER Dil Kursları’nın

amacına tam manasıyla hizmet ettiğini söylemek mümkün değildir denilebilir. Dil ile ilgili uyum sorunlarını tespit etmek amacıyla sorulan diğer sorulara verilen cevaplar ışığında uluslararası öğrencilerin gündelik Türkçe ile ilgili sorunlar yaşamadığını söylemek mümkündür. Ancak konu akademik Türkçeye geldiğinde TÖMER Dil Kursları'nın, uluslararası öğrencilerin eğitim hayatlarında sürekli olarak karşılaşacakları kavram ve terminolojiye hâkim olmada zayıf gibi görünmektedir.

Tablo 5.10: Türkçe yazmakta zorlanmam.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	36	19.9
Kararsızım/Kısmen	39	21.5
Katılıyorum	106	58.6
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere Türkçe yazma konusunda zorlanıp zorlanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %19,9'u katılmıyorum, %21,5'i kararsızım/kısmen ve %58,6'sı katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Bu veriler ışığında, ankete katılan uluslararası öğrencilerin %60'a yakınının Türkçe yazma ile ilgili bir sorun yaşamadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 5.11: Türkçe okumakta zorlanmam.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	26	14.4
Kararsızım/Kısmen	31	17.1
Katılıyorum	124	68.5
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere Türkçe okuma konusunda zorlanıp zorlanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %14,4'ü katılmıyorum, %17,1 kararsızım/kısmen ve %68,5'i katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Bu veriler

ışığında, ankete katılan uluslararası öğrencilerin %70'e yakınının Türkçe okuma ile ilgili bir sorun yaşamadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 5.12: Türkçe konuşmakta zorlanmam.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	35	19.3
Kararsızım/Kısmen	29	16.1
Katılıyorum	117	64.6
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere Türkçe konuşma noktasında zorlanıp zorlanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %19,3'ü katılmıyorum, %16,1'i kararsızım/kısmen ve %64,6'sı katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Bu veriler ışığında, ankete katılan uluslararası öğrencilerin %65'e yakınının Türkçe konuşma ile ilgili bir sorun yaşamadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 5.13: Türkçe konuşulanları anlamakta zorlanmam.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	26	14.4
Kararsızım/Kısmen	28	15.5
Katılıyorum	127	70.1
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere Türkçe konuşulanları anlama noktasında zorlanıp zorlanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %14,4'ü katılmıyorum, %15,5'i kararsızım/kısmen ve %70,1'i katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Bu veriler ışığında, ankete katılan uluslararası öğrencilerin %70'inin Türkçe konuşulanları anlama ile ilgili bir sorun yaşamadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 5.14: Türkçe sunum yapmakta zorlanmam.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	43	23.8
Kararsızım/Kısmen	54	29.8
Katılıyorum	84	46.4
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere Türkçe sunum yapma konusunda zorlanıp zorlanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %23,8'i katılmıyorum, %29,8'i kararsızım/kısmen ve %46,4'ü katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Bu veriler ışığında, ankete katılan uluslararası öğrencilerin, diğer sorulara verdikleri “katılıyorum” cevabına oranla daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 5.15: Türkçe ile ilgili sorunlar yaşamam.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	38	21
Kararsızım/Kısmen	50	27.6
Katılıyorum	93	51.4
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere Türkçe dili ile ilgili uyum sorunları yaşayıp yaşamadıklarını tespit etmek üzere yöneltilen sorulardan “Türkçe ile ilgili sorunlar yaşamam” sorusuna öğrencilerin %21'i katılmıyorum, %27,6'sı kararsızım/kısmen, %51,4'ü ise katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu soru, uluslararası öğrencilerin genel olarak Türkçe dili ile ilgili sorunlar yaşayıp yaşamadıklarını tespit etmek amacıyla sorulmuştur. Öğrencilerden alınan cevapların verilerine göre, araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin %51,4'ünün genel anlamda Türkçe dili ile ilgili sorunlar yaşamadığı görülmektedir.

Tablo 5.16: Uluslararası Öğrencilerin Dil ile İlgili Uyum Sorunlarına İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların dağılımları

SORULAR	KATILMIYORUM	KARARSIZIM/KISMEN	KATILIYORUM	TOPLAM
Türkçe ile ilgili sorunlar yaşamam.	38 %21	50 %27.6	93 %51.4	181 %100
TÖMER'de öğrendiğim Türkçe, derslerim için yeterli.	72 %39.8	47 %26	62 %34.3	181 %100
Türkçe yazmakta zorlanmam.	36 %19.9	39 %21.5	106 %58.6	181 %100
Türkçe okumakta zorlanmam.	26 %14.4	31 %17.1	124 %68.5	181 %100
Türkçe konuşmakta zorlanmam.	35 %19.3	29 %16	117 %64.6	181 %100
Türkçe konuşulanları anlamakta zorlanmam.	26 %14.4	28 %15.5	127 %70.2	181 %100
Türkçe sunum yapmakta zorluk yaşamam.	43 %23.8	54 %29.8	84 %46.4	181 %100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin, dil ile ilgili uyum sorunlarının tespiti için yöneltilen soru kalıplarına verdikleri cevaplar ışığında, uluslararası öğrencilerin genel anlamda Türkçe dili ile ilgili zorluk yaşamadıklarını söylemek mümkündür. Bu verilere dayanarak, uluslararası öğrencilerin gündelik Türkçe kullanımında (okuma, yazma, konuşma, dinleme vb.) zorluklarla karşılaşmadıkları söylenebilir. Ancak özellikle akademik Türkçe konusunda önemli sayıda uluslararası öğrenci TÖMER Dil Kursları'nda öğrendikleri Türkçe'nin eğitim hayatlarında yeterli olmadığını belirtmiştir. Buradan sadece TÖMER'in yetersiz kaldığı sonucuna değil, üniversitelerdeki hocaların derslerde kullandıkları dilin uluslararası öğrenciler tarafından anlaşılabilir olmadığı sonucuna da ulaşılabilmektedir. Dolayısıyla, hem TÖMER'in uluslararası öğrencilere yönelik düzenlediği kurslarda onları sadece gündelik hayata hazırlar şekilde değil aynı zamanda akademik hayata da hazırlamaları hem de üniversitelerin veya üniversitelerdeki hocaların dersleri uluslararası öğrencilerin de rahatlıkla anlayabileceği şekilde yeniden gözden geçirmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilmektedir.

5.3. Uluslararası Öğrencilerin Ekonomik Uyum Sorunlarına İlişkin Bilgilerine Dair Veriler

Tablo 5.17: Gelirim Türkiye’de eğitim görmek için yeterlidir.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	72	39.8
Kararsızım/Kısmen	59	32.6
Katılıyorum	50	27.6
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere, Türkiye’de eğitim görmek için gelirlerinin yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Öğrencilerin “Gelirim Türkiye’de eğitim görmek için yeterlidir” ifadesine %39’unun katılmıyorum, %32,6’sının kararsızım/kısmen ve %27,6’sının katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. Araştırmada öğrencilerin yaklaşık olarak sadece %28’inin ekonomik gelirinin yeterli olduğu yönünde görüş bildirmesi, öğrencilerin yaklaşık %72’sinin ekonomik gelirinden memnun olmadığı, hatta yaklaşık olarak %40’ının ekonomik olarak geçinemediği sonucu çıkartılmaktadır.

Tablo 5.18: Gelirim sosyal ve kültürel etkinliklere katılmak için yeterlidir.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	75	41.4
Kararsızım/Kısmen	65	35.9
Katılıyorum	41	22.7
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere, gelirlerinin sosyal ve kültürel etkinliklere katılmak için yeterli olup olmadığı sorulmuştur. “Gelirim sosyal ve kültürel etkinliklere katılmak için yeterlidir” ifadesine öğrencilerin %41,4’ünün katılmıyorum, %35,9’unun kararsızım/kısmen ve %22,7’sinin katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. Bu durumda, uluslararası öğrencilerin yaklaşık olarak

%77'sinin sosyal ve kültürel etkinliklere katılabilmek için ekonomik gelir durumlarından memnun olmadıkları ya da yetersiz oldukları sonucu çıkartılmaktadır.

Tablo 5.19: Türkiye pahalı bir ülke değil.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	36	19.9
Kararsızım/Kısmen	82	45.3
Katılıyorum	63	34.8
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere Türkiye'nin genel olarak pahalı bir ülke olup olmadığı sorulmuştur. Uluslararası öğrenciler, "Türkiye pahalı bir ülke değil" ifadesine %19,9 oranla katılmıyorum, %45,3 oranla kararsızım/kısmen ve %34,8 oranla katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Öğrencilerin yalnızca %34,8'inin bu ifadeye katıldığı yönünde görüş bildirmesi ve %19,9'unun katılmıyorum şeklinde cevap vermesi, uluslararası öğrencilerin Türkiye'nin kısmen pahalı bir ülke olmadığını düşündükleri şeklinde yorumlanmaktadır. Bu değerler ışığında, aslında Türkiye'nin pahalı bir ülke olmadığı ancak uluslararası öğrencilerin gelir düzeylerinin düşük olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Tablo 5.20: Türkiye kendi ülkeme göre pahalı değil.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	74	40.9
Kararsızım/Kısmen	58	32
Katılıyorum	49	27.1
TOPLAM	181	100

Araştırmada, uluslararası öğrencilere Türkiye'nin kendi ülkelerine kıyasla pahalı bir ülke olup olmadığı da sorulmuştur. Elde edilen cevaplara göre uluslararası öğrencilerin %40,9'u Türkiye'nin kendi ülkelerine göre pahalı olduğunu, %27,1'i pahalı

olmadığını %32'si ise kısmen pahalı olmadığını belirtmişlerdir. Buradaki veriler ışığında, Türkiye'nin uluslararası öğrencilerin yaklaşık %41'inin ülkelerine kıyasla pahalı olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tablo 5.21: Ek bir gelire ihtiyaç duymuyorum.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	122	67.4
Kararsızım/Kısmen	38	21
Katılıyorum	21	11.6
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere ek bir gelire ihtiyaç duyup duymadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %67,4'ü katılmıyorum, %21'i kararsızım/kısmen ve %11,6'sı katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Bu veriler ışığında, uluslararası öğrencilerin yaklaşık olarak %68'inin gelirinin yetersiz olduğu ve ek bir gelire ihtiyaç duydukları sonucuna varılmaktadır.

Tablo 5.22: Geçimimi sağlamak için burs almaya ihtiyaç duymuyorum.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	132	72.9
Kararsızım/Kısmen	26	14.4
Katılıyorum	23	12.7
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere, geçimlerini sağlayabilmek için burs almaya ihtiyaçları olup olmadığı sorulmuştur. “Geçimimi sağlamak için burs almaya ihtiyaç duymuyorum” ifadesine uluslararası öğrencilerin %72,9'u katılmıyorum, %14,4'ü kararsızım/kısmen ve %12,7'si katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu verilere bakıldığında, uluslararası öğrencilerin büyük bir kısmının geçimlerini sağlayabilmek için burs almaya ihtiyaçları olduğu tespit edilmektedir.

Tablo 5.23: Ay sonu geldiğinde ekonomik bir endişem olmaz.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	24	13.3
Kararsızım/Kısmen	56	30.9
Katılıyorum	101	55.8
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere yöneltilen “ay sonu geldiğinde ekonomik bir endişem olmaz” ifadesine öğrencilerin %13,3’ü katılmıyorum, %30,9’u kararsızım/kısmen ve %55,8’i katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu veriler ışığında uluslararası öğrencilerin %56’sının temel beslenme ve barınma gibi ihtiyaçlardan ziyade biraz daha sosyal ve kültürel anlamda ekonomik geçim kaygısı yaşadıkları düşünülmektedir.

Tablo 5.24: Sinema, tiyatro vb. kültürel etkinliklere katılabiliyorum.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	64	35.4
Kararsızım/Kısmen	67	37
Katılıyorum	50	27.6
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere sinema, tiyatro vb. gibi kültürel aktivitelere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. “Sinema, tiyatro vb. kültürel etkinliklere katılabiliyorum” ifadesine öğrencilerin %35,4’ünün katılmıyorum, %37’sinin kararsızım/kısmen ve %27,6’sının katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Değerlerin birbirine yakın olması sebebi ile kesin bir yorumda bulunmak doğru olmayacaktır. Ancak üniversitelerin, öğrenci topluluklarının, vakıfların ve uluslararası öğrenci derneklerinin öğrencilerin katılımı için ücretsiz olarak düzenlediği etkinlik ve aktiviteler göz önünde bulundurulduğunda ve öğrencilerin bu soruyu ekonomik bir algıyla cevaplamadıkları düşünüldüğünde, bu

soru üzerinden kesin bir ekonomik geçim sonucuna varmanın çok da mümkün olmadığı görülmektedir.

Tablo 5.25: Farklı Şehirlere veya müzelere ziyarete gidebiliyorum.

DEğİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	81	44.8
Kararsızım/Kısmen	48	26.5
Katılıyorum	52	28.7
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere, ekonomik gelirlerinin farklı Şehirlere veya müzelere gitmek için yeterli olup olmadığını tespit etmek amacıyla ‘‘farklı Şehirlere veya müzelere ziyarete gidebiliyorum’’ ifadesi sorulmuştur. Öğrencilerin %44,8’i katılmıyorum, %26,5’i kararsızım/kısmen ve %28,7’si katılıyorum Şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin yaklaşık olarak %45’i bu ifadeye katılmadıklarını belirtmiş olmakla birlikte, yine uluslararası öğrencilerin bu soruyu ekonomik bir algı ile cevaplayıp cevaplamadığı değerlendirilmiştir. Ancak farklı bir Őehre gitmenin veya müzeleri ziyaret etmenin masrafları göz önünde bulundurulduğunda, genel olarak gelir yetersizliği veya daha fazla burs ihtiyacı duyduğunu belirten uluslararası öğrencilerin bu tür kültürel ziyaretler gerçekleştirmede ekonomik gerekçeleri göz önünde bulundurduğu dşnlmştir. Dolayısıyla, uluslararası öğrencilerin ancak yaklaşık %29’unun bu tür aktivitelere bütçe ayırabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5.26: Uluslararası Öğrencilerin Ekonomik Uyum Sorunlarına İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımları

SORULAR	KATILMIYORUM	KARARSIZIM/KISMEN	KATILIYORUM	TOPLAM
Gelirim Türkiye’de eğitim görmek için yeterlidir.	72 %39.8	59 %32.6	50 %27.6	181 %100
Gelirim sosyal ve kültürel etkinliklere katılmak için yeterlidir.	75 %41.4	65 %35.9	41 %22.7	181 %100
Türkiye pahalı bir ülke değil.	36 %19.9	82 %45.3	63 %34.8	181 %100
Türkiye kendi ülkeme göre pahalı değil.	74 %40.9	58 %32	49 %27.1	181 %100
Ek bir gelire ihtiyaç duymuyorum.	122 %67.4	38 %21	21 %11.6	181 %100
Geçimimi sağlamak için burs almaya ihtiyaç duymuyorum.	132 %26	26 %14.4	23 %12.7	181 %100
Ay sonu geldiğinde ekonomik bir endişem olmaz.	24 %13.3	56 %30.9	101 %55.8	181 %100
Sinema, tiyatro vb. kültürel etkinliklere katılabiliyorum.	64 %35.4	67 %37	50 %27.6	181 %100
Farklı şehirlere veya müzelere ziyarete gidebiliyorum.	81 %44.8	48 %26.5	52 %28.7	181 %100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere, ekonomik uyum sorunlarını tespit edebilmek amacıyla sorular yöneltilmiştir. Bu sorulardan yola çıkarak, uluslararası öğrencilerin günlük ihtiyaçlarını (beslenme, barınma vb. gibi) karşılayıp karşılayamadıkları, sosyal ve kültürel etkinliklere katılıp katılmadıklarını ve bunlar aracılığıyla uyum ekonomik gerekçelere dayalı uyum sorunları yaşayıp yaşamadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerden de anlaşılacağı gibi, uluslararası öğrencilerin ekonomik anlamda gelirlerinin yetersiz olduğunun söylenebileceği tespit edilmiştir. Araştırma esnasında uluslararası öğrencilerin verdikleri cevapların genel ortalaması incelendiğinde, öğrencilerin yaklaşık olarak %28’inin ekonomik gelir anlamında sorun yaşamadığı tespit edilmiş olup, geriye kalan

yaklaşık %78'inin gelirinin yetersiz olduğu ya da gelirinden memnun olmadığı anlaşılmıştır.

Bu veriler ışığında, uluslararası öğrencilerin ekonomik gelirlerinin yetersiz olduğu, geçimlerini sağlayabilmek için burs almaya ihtiyaç duydukları, ek bir gelire ihtiyaç duydukları ve kendilerini geliştirecek sosyal ve kültürel aktivitelerden geri kaldıkları sonucu elde edilmiştir. Dolayısıyla, uluslararası öğrencilerin ekonomik gerekçelere dayalı uyum sorunu yaşadıkları sonucuna ulaşılabilmektedir.

5.4. Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Uyum Sorunlarına İlişkin Bilgilerine Dair Veriler

Tablo 5.27: Üniversitede Türk arkadaşlar edinebiliyorum

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	18	9.9
Kararsızım/Kısmen	30	16.6
Katılıyorum	133	73.5
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere sosyo-kültürel uyum sorunlarını tespit edebilmek amacıyla, eğitim gördükleri üniversitelerde Türk arkadaşlar edinip edinemedikleri sorulmuştur. “Üniversitede Türk arkadaşlar edinebiliyorum” ifadesine öğrencilerin %9,9’u katılmıyorum, %16,6’sı kararsızım/kısmen ve %73,5’i katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları bu cevaplardan yola çıkarak, uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri üniversitelerde Türk öğrenciler ile arkadaşlık kurabildikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Bu doğrultuda, uluslararası öğrencilerin Türk arkadaşlar edinmek suretiyle Türkiye’de topluma entegre olmakta zorluk çekmediği sonucuna varılmaktadır.

Tablo 5.28: Türk arkadaş gruplarına dahil olabiliyorum.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	17	9.4
Kararsızım/Kısmen	38	21
Katılıyorum	126	69.6
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere, Türk arkadaş gruplarına dahil olup olmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin “Türk arkadaş gruplarına dahil olabiliyorum” ifadesi için %9,4’ünün katılmıyorum, %21’inin kararsızım/kısmen ve %69,6’sının katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Bu veriler ışığında, uluslararası öğrencilerin Türk öğrenciler ile yalnızca arkadaşlık kurmadığı, aynı zamanda onların arkadaş gruplarına da dahil olabildikleri sonucuna varılmaktadır. Bu durum, uluslararası öğrencilerin topluma uyum süreçlerini daha da hızlandırmakta ve kaynaşmasını sağlamaktadır.

Tablo 5.29: Türk öğrenciler tarafından dışlanıyorum (aralarına kabul etmiyorlar).

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	109	60.2
Kararsızım/Kısmen	55	30.4
Katılıyorum	17	9.4
TOPLAM	181	100

Ankete katılan uluslararası öğrencilere Türk öğrenciler tarafından dışlanıp dışlanmadıkları da sorulmuştur. “Türk öğrenciler tarafından dışlanıyorum (aralarına kabul etmiyorlar)” ifadesine öğrencilerin %60,2’sinin katılmıyorum, %30,4’ü kararsızım/kısmen ve %9,4’ünün katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Sorulara verilen cevaplar ışığında elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere, uluslararası öğrencilerin sadece küçük bir kısmının Türk öğrenciler tarafından

dışlandığı veya aralarına kabul etmedikleri görülmektedir. Burada, iki yönlü faktör söz konusudur; Uluslararası öğrenciler Türk öğrencilere kendilerini sevdirebiliyorlar veya Türk öğrenciler uluslararası öğrenci arkadaşlar edinmekten memnunar.

Tablo 5.30: Türkler ile iletişim kurabiliyorum.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	8	4.4
Kararsızım/Kısmen	27	14.9
Katılıyorum	146	80.7
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere genel olarak Türkler ile iletişim kurup kuramadıkları sorulmuştur. “Türkler ile iletişim kurabiliyorum” ifadesine öğrencilerin %4,4’ü katılmıyorum, %14,9’u kararsızım/kısmen ve %80,7’si katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu verilerin ışığında, uluslararası öğrencilerin genel olarak Türkler ile iletişim kurmaktan, onlarla diyaloga geçmekten yana herhangi bir sorunları bulunmamaktadır. Öğrencilerin %81’e yakını, Türkler ile iletişim kurabildiğini ifade etmişlerdir. Bu durum, onların genel olarak hem gündelik hem de sosyal hayatlarında Türklerle iletişimde rahat olduklarını göstermektedir. Burada da iki faktör söz konusudur; Uluslararası öğrenciler Türklere kendilerini sevdirebiliyor veya Türkler uluslararası öğrencilerle iletişim kurmaktan memnunar.

Tablo 5.31: Türkler tarafından dışlanmam (halk arasında yabancı hissetmem).

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	36	19.9
Kararsızım/Kısmen	57	31.5
Katılıyorum	88	48.6
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere, Türk halkı tarafından dışlanıp dışlanmadıkları sorulmuştur. “Türkler tarafından dışlanmam (halk arasında yabancı hissetmem)” ifadesine öğrencilerin %19,9’u katılmıyorum, %31,5’i kararsızım/kısmen ve %48,6’sı katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Özellikle günlük hayatlarında, ihtiyaçlarını karşılamak için markette, restoranlarda, kafelerde ve halk ile iletişime geçtikleri pek çok noktada Türk vatandaşları ile iletişime geçen uluslararası öğrencilerin, yalnızca yaklaşık %49’u dışlanmama (yabancılık hissetmeme) durumu ile karşılaştığı sonucuna varılmıştır. Dışlanma, uluslararası öğrencilerin buldukları, yaşadıkları sosyal çevreye entegre olabilmeleri için en önemli faktörlerden biridir. Ancak bu verilerden yola çıkılarak, uluslararası öğrencilerin belli bir kesiminin halk arasında yabancılık çektiği, hatta dışlandığı görülmektedir. Bu durum, uluslararası öğrencileri uzun vadede sosyo-kültürel anlamda uyum sorunu ile karşılaşmaya itebilen bir durumdur.

Tablo 5.32: Kendimi yalnız hissetmem.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	42	23.2
Kararsızım/Kısmen	63	34.8
Katılıyorum	76	42
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere genel anlamda kendilerini yalnız hissedip hissetmedikleri sorulmuştur. “Kendimi yalnız hissetmem” ifadesine öğrencilerin %23,2’si katılmıyorum, %34,8’i kararsızım/kısmen ve %42’si katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu verilerden yola çıkarak, ankete katılan uluslararası öğrencilerin %42’si genel anlamda yalnızlık hissi yaşamamaktadır. Ancak, ‘yalnızlık’ kavramı görecelidir. Dolayısıyla, uluslararası öğrencilerin, aileden kaynaklı mı yoksa sosyal çevreden kaynaklı mı yalnızlık çektikleri kesin olarak saptanamamaktadır. Dolayısıyla, öğrencilerin %23,2’sinin kesinlikle yalnızlık hissi yaşadığı, %34,8’inin de kısmen bir yalnızlık hissi duydukları söylenebilir. Sosyal anlamda bulunduğu topluma uyum sağlayabilmesi için bir uluslararası öğrencinin, toplum içerisinde yalnız hissi duymaması gerekmektedir. Yalnızlık hissi, öğrencinin

içine kapanmasına ve uzun vadede eğitim hayatında başarısızlık ile yüzleşmesine sebep olabilmektedir.

Tablo 5.33: Ailemi özleyorum.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	21	11.6
Kararsızım/Kısmen	35	19.3
Katılıyorum	125	69.1
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere aile özlemi çekip çekmedikleri sorulmuştur. “Ailemi özleyorum” ifadesine öğrencilerin %11,6’sı katılmıyorum, %19,3’ü kararsızım/kısmen ve %69,1’i katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Kendi evlerinden ve ailelerinden yüzlerce, hatta binlerce kilometre uzakta olan uluslararası öğrencilerin aile özlemi çekiyor olması gayet olağan karşılanmaktadır. Araştırmada bulunan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu da bu özlemi ifade etmişlerdir. Ancak yoğun bir aile özlemi, diğer unsurlarla (yalnızlık hissi, dışlanma vb. gibi) birleştiğinde olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir.

Tablo 5.34: Türkler tarafından ayrımcılığa uğramam.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	22	12.2
Kararsızım/Kısmen	82	45.3
Katılıyorum	77	42.5
TOPLAM	181	100

Ankete katılan uluslararası öğrencilere Türkler tarafından ayrımcılığa uğrayıp uğramadıkları sorulmuştur. “Türkler tarafından ayrımcılığa uğramam” ifadesine öğrencilerin %12,2’si katılmıyorum, %45,3’ü kararsızım/kısmen ve %42,5’i katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Ankette yer alan öğrencilerin çok küçük bir

kısmı kesin olarak bir ayrımcılığa uğramış olduklarını ifade etmişlerdir. %42,5'i ise ayrımcılığa uğramadıklarını dile getirmişlerdir. Genel olarak bakıldığında ise öğrencilerin Türkler tarafından ciddi anlamda bir ayrımcılığa uğradıklarına dair kesin bir sonuç elde edilememiştir.

Tablo 5.35: Türkler tarafından ırkçılığa maruz kalmam.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	28	15.5
Kararsızım/Kısmen	62	34.2
Katılıyorum	91	50.3
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere Türkler tarafından ırkçılığa uğrayıp uğramadıkları sorulmuştur. “Türkler tarafından ırkçılığa maruz kalmam” ifadesine öğrencilerin %15,5'i katılmıyorum, %34,2'si kararsızım/kısmen ve %50,3'ü katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere, araştırmada yer alan öğrencilerin yarısı Türkler tarafından ayrımcılığa uğramadığını ve yaklaşık olarak %16'lık bir kesimin de kesin olarak ayrımcılığa uğradığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 5.36: Rahatça alışveriş yapabilirim.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	20	11
Kararsızım/Kısmen	26	14.4
Katılıyorum	135	74.6
TOPLAM	181	100

Uluslararası öğrencilerin, sosyo-kültürel anlamda uyum sağlayabilmelerinin veya uyum sağlayabildiklerinin göstergelerinden biri de ihtiyaç duydukları şeyleri kendilerinin halledebilmeleridir. Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere rahatça

alışveriş yapıp yapamadıkları sorulmuştur. “Rahatça alışveriş yapabilirim” ifadesine öğrencilerin %11’i katılmıyorum, %14,4’ü kararsızım/kısmen ve %74,6’sı katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu veriler ışığında, uluslararası öğrencilerin ihtiyaç duydukları alışverişini kendilerinin yapabildikleri sonucuna varılmıştır.

Tablo 5.37: Kendi ihtiyaçlarımı kendim karşılayabilirim.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	20	11
Kararsızım/Kısmen	53	29.3
Katılıyorum	108	59.7
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere kendi ihtiyaçlarının kendilerinin karşılayıp karşılayamadıkları sorulmuştur. “Kendi ihtiyaçlarımı kendim karşılayabilirim” ifadesine öğrencilerin %11’i katılmıyorum, %29,3’ü kararsızım/kısmen ve %59,7’si katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere, uluslararası öğrencilerin kendi genel ihtiyaçlarını karşılama noktasında ikinci veya üçüncü bir şahsa ihtiyaç duymadıkları sonucuna varılmaktadır.

Tablo 5.38: Daha çok Türk arkadaşlarımdan yardım isterim.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	65	35.9
Kararsızım/Kısmen	78	43.1
Katılıyorum	38	21
TOPLAM	181	100

Tablo 5.39: Daha çok uluslararası öğrenci arkadaşlarımdan yardım isterim

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	45	24.9
Kararsızım/Kısmen	61	33.7
Katılıyorum	75	41.4
TOPLAM	181	100

Tablo 5.40: Daha çok kendi ülkemden arkadaşlarımdan yardım isterim.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	46	25.4
Kararsızım/Kısmen	61	33.7
Katılıyorum	74	40.9
TOPLAM	181	100

Ankete katılan uluslararası öğrencilere, herhangi bir durumla karşılaştıkları zaman daha çok hangi arkadaşlarından yardım istedikleri sorulmuştur. “Daha çok Türk arkadaşlarımdan yardım” isterim ifadesine öğrencilerin %35,9’u katılmıyorum, %43,1’i kararsızım/kısmen ve %21’i katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

“Daha çok uluslararası öğrenci arkadaşlarımdan yardım isterim” ifadesine ise öğrencilerin %24,9’u katılmıyorum, %33,7’si kararsızım/kısmen ve %41,4’ü katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

“Daha çok kendi ülkemden arkadaşlarımdan yardım isterim” ifadesine ise öğrencilerin %25,4’ü katılmıyorum, %33,7’si kararsızım/kısmen ve %40,9’u katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Uluslararası öğrencilerin yardıma ihtiyaç duydukları zaman ilk olarak kimlerden yardım istediklerini tespit etmeye yönelik olarak yöneltilen bu 3 ifadeye verilen cevaplar doğrultusunda, öğrencilerin çoğunlukla öncelikli olarak kendi ülkesinden arkadaşlarından yardım istedikleri, daha sonra diğer uluslararası öğrenci arkadaşlarından ve daha da sonrasında Türk arkadaşlarından yardım istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Burada, uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerinden veya diğer uluslararası öğrenciler ile aralarında bir bağ olduğu ve bu bağ ile birbirlerine

yardımcı oldukları veya bir ihtiyaçları olduğunda birbirlerinden yardım istedikleri sonucuna varılmıştır. Bu durumu, gurbette olma durumunun insanları birbirlerine yakınlaştırdığı ve dayanışmaya soktuğu şeklinde yorumlamak mümkündür.

Tablo 5.41: Geleneksel kıyafetlerimi rahatça giyebilirim.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	50	27.6
Kararsızım/Kısmen	55	30.4
Katılıyorum	76	42
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere, kendi ülkelerine ait milli kıyafetlerini rahatça giyip giyemedikleri sorulmuştur. “Geleneksel kıyafetlerimi rahatça giyebilirim” ifadesine öğrencilerin %27,6’sı katılmıyorum, %30,4’ü kararsızım/kısmen ve %42’si katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Farklı bir toplumun içine giren birey, kendi öz kimliğinden unsurlar arar, bulmak ister veya kendisinden bir şeyler göstermek ister. Uluslararası öğrencilerin kendi kültürlerine ait kıyafetleri ile toplum arasından rahatça dolaşabiliyor oluşu, onlarından bir anlamda kendilerini yabancı bir toplum içerisinde daha rahat hissetmelerini sağlamaktadır. Dolayısıyla, uluslararası öğrencilerin kendi milli kıyafetlerini rahatça giyebiliyor oluşu önem arz etmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnız %27,6’sı kesin olarak kendi milli kıyafetlerini rahatça giyemediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 5.42: İnsanların bakışlarından rahatsızlık duymam.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	41	22.7
Kararsızım/Kısmen	50	27.6
Katılıyorum	90	49.7
TOPLAM	181	100

Araştırmada yer alan uluslararası öğrencilere, insanların bakışlarından rahatsızlık duyup duymadıkları sorulmuştur. “İnsanların bakışlarından rahatsızlık duymam” ifadesine öğrencilerin %22,7’si katılmıyorum, %27,6’sı kararsızım/kısmen ve %49,7’si katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. İnsanların yabancılara karşı bakışları toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Türk halkı, özellikle misafirperverliği ve yabancılara karşı hürmeti ile bilinen bir topluluktur. Ancak aynı zamanda, yabancı bir birey gördüğünde onu tanımak isteyen meraklı da bir topluluktur. Dolayısıyla, uluslararası öğrencilere yönelik bakışların olması gayet doğal karşılanmaktadır. Bu durum, zaman zaman uluslararası öğrencileri etkileyebilmekte, hatta onları topluma karşı ön yargılı yapabilmektedir. Ancak, araştırmaya katılan öğrencilere yönelttiğimiz bu ifadeye, öğrencilerin yalnızca %22,7’si kesin anlamda rahatsızlık duyduğunu ifade etmiştir. Yaklaşık %50’si ise bu bakışlardan rahatsızlık duymadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 5.43: Türk yemeklerine alışmak zor olmadı.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	27	14.9
Kararsızım/Kısmen	59	32.6
Katılıyorum	95	52.5
TOPLAM	181	100

Tablo 5.44: Türk yemeklerini severek yiyebiliyorum.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	16	8.8
Kararsızım/Kısmen	52	28.7
Katılıyorum	113	62.5
TOPLAM	181	100

Tablo 5.45: Kendi geleneksel yemeklerimizi özlemem.

DEĞİŞKENLER	SAYI	YÜZDE
Katılmıyorum	114	63
Kararsızım/Kısmen	40	22.1
Katılıyorum	27	14.9
TOPLAM	181	100

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilere Türk yemeklerine alışmanın zor olup olmadığı sorulmuştur. “Türk yemeklerine alışmak zor olmadı” ifadesine öğrencilerin %14,9’u katılmıyorum, %32,6’sı kararsızım/kısmen ve %52,5’i katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türk yemeklerini severek yiyip yiyemedikleri de sorulmuştur. “Türk yemeklerini severek yiyebiliyorum” ifadesine öğrencilerin %8,8’i katılmıyorum, %28,7’si kararsızım/kısmen ve %62,5’i katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Bu iki ifadeye verilen cevaplardan elde edilen veriler ışığında, uluslararası öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Türk yemeklerine alışmaktan yana zorluk çekmedikleri, hatta severek tükettikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilere ayrıca kendi geleneksel yemeklerini özleyip özlemedikleri de sorulmuştur. “Kendi geleneksel yemeklerimizi özlemem” ifadesine öğrencilerin %63’ü katılmıyorum, %22,1’i kararsızım/kısmen ve %14,9’u katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Bu veriler ışığında uluslararası öğrencilerin kendi geleneksel mutfaklarına has yiyecekleri özledikleri tespit edilmiştir. Öğrenciler her ne kadar Türk yemeklerine alışmakta zorluk yaşamasalar da, her ne kadar Türk yemeklerini severek tüketiyor olsalar da, kendi geleneksel mutfaklarındaki yemekleri özlediklerini açıkça ifade etmişlerdir.

Tablo 5.46: Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Uyum Sorunlarına İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımları

SORULAR	KATILMIYORUM	KARARSIZIM/KISMEN	KATILIYORUM	TOPLAM
Üniversitede Türk arkadaşlar edinebiliyorum.	18 %9.9	30 %16.6	133 %73.5	181 %100
Türk arkadaş gruplarına dahil olabiliyorum.	17 %9.4	38 %21	126 %69.6	181 %100
Türk öğrenciler tarafından dışlanıyorum.	109 %60.2	55 %30.4	17 %9.4	181 %100
Türkler ile iletişim kurabiliyorum.	8 %4.4	27 %14.9	146 %80.7	181 %100
Türkler tarafından dışlanmam (halk arasında yabancı hissetmem).	36 %19.9	57 %31.5	88 %48.6	181 %100
Kendimi yalnız hissetmem.	42 %23.2	63 %34.8	76 %42	181 %100
.Ailemi özlüyorum.	21 %11.6	35 %19.3	125 %69.1	181 %100
Türkler tarafından ayrımcılığa uğramam.	22 %12.2	82 %45.3	77 %42.5	181 %100
Türkler tarafından ırkçılığa maruz kalmam.	28 %15.5	62 %34.2	91 %50.3	181 %100
Rahatça alışveriş yapabilirim.	20 %11	26 %14.4	135 %74.6	181 %100
Kendi ihtiyaçlarımı kendim karşılayabilirim.	20 %11	53 %29.3	108 %59.7	181 %100
Daha çok Türk arkadaşlarımdan yardım isterim.	45 %24.9	61 %33.7	75 %41.4	181 %100
Daha çok uluslararası öğrenci arkadaşlarımdan yardım isterim.	45 %24.9	61 %33.7	75 %41.4	181 %100
Daha çok kendi ülkemden arkadaşlarımdan yardım isterim.	46 %25.4	61 %33.7	74 %40.9	181 %100
Geleneksel kıyafetlerimi rahatça giyebilirim.	50 %27.6	55 %30.4	76 %42	181 %100

Tablo 5.46: Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Uyum Sorunlarına İlişkin Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımları (Devamı)

İnsanların bakışlarından rahatsızlık duymam.	41 %22.7	50 %27.6	90 %49.7	181 %100
Türk yemeklerine alışmak zor olmadı.	27 %14.9	59 %32.6	95 %52.5	181 %100
Türk yemeklerini severek yiyebiliyorum.	16 %8.8	52 %28.7	113 %62.5	181 %100
Kendi geleneksel yemeklerimizi özlemem.	114 %63	40 %22.1	27 %14.9	181 %100

Kendi ülkelerinden farklı bir ülkeye eğitim görmek amacıyla giden uluslararası öğrencilerin eğitim hayatlarında başarıları, çoğu zaman buldukları ülkedeki sosyal çevreye uyum sağladıkları ölçüye paralellik göstermektedir. Bir öğrencinin bulunduğu sosyal çevreye uyum sağlayabilmesi için de başlıca faktörler vardır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz; “buldukları bölgedeki insanlar ile iletişime geçebilmeleri, yerelden insanlarla arkadaşlıklar kurabilmeleri ve yerel arkadaş gruplarına dahil olabilmeleri, yalnız hissetmemeleri, hayatlarını olumsuz düzeyde etkileyebilecek aile özlemi çekmemeleri, olumsuz dışlayıcı tavırlarla karşılaşmamaları, ırkçılığa maruz kalmamaları, rahatça alışveriş yapabilmeleri, kendi öz kimliklerini ifade eden kıyafetlerini giyebilmeleri, buldukları yerdeki yemeklere alışabilmeleri veya kendi geleneksel yemeklerine ulaşabilmeleri.” Bütün bu faktörler göz önünde bulundurularak, uluslararası öğrencilerin yeni girdikleri çevrelerde bütün bunların üstesinden gelebilmeleri, üstelik bunları eğitim hayatlarıyla eş zamanlı olarak sürdürmeye çabalamaları, bir uluslararası öğrenci açısından çok da kolay olmayabilmektedir. Bunu, uluslararası öğrencinin karakteri, doğup büyüdüğü aile ortamı ve çevre, kırsal kesimde veya kent ortamında yetişmiş olma gibi birçok unsur etkileyebilmektedir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin, sosyo-kültürel uyum sorunlarını tespit edebilmek amacıyla sorulan sorulara verilen cevaplar ışığında, ankete katılan uluslararası öğrencilerin hayatlarını çok fazla olumsuz etkileyebilecek uyum sorunları olmadığı tespit edilmiştir. Verilen cevaplar ışığında, uluslararası öğrencilerini üniversitelerinde Türk öğrenciler ile arkadaşlık kurmakta zorluk yaşamadıkları, hatta

onların arkadaş gruplarına dahil olabildikleri, ancak bu arkadaşlıklarının diğer uluslararası öğrencilerle kurulan arkadaşlıklar kadar güçlü ve birbirine bağlı olmadığı tespit edilmiştir.

Uluslararası öğrencilerin toplum içerisinde de Türklerle genel olarak herhangi bir zorluk yaşamadıkları, sosyal hayatlarını etkileyecek düzeyde olumsuzluk yaşamadıkları, hayatlarını zorlaştıracak türde (ırkçılığa maruz kalma, toplumda dışlanma, aşağılanma vb. gibi) etkenlerle karşılaşmadıkları, ama kısmen de olsa kendilerini yabancı hissettikleri durumlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin, Türk kültürüne alışma noktasında sıkıntı yaşamadıkları, özellikle Türk yemekleri ile ilgili zorluklar çekmedikleri ve hatta severek tükettikleri, ancak yine de kendi geleneksel yemeklerini özledikleri, aile özlemi çektikleri elde edilen sonuçlardandır.

Araştırmanın bu bölümünden elde edilen veriler ışığında, araştırmaya katılan uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel anlamda uyum sorunları yaşadıkları, ancak bu yaşadıkları sorunların eğitim hayatlarına veya sosyal hayatlarına olumsuz bir yansıması olmadığı tespit edilmiştir.

SONUÇ

Ülkeler her ne kadar sınırlarını muhafaza ediyor olsa da dünyada uluslararası etkileşim her geçen gün daha da artış göstermektedir. Özellikle teknolojinin gelişmesi, eğitim imkanlarının artması ve dünya devletlerinin uluslararası etkileşime daha da önem vermesi, bu uluslararası etkileşimi olumlu yönde etkilemektedir.

Uluslararası eğitim her geçen gün önemini artırmakta. Özellikle iş dünyasının daha fazla dil bilen, daha fazla ülke görmüş, daha çok yurtdışında eğitim görmüş insanları tercih etmesiyle, kariyer planlamasını yapan insanların eğitimlerini de bu şekilde tasarlamaya çalışmalarını zorunlu bir hale getirmiştir.

Pek çok insan, yükseköğretim için yurtdışındaki, farklı ülke ve bölgelerdeki üniversiteleri tercih etmekte. Bu durum, devletlerin bu alandan ekonomik bir gelir elde etmek için adım atmalarına olanak sunmuş, ülkelerin pek çok politikalarını bu alana yönelik devşirmelerini sağlamıştır. Pek çok ülkede daha fazla uluslararası öğrenci çekebilmek amacıyla burs programları geliştirilmiş, ekonomik ve siyasal düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle ABD, İngiltere, Yeni Zelanda, Almanya, Fransa gibi ülkeler uluslararası öğrenci konusunu özel olarak ele almış ve bu alanda adımlar atarak üniversitelerinin de bu doğrultuda reformlar yapması için çalışmalar yapmıştır.

Bugün dünyada en çok uluslararası öğrenci misafir eden ülkelerin başında gelen ABD, 1 milyonun üzerinde uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır. Onu takip eden İngiltere, Yeni Zelanda, Almanya, Fransa ve daha birçok ülke hem ekonomik gelir elde edebilmek hem de kamu diplomasisi yürütebilmek adına daha fazla uluslararası öğrenciyi ülkelerine çekmeye çalışmaktadırlar.

Türkiye de uluslararası alandaki bu pastadan pay alabilmek amacıyla birçok yapısal düzenlemeler yapmış, daha fazla uluslararası öğrenciyi Türkiye'ye çekebilmek için atılımlarda bulunmuştur. Türkiye'de özellikle Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde başlatılan Büyük Öğrenci Projesi (BÖP) ile Türki Cumhuriyetler öğrenciler getirilerek başlatılan öğrenci hareketliliğinde, Türkiye'nin Türki Cumhuriyetler ile olan ilişkilerinin sürdürülmesi hatta daha da güçlendirilmesi hedeflenmiştir. İlerleyen süreçlerde proje sadece Türki Cumhuriyetler ile kalmamış, diğer akraba topluluklar da dahil edilerek daha da geliştirilmeye çalışılmıştır. Ancak projede istenilen hedefe tam manasıyla ulaşamamıştır.

2012 yılı itibari ile Uluslararası Öğrenci çalışmalarının devlet nezdinde kontrolünü sağlayabilmek amacıyla Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) görevlendirilmiş ve oluşturulan Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi ile yeni dönem uluslararası öğrenci politikaları belirlenmiştir. 2012 yılından itibaren Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısında her yıl istikrarlı bir artış gözlenmiştir.

Hali hazırda Türkiye'de yaklaşık 250 bin uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Bu artışın gerçekleşmesinde YTB koordinasyonunda yürütülen uluslararası öğrenci çalışmaları ve üniversitelerin uluslararası öğrenciler için ayrıca ödenek ayırması ve uluslararası öğrenci kontenjanlarını artırması etkili olmuştur. Araştırmamızda da yer verdiğimiz pek çok yapısal düzenlemeler sayesinde Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısının artışı sağlanmış, Türkiye'nin fonladığı Türkiye Bursları burs programı ile de uluslararası düzeyde bir başarı elde edilmiştir. Bugün Türkiye'den mezun olan birçok uluslararası öğrenci, kendi ülkelerindeki devlet kurumlarında veya hükümetlerde çeşitli görevlere gelerek Türkiye ile kamu diplomasisi alanında önemli işlere imza atmaktadırlar.

Türkiye, dünyada en fazla uluslararası öğrenci misafir eden ülkeler sıralamasında 10'uncu sırada yer almaktadır. Bunun Türkiye'ye hem maddi hem de kamu diplomasisi aracılığıyla ciddi oranda manevi getirisi bulunmaktadır. Türkiye'de eğitim görmüş ve eğitimi tamamladıktan sonra ülkesine dönmüş uluslararası öğrenciler, buldukları ülkelerde Türkiye'nin birer gönüllü elçileri olma gibi statüye sahip olmuşlardır. Birçoğu hala daha Türkiye ile olan irtibatlarını sürdürmekte, hatta birçoğu kendi ülkeleri ile Türkiye arasında Ticaret bağlantıları kurarak köprü vazifesi üstlenmektedir.

Dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de uluslararası öğrencilerin eğitim hayatları boyunca karşılaştıkları uyum sorunları bulunmaktadır. Doğup büyüdüğü coğrafyadan farklı bir coğrafyaya giden her insanın karşılaştığı gibi, eğitim maksadıyla farklı bir ülkeye giden uluslararası öğrenciler de benzer uyum sorunları ile karşılaşmaktadır. Özellikle dil, ekonomik ve sosyo-kültürel uyum sorunları yaşayan uluslararası öğrencilerin bu sorunların üstesinden gelemedikleri takdirde eğitim hayatlarını yarıda bırakarak, belki de bütün hayatlarını etkileyecek olan bir kararla ülkelerine dönebilmektedirler. Bu araştırmada, uluslararası öğrencilerin özellikle dil, ekonomik ve sosyo-kültürel uyum sorunlarının olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmış, uluslararası öğrenciler ile yapılan anket neticesinde, dünyanın her yerinde

olduğu gibi Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin de uyum sorunları ile karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Araştırmamızın evrenini İstanbul’da eğitim gören uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma süresince tam olarak istenilen örnekleme ulaşılamamış, ancak sonucu olağandan çok fazla etkilemeyeceği düşüncesiyle mevcut veriler ile araştırma tamamlanmıştır. Bu sebeple, araştırma sonuçlarına kesin doğru şeklinde yaklaşmanın doğru olmayacağını, ancak bu alanda yapılması düşünülen başka araştırmalara yol gösterici olması düşüncesiyle veriler işlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan uluslararası ğrencilere, Türkçe dili ile ilgili karşılaştıkları sorunları tespit etmek maksadıyla sorular sorulmuştur. Öğrencilerden alınan cevaplar ışığında, uluslararası ğrencilerin Türkçe ile ilgili gündelik hayatlarında herhangi bir zorluk yaşamadıkları, ancak akademik Türkçe konusunda zorluklarla karşılaşabildikleri tespit edilmiştir. Özellikle TÖMER Türkçe ğrenim Merkezleri’nde verilen kursların öğrencileri gündelik hayata hazırlama noktasında yeterli olduğu, ancak akademik hayatta çok başarılı olamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada, özellikle TÖMER’de verilen eğitimlerin sadece gündelik hayata değil, öğrencileri akademik eğitim diline de hazırlamaları, üniversitelerdeki hocaların da uluslararası öğrencilerin daha iyi anlayabileceği şekillerde dil kullanımına dikkat etmeleri tavsiye edilmektedir.

Uluslararası ğrencilerin ekonomik uyum sorunlarını tespit etmek amacıyla öğrencilere sorular yneltirmiştir. Öğrencilerin verdiği cevaplar ışığında, uluslararası öğrencilerin ekonomik anlamda uyum sorunları ile karşılaştıkları tespit edilmiştir. Ancak ğrencilerin bu sorunlarının, eğitimlerini yarıda kesmelerini gerektirecek veya ülkelerine dönmelerine sebep olacak düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler ışığında, uluslararası öğrencilerin gündelik hayatlarını sürdürebilmek için gerekli olan beslenme ve barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamaktan yana ciddi sorunlar yaşamadıkları, ama sosyal hayatlarını sürdürebilmek için yeterli düzeyde gelirlerinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu tespitler doğrultusunda, uluslararası öğrencilere sağlanan burs imkanlarının sadece beslenme ve barınmadan ibaret değil, sosyal ihtiyaçlarını da karşılayacak düzeyde planlanması gerektiği tavsiye edilmektedir.

Uluslararası öğrencilerle gerçekleştirilen araştırmada öğrencilere sos-kültürel uyum sorunlarını tespit etmek amacıyla sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar ışığında, uluslararası öğrencilerin Türkiye’de önemli ölçüde sosyo-kültürel uyum sorunları yaşamadıkları, ancak zaman zaman zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin özellikle Türk öğrencilerle arkadaşlıklar kurabildikleri, Türk halkı ile iletişim kurmakta zorlanmadıkları, özellikle dışlanma veya ırkçılığa maruz kalma gibi durumlarla karşılaşmadıkları tespit edilse de kısmi olarak bu tür sorunlarla karşılaşabildikleri sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin özellikle kendi öz kimliklerini yaşamakta zorluk yaşamadıkları, Türk yemeklerine kolay alıştıkları ve severek yedikleri, ama yine de kendi yemeklerini özledikleri gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Sonuç itibariyle, uluslararası öğrencilere yöneltilen veriler bir bütün olarak ele alındığında, uluslararası öğrencilerin dil, ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda uyum sorunları ile karşılaşabildikleri, ancak bunların eğitim hayatlarını olumsuz etkileyecek düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Acar, A. Ö., Huyar, D. A., Ertürk, E., & Alakan, Y. Ş. (2020). Yabancı Uyruklu Öğrenci Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Anket Geliştirme Çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(2): 276-285.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20): 292-303.
- Alkın, R. C. (2020). Tarihsel Kopuş ve Süreklilik Bağlamında Türkiye'de Devlet ve Sivil Toplumun Uluslararası Öğrenci Politikası (Doktora Tezi). Konya.
- Arzu Kılıçlar, Y. S. (2012). Türk Dünyasından Gelen Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunların Akademik Başarılarına Etkisi: Turizm Öğrencileri Örneği. *Bilig*(61): 157-174.
- Aslan, Y., Şumuer, E., & Polat, S. (2018). The Relationship Between International Students' Attitude toward the University Website and University Attractiveness. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 19(1): 200-211.
- Baş, H., & Eti, S. (2020). Türkiye'de Uluslararası Öğrencilerin İstihdamı: Hukuki Boyut ve Koşullara Dair Bir Araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*(46): 105-132.
- Besel, F., Savaşan, F., & Yardımcıoğlu, F. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1): 203-254.
- Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University* (4. b.). Glasgow: Bell and Bain Ltd.
- Birekul, M., & Alkın, R. C. (2019). Beşeri Sermaye Olgusu Işığında Türkiye'nin 2010'lu Yıllardaki Uluslararası Öğrenci Politikasına Giriş. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 11(2): 79-92.

- Bulut, E., Yüçetürk, H., Yılmaz, G., Gündoğdu, İ., Koç, N., & Demiryürek, B. (2020). Uluslararası Öğrencilerin Psikososyal Sorun ve İhtiyaçları: Nitel Bir Çalışma. *Nitel Sosyal Bilimler, X(X)*: 1-18.
- Cevher, E. (2015). Yükseköğretimde Hizmet Kalitesi ve Kalite Algısının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(39)*: 804-814.
- Cevher, E. (2016). Yükseköğretimde Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Memnuniyeti. *International Journal Of Eurasia Social Sciences, 7(22)*: 337-349.
- Çankaya, İ., & Öztürk, E. (2014). Yükseköğretim Yeni Küresel Pazar: Uluslararası Öğrenci Hareketliliğine İlişkin Bir Analiz. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(6)*: 97-104.
- DEİK Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. (2013). *Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye'nin Durumu Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu*. DEİK.
- Demirhan, K. (2017). Ulusal Alanyazında Uluslararası Öğrenciler ve Uluslararası Öğrencileri Siyasal Açından Düşünmek. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICMEB17 Özel Sayısı(ICMEB17 Özel Sayı)*: 547-563.
- Dilek, İ. (2016). Türkçe'yi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Uluslararası Öğrencilerde ve Eğitim Dili Türkçe Olan Üniversitelere Gidenlerde Türkçe Algısı. *Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu* (s. 17-32). İstanbul: Aydın TÖMER Dil Dergisi.
- Ercan, M. S. (2012). *Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması (Uzmanlık Tezi)*. Ankara.
- Gebhard, J. G. (2012). International Students' Adjustment Problems and Behaviours. *Journal of International Students, 2(2)*: 184-193.
- Güçlü, N. (1996). Yabancı Öğrencilerin Uyum Problemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(12)*: 101-110.

- Günay, D. (2011). Türk Yükseköğretiminin Yeniden Yapılandırılması Bağlamında Sorunlar, Eğilimler, İlkeler ve Öneriler - I. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3): 113-121.
- Günay, D., & Günay, A. (2011). 1933'den Günümüze Türk Yükseköğretiminde Niceliksel Gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1): 1-22.
- Halıcı, S. (2017). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Uyarınca Öğrenci İkamet İzni. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(2): 405-448.
- Hellstén, M., & Prescott, A. (2004). Learning at University: The International Student Experience. *International Education Journal*, 5(3): 344-351.
- ISAP, U. Ö. (2015). *ISAP Uluslararası Öğrenciler Raporu*. İstanbul: ISAP.
- Kasapoğlu, A., Mileti, D., & Kaya, N. Ç. (2009). International Students Survey at Boulder Campus of University of Colorado. *Ankyra: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1): 127-141.
- Kaya, M. (2020). *Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Sermaye Aktarımında Örgütlülük Bilinci: Konya Örneği*. Konya: YÖK Tez Merkezi.
- Kethüda, Ö. (2015). Türkiye'deki Uluslararası Öğrenci Hareketliliği Üzerine Bir Araştırma. *Yükseköğretim Dergisi*, 5(3): 147-161.
- Kethüda, Ö. (2017). Uluslararası Öğrenci Pazarını Bölümlendirme: Birleşik Krallık'ta Bir Araştırma. *Yükseköğretim Dergisi*, 7(3): 186-196.
- Kıroğlu, K., Kesten, A., & Elma, C. (2010). Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyraklı Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2): 26-39.
- Kocabıyık, O. O., & Bacıoğlu, S. D. (2019). Trakya Üniversitesi Uluslararası Öğrenci Profilini ve Oryantasyon Gereksinimlerini Belirleme Çalışması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(6): 161-172.
- Kumcağız, H., Dadashzadeh, R., & Alakuş, K. (2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ndeki Yabancı Uyraklı Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşadıkları Sorunlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2): 37-50.

- Kusek, W. A. (2015). Evaluating the Struggles with International Students and Local Community Participation. *Journal of International Students*, 5(2): 121-131.
- Küçükcan, T., & Gür, B. S. (2009). *Türkiye'de Yüksek Öğretim Karşılaştırmaları Bir Analiz*. Ankara: SETA Yayınları V.
- Levent, F., & Karaevli, Ö. (2013). Uluslararası Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Politikalar ve Türkiye İçin Öneriler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 38: 97-117.
- OECD. (2014). *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2022, Mart 31). OECD Stat: <https://stats.oecd.org/> adresinden alındı
- Osmanlı, Ü. (2018). Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Adaptasyonuna Yönelik Bir Araştırma: LAÜ Örneği. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, IX(I): 49-74.
- Özerdem, F., & Demirkıran, S. (2011). Uluslararasılaşma ve Türkiye'deki Üniversitelerin Uluslararasılaşma Anlayışları. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011)*. 1, s. 682-689. İstanbul: Deomed Yayıncılık.
- Özkan, G., & Güvendir, M. A. (2015). Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Durumları: Kırklareli ve Trakya Üniversiteleri Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1): 174-190.
- Özoğlu, M., Gür, B. S., & Coşkun, İ. (2012). *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler*. SETA Yayınları XVII.
- Özoğlu, M., Gür, B. S., & Coşkun, İ. (2015). Factors Influencing International Students'choice to study in Turkey and Challenges They Experience in Turkey. *Research in Comparative & International Education*, 10(2): 223-237.
- Öztürk, M. (2019). Bir Kamu Diplomasisi Uygulaması Olarak Aksaray Üniversitesi Örneğinde Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Kabulü. *BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(4): 1097-1121.
- Pirliyev, N. (2010). Yapısal Eşitlik Modelleri ile Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyumu Üzerine Bir Analiz (Yüksek Lisans Tezi). Bursa.

- Polat, S., & Arslan, Y. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Seçimini Etkileyen Etmenler. *Yükseköğretim Dergisi*, 7(2): 94-104.
- Rüzgar, M. E. (2020). Yurtdışında Yükseköğrenim Gören Türk Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(1): 193-204.
- Şeker, B. D., & Akman, E. (2016). Uluslararası Öğrencilerin Psikolojik ve Sosyokültürel Süreçleri. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 41(3): 504-514.
- Şimşek, B., & Bakır, S. (2016). Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Atatürk Üniversitesi'nin Uluslararasılaşma Süreci. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, 0(55): 509-542.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2015). *Yüksek Öğrenimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi*. Kalkınma Araştırmaları Merkezi.
- Taşar, H. H. (2019). Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Yükseköğretim Sorunları: Adıyaman Üniversitesi Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(31): 160-187.
- Tekelioğlu, S., Başer, H., Örtlek, M., & Aydın, C. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2): 191-200.
- Topal, F., & Tauscher, S. (2020). Uluslararası Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Yaşamlarında Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine İnceleme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 15(1): 309-344.
- Türk İstatistik Derneği ve Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi. (2012). *Ankara Kenti Yabancı Öğrencilerle Zenginleşiyor*. Ankara: Ankara Kalkınma Ajansı.
- UDEF Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu. (2016). *Uluslararası Öğrencilik Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Perspektifler*. İstanbul: Harf Yayın İletişim.
- UDEF Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu. (2019). *Uluslararası Öğrencilik Entegrasyon, İstihdam ve Politika*. İstanbul: İlke Yayıncılık.

UNESCO. (2009). *Global Education Digest 2009: Comparing Education Statistics Accross the World*. Montreal: UNESCO Institute for Istatistics.

UNESCO Institute of Statistics. (2022, Mart 31). UNESCO Statistics: <http://uis.unesco.org/> adresinden alındı

Yıldırım, E., & Köksal, H. (2017). Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Gözüyle Türkiye. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3): 297-323.

Yılmaz, D. V. (2018). Studying Abroad: Experience of International Students in a Turkish University. *Yükseköğretim Dergisi*, 8(1): 23-32.

Yontar, İ. G. (2019). Türkiye Bursları Kapsamında Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Yaşamına Uyumu: Bir Devlet Üniversitesi Örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1): 242-262.

Yükseköğretim Kurulu. (2022, Mart 31). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi: <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alındı

ÖZGEÇMİŞ

Emre Eryılmaz

yunusemreeryilmaz@gmail.com

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Tarih ve Medeniyet Araştırmaları Anabilim Dalı Tarih ve Medeniyet Araştırmaları Bilim Dalı, 2022, İstanbul

Lisans: Uluslararası Saraybosna Üniversitesi Sosyal ve Siyasal Bilimler Bölümü, 2018, Saraybosna

B. MESLEKİ DENEYİM

2018-2021 UDEF Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu'nda Koordinatör

2021- Türk Kızılay'da Kurumsal İletişim ve Etkinlik Yönetim Yetkilisi

C. YAYINLARI

“Türkiye’de Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-kültür ve Dil Bağlamında Uyum Sorunları”, 6. Uluslararası Öğrenci Sempozyumu, 2020

“Osmanlı Devleti’nin Kuruluş Safhasında Gazi, Alp ve Ahilerin Etkileri ve Devlete Katkıları”, 2. Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi, 2021